

การมีตัวร่วมของนักเรียนที่มีต่อกรสร้างเสริมประชาธิปไตย : ศึกษาเฉพาะ
กรณีนักเรียนระดับชั้นปีที่ 4 โรงเรียนสตรีน้ำย้อยวิทยา
อำเภอสายน้ำย้อย จังหวัดสงขลา

อรุณ ใจจงพัต

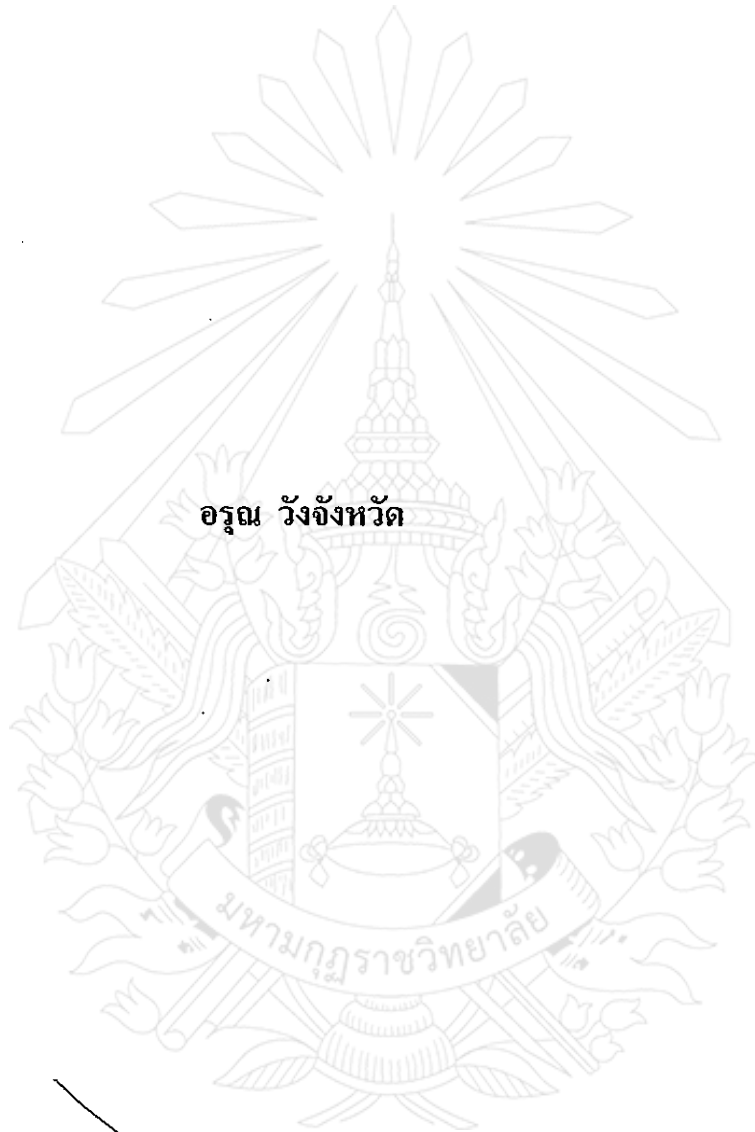
ดุษฎีนิพนธ์ เสนอเป็นวิทยานิพนธ์แก่บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิถียุคใหม่

สาขาวิชาศึกษาศาสตร์ การปกครอง

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย

พุทธศักราช ๒๕๕๒

การมีส่วนร่วมของนักเรียนที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย : ศึกษาเฉพาะ
กรณีนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา
อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา

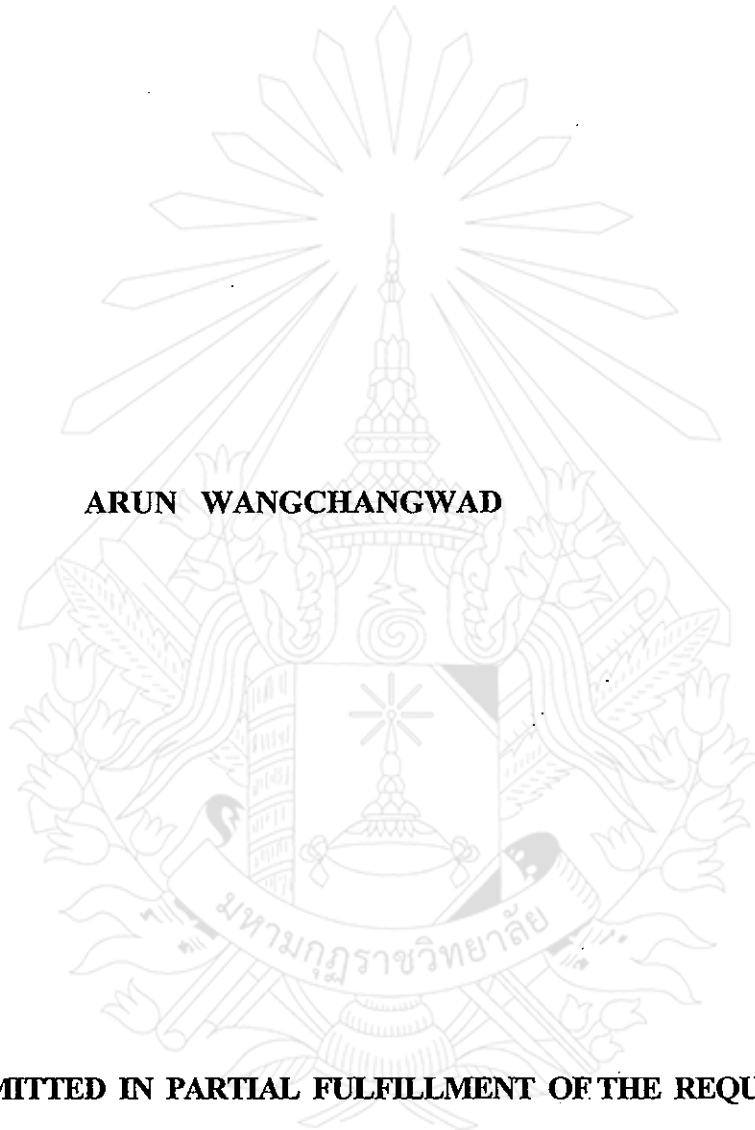

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครอง
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๕๒

**STUDENT'S PARTICIPATION TOWARDS DEMOCRACY PROMOTION :
A CASE STUDY OF 4th LEVEL STUDENTS IN SABA YOI VITTAYA
SCHOOL, SABA YOI DISTRICT, SONGKHLA PROVINCE**

ARUN WANGCHANGWAD

**A THEMATIC PAPER SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF ARTS
DEPARTMENT OF GOVERNMENT
GRADUATE SCHOOL
MAHAMAKUT BUDDHIST UNIVERSITY
B.E.2552 [2009]**

หัวข้อสารนิพนธ์ : การมีส่วนร่วมของนักเรียนที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของ
นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย
จังหวัดสงขลา

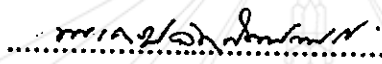
ชื่อนักศึกษา : อรุณ วังจังหวัด

สาขาวิชา : รัฐศาสตร์การปกครอง

อาจารย์ที่ปรึกษา : ดร.ประยงค์ ชูรักษ์

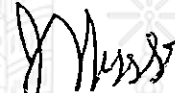
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม : ดร. กันตถณ หนูทองแก้ว

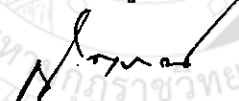
บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับสารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรศาสตรมหาบัณฑิต

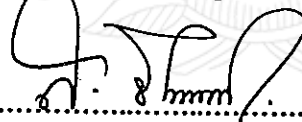

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(พระครูปลัดสัมพิพัฒนวิริยาจารย์)

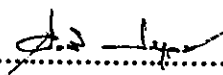
คณะกรรมการสอบสารนิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(พระครูปลัดสัมพิพัฒนวิริยาจารย์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษา
(ดร.ประยงค์ ชูรักษ์)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(ดร. กันตถณ หนูทองแก้ว)

..... กรรมการ
(ผศ.พิเศษ ดร.สุกิจ ชัยมุสิก)

..... กรรมการ
(ดร.สงศรี ชมภูวงศ์)

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

Thematic Title : Student's Participation Towards Democracy Promotion : A Case Study
of 4th Level Students in Saba Yoi Vittaya School, Saba Yoi District,
Songkhla Province

Student's Name : Arun Wangchangwad

Department : Government

Advisor : Dr.Prayong Churak

Co - Advisor : Dr. Kantaphon Nuthongkaew

Accepted by the Graduate School, Mahamakut Buddhist University in Partial
Fulfillment of the Requirements for the Master's Degree.

P. Sampipattanaviriyajarn ..... Dean of Graduate School
(Phrakhrupaladsampipattanaviriyajarn)

Thematic Committee

P. Sampipattanaviriyajarn ..... Chairman
(Phrakhrupaladsampipattanaviriyajarn)

P. Churak ..... Advisor
(Dr.Prayong Churak)

K. Nuthongkaew ..... Co - Advisor
(Dr. Kantaphon Nuthongkaew)

S. Chaimusik ..... Member
(Asst Emeritus. Prof. Dr.Sukit Chaimusik)

S. Chomphuwong ..... Member
(Dr. Songsri Chomphuwong)

หัวข้อสารนิพนธ์	: การมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย : ศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา
ชื่อนักศึกษา	: อรุณ วังจังหวัด
สาขาวิชา	: รัฐศาสตร์การปกครอง
อาจารย์ที่ปรึกษา	: ดร.ประยงค์ ชูรักษ์
อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม	: ดร. กันตภณ หนูทองแก้ว
ปีการศึกษา	: 2552 (2009)

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของนักเรียนที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ที่มีเพศ ชั้นปี และศาสนา ต่างกัน 3) เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขการมีส่วนร่วมการสร้างเสริมประชาธิปไตย ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา จำนวน 140 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบบปลายปิด และแบบปลายเปิด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า Z - test ค่า F - test และทดสอบความแตกต่างค่าคะแนนเฉลี่ยรายคู่โดยวิธี LSD (Least Significant Difference)

ผลการวิจัยพบว่า

การมีส่วนร่วมของนักเรียนที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกตามเพศ ชั้นปี และศาสนา พบว่า โดยรวม อยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของนักเรียนที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ตามศาสนา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนตามเพศ ชั้นปี ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา นักเรียนได้เสนอปัญหา

คือนักเรียนบางส่วนยังไม่มีส่วนร่วมในการดำเนินการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน นักเรียนบางส่วนยังไม่มีส่วนร่วมในการส่งเสริมประชาธิปไตยในห้องเรียน และได้เสนอแนวทางแก้ไข คือ โรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน, โรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมประชาธิปไตยในห้องเรียนของตนเอง

Thematic Title : **Student's Participation Towards Democracy Promotion : A Case Study of 4th Level Students in Saba Yoi Vittaya School, Saba Yoi District, Songkhla Province**

Student's Name : **Mr.Arun Wangchangwad**

Department : **Government**

Advisor : **Dr.Prayong Churak**

Co - Advisor : **Dr. Kantaphon Nuthongkaew**

Academic Year : **B.E. 2552 (2009)**

ABSTRACT

The objectives of this thematic paper were as follows:- 1) to study the student's participation towards democratic promotion of students in 4th class level, Sabayoywithhaya school, Sabayoy district, Songkhla province. 2) to compare the participation towards democratic promotion of students in 4th class level, Sabayoywithhaya school, Sabayoy district, Songkhla province according to differentiation of gender, class level, and religion. 3) to study the problem and the resolution in participation of students towards democratic promotion in 4th class level, Sabayoywithhaya school, Sabayoy district, Songkhla province. The sample for this research was students in 4th class level, Sabayoywithhaya school, Sabayoy district, Songkhla province at the number of 140 students. The data collective instrument was questionnaire, both closed and open end. Data analysis by instant computer program. statistical analysis was carried out by frequency, percentage, arithmetic mean, standard deviation, Z.test F.test and LSD. method (Least Significant Difference)

The results of research were found as follows :-

The student's participation towards democratic promotion of students in 4th class level, Sabayoywithhaya school, Sabayoy district, Songkhla province by including was at high level, when identified by gender, class level, and religion found that by including was also at high level, The comparative results of students in 4th class level, Sabayoywithhaya school, Sabayoy district, Songkhla province according to religion was different as statistical significance at the level of 0.05.but gender, class level, were not different as statistical significance at the level of 0.05

The suggestion concerning with problems and the resolution in democratic promotion of students in 4th class level, Sabayoywitthaya school, Sabayoy district, Songkhla province, They had recommended that some of student no participation in student committee election, some of student had no participation in classroom democratic promotion, They had offered some resolution, the school should be promoted them for students committee election, there should be promoted them for classroom democratic promotion.

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์นี้สำเร็จสมบูรณ์ลงได้ด้วยการความอนุเคราะห์จากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสโกกราช คณะบัณฑิตวิทยาลัย พระครูปลัดสัมพิพัฒน์วิริยาจารย์ ผศ. พิเศษ ดร.สุกิจ ชัยมุสิก ที่ได้กรุณาให้คำแนะนำแก่ผู้วิจัย ขอขอบคุณ ดร.ประยงค์ ชูรักษ์อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ ดร. กันตภณ หนูทองแก้ว อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม และผศ.ดร. เดชชาติ ตรีทรัพย์ อาจารย์ปรึกษาสารนิพนธ์ อีกทั้งได้สละเวลาในการชี้แนะแนวทางตลอดจนการตรวจแก้ไขจนสำเร็จเรียบร้อย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอกราบขอบพระคุณ พระเทพวินยาภรณ์ รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสโกกราช พระมหาธรรมรัต อริยธมฺโม ผศ.ศิเรก นุ่นกล้า และนายเฉลิม รักษ์กุล ที่ได้อนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย และ ดร. ส่งศรี ชมภูวงศ์ ที่กรุณาให้ความรู้และคำแนะนำตลอดจนข้อคิดเห็นต่าง ๆ ในการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสโกกราชทุกท่านที่ให้ความอนุเคราะห์ดูแลช่วยเหลือในด้านเอกสารการจัดทำสารนิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบพระคุณคณาจารย์ สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครองทุกท่าน ที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้ ตลอดจนนักศึกษา สาขาวิชารัฐศาสตร์การปกครองทุกท่าน ที่กรุณาให้กำลังใจรวมทั้งความห่วงใยที่มอบให้ผู้วิจัยตลอดมา

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา ที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลในการวิจัย และขอขอบคุณนักเรียนทุกคน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเป็นอย่างดี

ประโยชน์และคุณค่าอันพึงมีจากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบความดีทั้งหมดนี้แต่บิดามารดา และครู - อาจารย์ อันเป็นที่เคารพสูงสุด รวมทั้งเพื่อน ๆ ที่ช่วยเหลือและเป็นกำลังใจตลอดจน ผู้มีพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้ด้วย

อรุณ วัจจันท์

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญตาราง	ณ
สารบัญแผนภูมิ	ท
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
1.3 สมมติฐานของการวิจัย	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย	3
1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย	4
1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
2.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับประชาธิปไตย	6
2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียน	23
2.3 แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยในโรงเรียน	26
2.4 แนวคิดในการสร้างเสริมประชาธิปไตยแก่นักเรียน	35
2.5 แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับประชาธิปไตย	47
2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	49
2.7 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย	53

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย	54
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	54
3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง	55
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	55
3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ	56
3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล	57
3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล	57
3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย	58
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	61
4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	61
4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล	61
4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	62
ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบ สอบถาม	62
ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของนักเรียนที่มีต่อ การสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา	64
ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของนักเรียนที่มีต่อ การสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา จำแนก ตามเพศ ชั้นปี และศาสนา	69
ตอนที่ 4 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของนักเรียนที่มีต่อการสร้าง เสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อย วิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา ที่มีเพศ ชั้นปี และ ศาสนา ต่างกัน	94

	๗
ตอนที่ 5	100
ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการ	
สร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียน	
สะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา	
บทที่ 5	104
สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	
5.1 สรุปผลการวิจัย	105
5.2 อภิปรายผล	109
5.3 ข้อเสนอแนะ	115
5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	115
5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย	115
บรรณานุกรม	117
ภาคผนวก	121
ภาคผนวก ก	122
รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย	
ภาคผนวก ข	124
หนังสือขออนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย	
ภาคผนวก ค	128
หนังสือขออนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย	
ภาคผนวก ง	130
ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับโรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย	
จังหวัดสงขลา	
ภาคผนวก จ	133
แบบสอบถาม และค่า IOC	
ประวัติผู้วิจัย	144

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างนักเรียนโรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา จำแนกตามระดับชั้นปี	55
ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ	62
ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามชั้นปี	63
ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามศาสนา	63
ตารางที่ 4.4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของนักเรียนที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา โดยรวม	64
ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของนักเรียนที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา ด้านการจัดการองค์การบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย	65
ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของนักเรียนที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา ด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย	66
ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของนักเรียนที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย	67
ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมของนักเรียนที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย	68

- ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วม โดยรวม
ของนักเรียนที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้น
ที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา จำแนกตาม
เพศ 69
- ตารางที่ 4.10 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วม ด้านการ
จัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย ของนักเรียนที่มีต่อการ
สร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อย
วิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา จำแนกตามเพศ 70
- ตารางที่ 4.11 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วม ด้านการ
จัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย ของนักเรียนที่มีต่อการสร้าง
เสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อย
วิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา จำแนกตามเพศ 71
- ตารางที่ 4.12 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วม ด้านการ
จัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย ของนักเรียนที่มีต่อการสร้าง
เสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อย
วิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา จำแนกตามเพศ 73
- ตารางที่ 4.13 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วม ด้านการ
จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย ของนักเรียนที่มี
ต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียน
สะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา จำแนกตามเพศ 74
- ตารางที่ 4.14 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วม 76
โดยรวม ของนักเรียนที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียน
ระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัด
สงขลา จำแนกตามชั้นปี
- ตารางที่ 4.15 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วม ด้านการ 77
จัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย ของนักเรียนที่มีต่อการ
สร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อย
วิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา จำแนกตามชั้นปี

ตารางที่ 4.16	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วม ด้านการ จัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย ของนักเรียนที่มีต่อการสร้าง เสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อย วิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา จำแนกตามชั้นปี	79
ตารางที่ 4.17	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วม ด้านการ จัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย ของนักเรียนที่มีต่อการสร้าง เสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อย วิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา จำแนกตามชั้นปี	81
ตารางที่ 4.18	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วม ด้านการ จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย ของนักเรียนที่มี ต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียน สะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา จำแนกตามชั้นปี	83
ตารางที่ 4.19	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วม โดยรวม ของนักเรียนที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียน ระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัด สงขลา จำแนกตามศาสนา	85
ตารางที่ 4.20	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วม ด้านการ จัดองค์การบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย ของนักเรียนที่มีต่อการ สร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย ้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา จำแนกตามศาสนา	86
ตารางที่ 4.21	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วม ด้านการ จัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย ของนักเรียนที่มีต่อการสร้าง เสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อย วิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา จำแนกตามศาสนา	88
ตารางที่ 4.22	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วม ด้านการ จัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย ของนักเรียนที่มีต่อการสร้าง เสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อย วิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา จำแนกตามศาสนา	90

ตารางที่ 4.23	แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วม ด้านการ จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย ของนักเรียนที่มี ต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียน สะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา จำแนกตามศาสนา	92
ตารางที่ 4.24	แสดงผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของนักเรียนที่มีต่อการสร้าง เสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อย วิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา ตามเพศ	94
ตารางที่ 4.25	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของนักเรียนที่มี ต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียน สะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา ตามชั้นปี	95
ตารางที่ 4.26	แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การมีส่วนร่วม ของนักเรียนที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วง ชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา ด้าน การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย ตามชั้นปี	96
ตารางที่ 4.27	แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมของนักเรียนที่มี ต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียน สะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา ตามศาสนา	97
ตารางที่ 4.28	แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การมีส่วนร่วม ของนักเรียนที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วง ชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา โดยรวม ตามศาสนา	98
ตารางที่ 4.29	แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การมีส่วนร่วม ของนักเรียนที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วง ชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา ด้าน การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย ตามศาสนา	99
ตารางที่ 4.30	แสดงค่าความถี่ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาการสร้างเสริม ประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา	100

ตารางที่ 4.31 แสดงค่าความถี่แนวทางแก้ไขการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียน
ระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอบ้านค่าย จังหวัด
สงขลา

102

สารบัญแผนภูมิ

หน้า

แผนภูมิที่ 2.1 แสดงสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

53

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ประชาธิปไตยเป็นระบบการปกครองระบอบหนึ่งที่หลายๆ ประเทศยอมรับ และเป็นที่ยอมรับกันในปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะว่าหลักการของการปกครองในระบอบประชาธิปไตยค้ำนึ่งถึงบุคคลเป็นสำคัญ ซึ่งให้สิทธิแก่ประชาชนอย่างกว้างขวาง ในการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมทางการเมืองและการปกครองประเทศ อีกนัยหนึ่ง ประชาธิปไตยเป็นวิถีชีวิตของมนุษย์ ในสังคมซึ่งยึดถืออุดมคติและหลักการด้านเสรีภาพ เป็นเครื่องมือกำหนดแบบแผนพฤติกรรมระหว่างกันในการดำเนินการทางการเมืองที่มุ่งสร้างค่านิยมและแบบแผนประเพณีที่ยึดถือการประนีประนอม การใช้เหตุผล การยอมรับนับถือคุณค่า และศักดิ์ศรีของมนุษย์ ความเข้าใจ และเห็นประโยชน์ในการร่วมมือกันประกอบกิจการงานเพื่อส่วนรวม ความเข้าใจและเห็นความสำคัญของประโยชน์ส่วนรวม และเหมาะสมกับกาลสมัย ตลอดจนการดำรงชีวิตในลักษณะที่ยอมรับความสำคัญของบรรดาสมาชิกที่อยู่ในสังคมเดียวกัน

แม้ประเทศไทยจะได้เปลี่ยนแปลงระบอบการปกครองมาสู่ระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขภายใต้รัฐธรรมนูญมาตั้ง 24 มิถุนายน พ.ศ.2475 รวมเวลากว่า 75 ปีแล้ว ในระยะเวลาดังกล่าว ได้มีการพัฒนาประชาธิปไตยมาโดยตลอด แต่สภาพความเป็นจริงพบว่า การพัฒนาประชาธิปไตยยังไม่ก้าวหน้าเท่าที่ควร เนื่องมาจากประชาชนทุกระดับส่วนใหญ่ยังขาดความเข้าใจ ไม่รู้วิธีปฏิบัติตนตามวิถีทางประชาธิปไตยอยู่มาก ทั้งในด้านอุดมการณ์ หลักการ วิธีปฏิบัติหรือกลไกของระบอบนี้เพียงพอ ทำให้เกิดความขัดแย้งความไม่พอใจ ขึ้นอยู่เป็นประจำ เพื่อให้การพัฒนาประชาธิปไตยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ จึงจำเป็นต้องสร้างเสริมกระบวนการ การเรียนรู้และการมีส่วนร่วมแก่นักเรียน¹ ทำให้รัฐต้องเร่งให้ความรู้ ความเข้าใจ และปลูกฝังเจตคติ เรื่องประชาธิปไตย นับว่าเป็นภารกิจสำคัญของรัฐตลอดมา และถือเป็นวาระ

---

¹กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, การมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชน/ผู้นำ/ประชาชนในการพัฒนาประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพชุมชน, 2548), หน้า 1-2.

สำคัญของชาติ ที่จะต้องส่งเสริมและปลูกฝังกันตลอดเวลา ให้กับทุกภาคส่วนของสังคม ให้ตระหนักเห็นความสำคัญของการปกครองระบอบนี้

เยาวชนเป็นพลังสำคัญของชาติทั้งในด้านการพัฒนาและด้านการป้องกันประเทศ เป็นกลุ่มที่ชาติต้องใช้ งบประมาณในการพัฒนาเพื่อให้ได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้งคณะกรรมการระดับกระทรวงขึ้น เพื่อรับผิดชอบในการพัฒนาประชาธิปไตย และกำหนดเป็นนโยบายให้ทุกกรมที่มีสถานศึกษาต้องมีคณะกรรมการระดับกรม เพื่อรับผิดชอบพัฒนาประชาธิปไตยในแต่ละระดับ ตั้งแต่ก่อนวัยเรียน อนุบาล ประถมศึกษาและอุดมศึกษา ตลอดจนโรงเรียนสอนพระปริยัติธรรม จะเห็นว่า ประเทศไทยได้กำหนดนโยบายไว้หลายประการที่เกี่ยวข้องกับเยาวชน เช่น ปลูกฝังให้เยาวชนรักชาติ รักษาความมั่นคงของชาติและทำตนให้เป็นประโยชน์ต่อตนเองและสังคม เยาวชนจะต้องทราบว่ามีภาระหน้าที่ ในด้านอาชีพมีหน้าที่หาความรู้ความชำนาญ ทั้งศิลปะและวิชาการ ต้องรักษาระเบียบประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม เพื่อสร้างความเจริญ ความเป็นปึกแผ่นและความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของประชาชนภายในประเทศ นอกจากนี้แนวนโยบายพื้นฐานของรัฐยังได้กำหนดแนวปฏิบัติในเรื่องเยาวชน โดยให้ได้รับการดูแลเอาใจใส่ให้สอดคล้องกับระบบการปกครอง เพื่อให้เยาวชนเติบโตขึ้นเป็นพลเมืองของประเทศในระบอบประชาธิปไตยเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการศึกษาในระบบโรงเรียนจะส่งเสริมการปกครองในระบอบประชาธิปไตยโดยฝึกให้เด็กได้ทำงานร่วมกัน เป็นการส่งเสริมให้การทำงานเป็นไปตามความมุ่งหมาย และอุดมคติร่วมกัน รวมทั้งส่งเสริมให้เยาวชนมีความสามัคคี มีเหตุผล มีความคิดริเริ่ม มีความขยันหมั่นเพียรในการประกอบหน้าที่ ทั้งนี้ มีความคิดริเริ่ม เพื่อสอนให้เยาวชนได้รู้ถึงการใช้ชีวิตในฐานะของพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย เยาวชนกับประชาธิปไตยจึงเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้ ขณะเดียวกันรัฐก็ให้ความคุ้มครองและพัฒนาเยาวชนพร้อมทั้งส่งเสริมความเสมอภาคเพื่อให้เป็นพลเมืองดีภายใต้การ ปกครองในระบอบประชาธิปไตยต่อไป²

ผู้วิจัยซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา อำเภอสะบ้าย้อย มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ร่วมกับโรงเรียนดังกล่าว จึงมีความสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าในเรื่อง การมีส่วนร่วมของนักเรียนที่มีต่อการส่งเสริมประชาธิปไตย ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา เพื่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะได้นำองค์ความรู้ที่ค้นพบไปจัดกิจกรรมหรือจัด

² สำนักพัฒนาการประชาสัมพันธ์, สารคดีเพื่อประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : กรมประชาสัมพันธ์, 2548), หน้า 15.

ประสบการณ์ เพื่อให้ นักเรียนมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยซึ่งเป็นการพัฒนาคุณภาพนักเรียนในระบอบประชาธิปไตยให้สูงขึ้นต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ที่มีเพศ ชั้นปี และศาสนาต่างกัน

1.2.3 เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

1.3.1 นักเรียนที่มีเพศ ต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย แตกต่างกัน

1.3.2 นักเรียนที่มีชั้นปี ต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย แตกต่างกัน

1.3.3 นักเรียนที่มีศาสนา ต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย แตกต่างกัน

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

1.4.1 ขอบเขตด้านประชากร

ได้แก่ นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา จำนวน 6 ห้อง จำนวน 220 คน

1.4.2 ขอบเขตด้านเนื้อหา

ได้แก่ การมีส่วนร่วมของนักเรียนที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย : ศึกษาเฉพาะกรณีนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ประกอบด้วย

- ด้านการจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย
- ด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย
- ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย
- ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย

1.4.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ได้แก่ สถานที่ตั้งโรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.5.1 ทำให้ทราบการมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา

1.5.2 ทำให้ทราบผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ที่มีเพศ ชั้นปี และศาสนา ต่างกัน

1.5.3 ทำให้ทราบข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา

1.5.4 สามารถนำผลของการวิจัยครั้งนี้ ไปใช้เป็นประโยชน์ในการศึกษาค้นคว้ากำหนดนโยบายการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ต่อไป

1.6 คำนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

ประชาธิปไตย หมายถึง วิธีประชาธิปไตย ซึ่งนักเรียนสามารถรับรู้ได้จากชีวิตประจำวัน จากครอบครัว กลุ่มเพื่อนและโรงเรียน

วิธีประชาธิปไตย หมายถึง การอยู่ร่วมกันของนักเรียน และปฏิบัติต่อกันด้วยความเคารพ ทั้งกายและวาจา ไม่ก้าวร้าวในสิทธิของผู้อื่น เคารพกฎเกณฑ์ของโรงเรียน ร่วมกันรับผิดชอบและทำประโยชน์เพื่อความผาสุกของส่วนรวม ตลอดจนการใช้สติปัญญา และความเฉลียวฉลาดในการแก้ปัญหาทั้งหมด ยึดมั่นในคารวธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรมโดยที่ทุก ๆ คนร่วมกัน รับผิดชอบ นับถือและให้เกียรติซึ่งกันและกัน ใช้ปัญญาเป็นหลักในการทำงาน

การสร้างเสริมประชาธิปไตย หมายถึง การจัดกิจกรรมหรือการจัดประสบการณ์ เพื่อปลูกฝังคุณลักษณะประชาธิปไตย ให้แก่นักเรียน ใน 4 ด้านดังต่อไปนี้

ด้านการจัดองค์การบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย หมายถึง การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนภูมิโครงสร้างการบริหารสถานักเรียน การกำหนดลักษณะงานและขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน การมีกล่อรับความคิดเห็นของนักเรียน การจัดระบบให้นักเรียนมีส่วนร่วม

ในการประเมินโรงเรียน การกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา และสมาคมศิษย์เก่ามีส่วนส่งเสริมพัฒนาโรงเรียน

ด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย หมายถึง การจัดรายวิชาเลือกที่หลากหลายเพื่อสนองความถนัด ความสามารถ และความสนใจของนักเรียน นักเรียนมีการทำงานเป็นกลุ่มและสามารถปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม การตัดสินใจแก้ปัญหาทางการเรียน การใช้เสียงข้างมากในการอภิปรายข้อคิดเห็น การร่วมกันทำงานอย่างฉันทันมิตร การยึดกฎเกณฑ์ กติกา ที่กำหนดและยึดหยุ่นได้ตามเหตุผลและสถานการณ์ และการร่วมการประเมินผลงานของตนเองและของกลุ่ม

ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย หมายถึง การดำเนินการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน การบำเพ็ญประโยชน์ตามสถานที่สาธารณะในท้องถิ่น การจัดนิทรรศการหรือกิจกรรมอื่น ๆ เนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ เป็นประจำต่อเนื่องทุกปี การร่วมกิจกรรมเดินรณรงค์ในนโยบายต่าง ๆ ที่หน่วยงานขอความร่วมมือ การส่งเสริมประชาธิปไตยในห้องเรียน และการให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ในการเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ

ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย หมายถึง การแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจ วางแผนดูแลบริเวณ โรงเรียน อาคารสถานที่ การจัดการเรียนการสอนยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้มีความเป็นประชาธิปไตย การรวมกลุ่มทำกิจกรรมทั้งในและนอกสถานที่ร่วมกัน การเคารพในสิทธิและยอมรับในบทบาทหน้าที่ของตนเอง การแสดงความคิดเห็นด้วยความยุติธรรม การให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่เพื่อน การช่วยเหลือเพื่อนร่วมชั้น และการตัดสินใจการคัดเลือกนักเรียนที่ได้รับรางวัล

นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 หมายถึง ผู้ที่ศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 ของโรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา ที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2551

โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา หมายถึง สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เปิดสอนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 6 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลาเขต 3 กระทรวงศึกษาธิการ

เพศ หมายถึง เพศของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งเป็น 2 เพศ คือ เพศหญิงและเพศชาย

ชั้นปี หมายถึง ระดับชั้นปีของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งเป็น 3 ชั้นปี คือ มัธยมศึกษาปีที่ 4, มัธยมศึกษาปีที่ 5 และมัธยมศึกษาปีที่ 6

ศาสนา หมายถึง ศาสนาที่นับถือของผู้ตอบแบบสอบถามสำหรับสารนิพนธ์ฉบับนี้ แบ่งเป็น 3 ศาสนา คือศาสนาพุทธ, ศาสนาอิสลาม และศาสนาคริสต์

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยเรื่องการมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับ
ช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ได้ศึกษาแนวความคิดทฤษฎี
เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

- 2.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับประชาธิปไตย
- 2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียน
- 2.3 แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยในโรงเรียน
- 2.4 แนวคิดในการสร้างเสริมประชาธิปไตยแก่นักเรียน
- 2.5 แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับประชาธิปไตย
- 2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.7 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับประชาธิปไตย

การปกครองระบบประชาธิปไตยถือว่าเป็นระบอบการปกครองที่เหมาะสมและดีที่สุดใ
ปัจจุบัน เป็นการปกครองที่สนองความต้องการพื้นฐานของธรรมชาติของมนุษย์ คือ การยอมรับ
สิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาคของประชาชน เปิดโอกาสให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในการ
ใช้อำนาจปกครองประเทศอย่างทั่วถึง และมีกลไกที่มีประสิทธิภาพในการป้องกันการผูกขาด
อำนาจทางการเมืองของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง อย่างไรก็ตามการปกครองระบบประชาธิปไตยจะ
สามารถสนองต่อความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ได้ ถ้าประชาชนในประเทศขาดวัฒนธรรมและ
การดำเนินชีวิตในวิถีทางสังคมประชาธิปไตย

2.1.1 ความหมายของประชาธิปไตย

เป็นคำที่ไทยบัญญัติขึ้นมีความหมายตรงกับภาษาอังกฤษว่า democracy ซึ่งมาจากภาษากรีก
กว่า democratic เป็นคำผสมระหว่าง demos ซึ่งแปลว่า ประชาชน กับ rotors ซึ่งแปลว่า การ
ปกครอง คำว่า democracy จึงหมายถึงอำนาจของประชาชน เช่นเดียวกับคำว่า “ประชาธิปไตย”
ซึ่งเกิดจาก ประชา มาจากคำว่า ประชาชน อธิปไตย คือ อำนาจสูงสุด ซึ่งหมายถึง อำนาจสูงสุด
ของประชาชน ดังนั้นคำว่า ประชาธิปไตย จึงหมายถึงการปกครองที่ดีที่ประชาชนมีอำนาจสูงสุด
ซึ่งเป็นการปกครองของประเทศ โดยประชาชนและเพื่อประชาชน สิทธิหน้าที่และความ

รับผิดชอบต่อกันเหมือนกัน ทั้งในด้านการปกครองและการดำเนินชีวิตของตนเอง ซึ่งสามารถอธิบายได้สองความหมายคือ

1. ประชาธิปไตยในด้านการปกครอง หมายถึง ระบอบการปกครองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิที่จะปกครองตนเอง หรือเลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่ปกครองประเทศแทนตน

2. ประชาธิปไตยในด้านการดำเนินชีวิต หมายถึง การดำเนินชีวิตของประชาชนตามวิถีของประชาธิปไตย เช่น การเคารพสิทธิเสรีภาพของกันและกัน การยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น และการใช้เหตุผลพิจารณาปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคม และใช้เสียงข้างมากในการแก้ไขปัญหา¹

แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยเกิดขึ้นครั้งแรกในสมัยกรีก โดยเพลโตและอริสโตเติล ซึ่งในยุคนั้นมักจะทำให้ความสำคัญกับผู้ปกครองและบทบาทของผู้ปกครอง เช่น เพลโต ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับผู้นำไว้ว่า รัฐจะต้องอาศัยการนำของชนชั้นนำผู้ทรงความรู้และคุณธรรม ซึ่งเพลโตเรียกผู้ปกครองลักษณะนี้ว่า ราชาปราชญ์ (Philosopher King) อริสโตเติล ได้เสนอให้รูปแบบการปกครองที่เปิดโอกาสให้พลเมืองเข้ามามีส่วนร่วมมากที่สุด ซึ่งเป็นหลักการที่สำคัญ ของรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยในปัจจุบัน

กนก วงษ์ตระหง่าน ได้ให้ความหมายของประชาธิปไตยว่า “หมายถึง การปกครอง ซึ่งประกอบด้วยหลักการสำคัญคือ การให้ประโยชน์สูงสุดแก่ปัจเจกบุคคลและการให้อำนาจมากที่สุดแก่ปัจเจกบุคคล ซึ่งหลักการที่สำคัญ การให้ประโยชน์สูงสุดแก่ปัจเจกบุคคลและการให้อำนาจมากที่สุดแก่ปัจเจกบุคคล ซึ่งหลักการทั้งสองประการนี้ตั้งอยู่บนความสำคัญที่ให้กับค่านิยม (Value) ในเรื่องเสรีภาพของการเลือก (Freedom of Choice) คือ ปัจเจกชนมีเสรีภาพตามธรรมชาติในการที่จะเลือกสิ่งต่าง ๆ ตามที่ตนต้องการ”²

ชัย จิกรรรม ได้ให้ความหมายของประชาธิปไตยว่า “เป็นรูปแบบการเมือง ซึ่งส่งเสริมและประสานผลประโยชน์ของสมาชิกในสังคมโดยเสมอภาคกัน และผลประโยชน์เหล่านั้นจะต้องเกี่ยวข้องกับสัมพันธ์กับความต้องการอีกด้วย ความเสมอภาคในที่นี้ของ Ware มีลักษณะดังนี้

1. ในระบอบประชาธิปไตย สมาชิกในสังคมจะต้องเป็นผู้กำหนดผลประโยชน์ของตนเองโดยอาศัยเสรีภาพพื้นฐานต่าง ๆ เช่น เสรีภาพในการแสดงออกซึ่งความคิดเห็น เสรีภาพในการรวมตัวเพื่อผลประโยชน์ทางการเมือง

¹คำนี้ ชัยสุวรรณรักษ์ และธีรพล บุญสร้าง, ประชาธิปไตยในวิถีชีวิตไทย, (กรุงเทพมหานคร : หก. วิเจ พรีนติ้ง, 2546), หน้า 7.

²กนก วงษ์ตระหง่าน, การเมืองในระบอบประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528), หน้า 47.

2. ในระบอบประชาธิปไตยจะต้องคำนึงถึงผลประโยชน์ของประชาชนในระยะยาวหรือคนรุ่นต่อ ๆ ไป ไม่ใช่ผลประโยชน์เฉพาะหน้าในปัจจุบัน และต้องให้ความสำคัญกับปัญหาทั้ง 2 อย่างเท่าเทียมกัน

3. ในการส่งเสริมผลประโยชน์ของประชาชน ทุกคนได้รับการปฏิบัติเสมอภาคกัน ไม่ให้ความสำคัญเฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง³

อรุณ เหมทานนท์ ได้ให้ความหมายประชาธิปไตยว่า “หมายถึง กระบวนการทางการเมืองที่ประชาชนสามารถควบคุมผู้นำได้มาก กล่าวคือ ประชาชนมีอำนาจในการควบคุมผู้นำของเขามากกว่าจะถูกผู้นำควบคุม แต่การควบคุมดังกล่าวนี้ขึ้นอยู่กับ การเข้ามีส่วนร่วมอย่างสมบูรณ์หรือไม่เพียงใด โดยวิธีการของประชาธิปไตยและในทางตรงกันข้ามในระบอบประชาธิปไตย ผู้นำไม่สามารถจะใช้อิทธิพลครอบงำประชาชนซึ่งมีความระมัดระวัง และมีความสามารถในการใช้วิธีการของประชาธิปไตย”⁴

สมชัย ขอรเวหาสน์ ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับการปกครองแบบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นทั้งในแง่ของรูปแบบการปกครองและการดำเนินชีวิตว่าต้องมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. มีการเลือกตั้งแบบเสรี (Free Election) เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครอง โดยผ่านตัวแทนที่ตนเลือก และต้องเป็นการเลือกตั้งแบบทั่วไป (Universal suffrage) คือเปิดโอกาสให้ประชาชนมีสิทธิในการเลือกตัวแทนของตน

2. การใช้สิทธิคัดค้าน (The Right to oppose) รูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยเปิดโอกาสให้ทุกกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วม การมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันเป็นเรื่องปกติธรรมดา การแก้ไขข้อขัดแย้งต้องกระทำด้วยหลักการของเหตุผล และใช้วิธีการแบบสันติ

3. การยอมรับความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมาย (Rule of Law) เนื่องจากกฎหมายคือข้อตกลงร่วมกันระหว่างคนในสังคม กฎเกณฑ์ กติกาต่าง ๆ ของสังคมจึงเป็นสิ่งศักดิ์สิทธิ์

4. การใช้สิทธิแสดงความคิดเห็น เสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นเป็นสิ่งสำคัญเบื้องต้น เพื่อให้รัฐบาลได้ทราบถึงปัญหา ความต้องการของประชาชนเพื่อนำไปสู่การตัดสินใจ

³ ชัช กิจกรรม, ประชาธิปไตยและสังคมนิยม : วิชาการของเอกภาพแห่งหลักการมนุษยนิยม, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528), หน้า 148.

⁴ อรุณ เหมทานนท์, “บุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของปลัดอำเภอ งานส่งเสริมการปกครอง”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), 2547, หน้า 30.

5. การตัดสินใจปัญหาโดยอาศัยเสียงข้างมาก แต่ขณะเดียวกันต้องให้ความสำคัญคุ้มครองแก่ฝ่ายที่มีเสียงข้างน้อย (Majority rule, Minority right)

6. การปกครองโดยมีกฎหมายรัฐธรรมนูญเป็นหลัก⁵

เกรียงศักดิ์ สุเมธอมรรัตน์ ได้ตั้งข้อสังเกตถึงอุดมการณ์ประชาธิปไตยว่า “ควรจะมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจทางการเมือง ซึ่งถือว่าเป็นหลักพื้นฐานโดยมีหลักอยู่ว่าประชาชนจะต้องมีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจทางการเมืองไม่มากนักน้อย ไม่ว่าจะผ่านทางตรงหรือทางอ้อม

2. การมีความเสมอภาคในระดับหนึ่ง คือ จะต้องมีความเสมอภาคทางการเมือง เสมอภาคทางกฎหมาย เสมอภาคในโอกาส เสมอภาคทางเศรษฐกิจ และเสมอภาคทางสังคม

3. การมีเสรีภาพในระดับหนึ่ง คือจะต้องมีเสรีภาพพื้นฐาน เช่น เสรีภาพในการลงคะแนนเสียง เสรีภาพในการพูด การพิมพ์ การโฆษณา เสรีภาพในการที่จะไม่ถูกผู้อื่นใช้อำนาจตามใจชอบต่อตน เสรีภาพในการนับถือศาสนา เสรีภาพในการเคลื่อนไหว และเสรีภาพในการประชุม

4. การมีระบบตัวแทน ประชาชนจะต้องมีตัวแทนซึ่งจะใช้อำนาจในการปกครองและบริหารประเทศ รวมถึงเสรีภาพในการตั้งและดำเนินการพรรคการเมือง

5. การมีระบบการเลือกตั้ง ซึ่งถือหลักการปกครองโดยเสียงข้างมากที่เคารพสิทธิของเสียงข้างน้อยเป็นสำคัญ และเป็นการเลือกตั้งที่เป็นสิทธิเลือกตั้งทั่วไป (Universal Suffrage)⁶

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้ให้ความหมายของการปกครองระบบประชาธิปไตยว่า หมายถึง การปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน โดยมีลักษณะสำคัญ ดังนี้

1. ประชาชนเป็นเจ้าของประเทศ และเป็นผู้ปกครองประเทศ
2. ประชาชนมีส่วนร่วมในการปกครองโดยตรง หรือโดยอ้อม
3. เป็นการปกครองที่มุ่งเน้นให้ประชาชนได้รับประโยชน์มากที่สุด นโยบายและการดำเนินการของรัฐบาลจะต้องมุ่งให้เกิดประโยชน์แก่คนส่วนใหญ่

⁵สัญชัย ขจรเวหาสน์, “ทัศนคติทางการเมืองของข้าราชการกระทรวงมหาดไทย : ศึกษาเฉพาะกรณีปลัดอำเภอที่รับราชการในจังหวัดฉะเชิงเทรา”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), 2537, หน้า 31.

⁶เกรียงศักดิ์ สุเมธอมรรัตน์, “ระดับทัศนคติทางการเมืองของปลัดเทศบาล”, สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), 2537, หน้า 17.

4. ยึดเสียงข้างมากเป็นหลักในการปกครอง
5. ประชาชนมีความเสมอภาคกัน และมีสิทธิเสรีภาพตามที่กฎหมายกำหนด
6. ประชาชนมีอำนาจในการควบคุมรัฐบาลทั้งโดยตรงและโดยอ้อม⁷

ประธานาธิบดีสหรัฐอเมริกา อับราฮัม ลินคอล์น ได้ให้คำนิยามประชาธิปไตยในการกล่าวสุนทรพจน์ ณ เมืองเกตติสเบิร์ก หรือ “เกตติสปุระ” ในมลรัฐเพนซิลวาเนีย ในวันที่ 19 พฤศจิกายน ค.ศ. 1863 ว่า “รัฐบาลของประชาชน โดยประชาชน เพื่อประชาชนจะไม่มีวันสูญสลายไปจากผืนพิภพนี้”⁸ วาทะดังกล่าวได้กลายเป็นคำนิยามยอดนิยม เพราะกะทัดรัดและกระชับความ⁹

นักรัฐศาสตร์ผู้มีชื่อเสียงหลายท่านได้ให้คำจำกัดความเรื่อง ระบอบการปกครองประชาธิปไตยไว้แตกต่างกัน เช่น

ฮาโรลด์ ลาสกี ได้กล่าวว่า “เนื้อแท้ของประชาธิปไตยก็คือ ความปรารถนาของมนุษย์ที่จะยอมรับนับถือและรักษาไว้ซึ่งความสำคัญของตนเอง รวมตลอดถึงความเสมอภาคระหว่างบุคคลในทางเศรษฐกิจ สังคมการเมือง” (ใจความสำคัญก็คือ ความเสมอภาคซึ่งเป็นที่มาแห่งเสรีภาพ)⁹

ชาลส์ อีเมอเรียม ได้กล่าวว่า “ประชาธิปไตยเป็นแนวความคิด และเป็นการปฏิบัติที่มุ่งไปสู่ความผาสุกร่วมกันของประชาชน โดยมีเจตนารมณ์ร่วมกันของประชาชนนั่นเอง เป็นเครื่องนำทาง” (ใจความสำคัญมุ่งถึงความผาสุกร่วมกัน ซึ่งมีรากฐานจากทางเศรษฐกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือการวิภาคผลผลิตไปสู่ชุมชน)¹⁰

ลอร์ด ไบรซ์ ได้กล่าวว่า “ประชาธิปไตย หมายถึง รัฐบาลที่ถือเอาเจตนารมณ์ของประชาชนฝ่ายข้างมากเป็นหลัก (สาระสำคัญในความคิดนี้อยู่ที่การตัดสินใจโดยเสียงข้างมาก)”¹¹

สุขุม นवलสุกถและวิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ ได้ให้ความหมายไว้ดังนี้

การปกครองที่เป็นประชาธิปไตย คือ “รูปการปกครองที่ยึดอำนาจอธิปไตยเป็นของปวงชนไม่ว่าจะเป็นระบอบประชาธิปไตยแบบประธานาธิบดี (Presidential Democracy) หรือแบบ

⁷กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น, 2548), หน้า 18.

⁸สงขล เชื้อทอง, รัฐศาสตร์เบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2544), หน้า 88.

⁹ฮาโรลด์ ลาสกี, อ้างในประสาร ทองภักดี, หลักการปกครอง (หลักรัฐศาสตร์), (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2525), หน้า 112.

¹⁰เรื่องเดียวกัน, หน้า 113.

¹¹เรื่องเดียวกัน, หน้า 114.

รัฐสภา (Parliamentary Democracy) ถ้าอำนาจสูงสุดในการกำหนดการปกครองอยู่ที่ประชาชนแล้วก็เป็นกรปกครองแบบประชาธิปไตยทั้งสิ้น ประเทศที่เป็นประชาธิปไตยนั้นจำเป็นต้องมีรัฐธรรมนูญซึ่งอาจเป็นรัฐธรรมนูญแบบลายลักษณ์อักษรหรือไม่ใช่แบบลายลักษณ์อักษรก็ได้ เพราะประชาธิปไตยถือการปกครองโดยกฎหมาย (Rule by law) อย่างไรก็ตามรัฐธรรมนูญนั้นเป็นเพียงกติกาการปกครอง ไม่ใช่เครื่องหมายแสดงความเป็นประชาธิปไตย เพราะฉะนั้นการที่ประเทศใดมีรัฐธรรมนูญจึงมิได้หมายความว่ารูปแบบการปกครองของประเทศนั้นเป็นประชาธิปไตย เพราะบางประเทศ เช่น สหภาพโซเวียต สาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันว่ามีระบบการปกครองแบบเบ็ดเสร็จ ต่างก็มีรัฐธรรมนูญเช่นเดียวกับประเทศเสรีนิยมอื่น ๆ เหมือนกัน การที่จะพิจารณาว่าประเทศใดเป็นประชาธิปไตยหรือไม่จึงต้องดูว่ารัฐธรรมนูญของประเทศนั้นกำหนดให้ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยหรือไม่¹²

จรรยา สุภาพ ได้ให้ความหมายของประชาธิปไตยไว้ดังนี้

คำว่าประชาธิปไตย มีต้นกำเนิดมาจากภาษากรีก ดูเหมือนชาวกรีกจะเป็นพวกแรกที่ใช้คำนี้ ความหมายดั้งเดิมของประชาธิปไตย ที่รู้จักกันในหมู่ชาวกรีกโบราณเมื่อประมาณ 2,000 กว่าปี หมายถึงการปกครองโดยหมู่ชนหรือประชาชน การปกครองแบบนี้ตรงกับคำภาษาอังกฤษคือ democracy ซึ่งมีรากศัพท์เดิมจาก demos ซึ่งแปลว่าประชาชน

ประชาธิปไตยจึงมีความหมาย ทั้งในรูปแบบและหลักของการปกครอง รวมตลอดถึงการดำรงชีวิตร่วมกันของมนุษย์

ในแง่ของการปกครองนั้น มุ่งถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนในการที่จะเข้าร่วมกำหนดนโยบายต่าง ๆ อันเกี่ยวกับประโยชน์ส่วนตนและส่วนร่วม

ส่วนในแง่ของการดำรงชีวิตนั้น หมายถึงการยอมรับเสรีภาพ ความสำคัญและประโยชน์ซึ่งกันและกัน โดยมีเหตุผลเป็นเครื่องนำทาง เพื่อความผาสุกร่วมกัน

ความหมายของประชาธิปไตยที่ใช้กันในภายหลังนั้น อาจจะแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ความหมายแคบกับความหมายกว้าง

ความหมายแคบ หมายถึง การที่ประชาชนมีอำนาจปกครองตนเอง

¹²สุขุม นवलสุกถและวิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ, การเมืองและการปกครองไทย, (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2539), หน้า 18.

ส่วนในความหมายที่กว้างประชาธิปไตยเป็นวิถีชีวิตแบบหนึ่งซึ่งมีแบบแผนแห่งพฤติกรรม ในทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม¹³

แม็กไอเวอร์ ได้กล่าวว่า “ประชาธิปไตยเป็นทั้งรูปการปกครองและวิถีชีวิต ประชาธิปไตย ทั้งสองด้านนี้จะต้องดำเนินไปด้วยกัน” (สาระสำคัญของประชาธิปไตย ความคิดนี้เน้นความหมาย ของประชาธิปไตยที่เป็นลักษณะรูปการปกครองและปรัชญาในการดำรงชีวิตร่วมกันของมนุษย์)¹⁴

กระมล ทองธรรมชาติ และคณะ ได้กล่าวว่า “ประชาธิปไตย มีความหมายสามลักษณะ คือ ประชาธิปไตยในฐานะอุดมคติ หรือในฐานะที่เป็นแนวความคิดทางการเมือง ประชาธิปไตยใน ในฐานะที่เป็นวิถีชีวิตและประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นระบบการเมือง”¹⁵

อมร รักษาศักดิ์ ได้อธิบายว่า คำว่า “ประชาธิปไตย” มาจากคำว่า “ประชา + ธิปไตย” ตรงกับคำภาษาอังกฤษว่า “Democracy” ซึ่งมาจากภาษากรีก Demokratia ที่มาจากคำว่า demos (ประชาชน) และ cratos (การปกครอง) ความหมายตามฉบับดั้งเดิมที่อริสโตเติล ให้ไว้คือสถานะ ที่คนเป็นไทและคนยากจน ซึ่งมีจำนวนข้างมากในสังคม ได้รับมอบหมายให้กำอำนาจไว้ในมือ ประชาธิปไตยที่บริสุทธิ์ที่สุดได้รับการเรียกเช่นนั้น ได้ก็เพราะมีสภาพแห่งความเสมอภาคปรากฏอยู่ ได้บังคับของกฎหมายของรัฐมุ่งรับรองความเสมอภาคนั้น และเพราะว่าคนยากจนจะไม่ต้องอยู่ใต้ บังคับบัญชาของกฎหมายที่ด้อยกว่าคนรวย หรือว่าอำนาจสูงสุดจะไม่ต้องอยู่ในกำมือของฝ่ายใด แต่ทั้งสองฝ่ายจะมีส่วนใช้อำนาจนั้นด้วยกันถ้าตามที่คนส่วนใหญ่เห็นว่าเสรีภาพและความเสมอ ภาคนั้นมีอยู่ในประชาธิปไตยแล้วทุกแผนการของรัฐบาลก็ต้องเปิดประตูให้แก่ทุกคน ดังนั้น ที่ โดที่ประชาชนเป็นฝ่ายข้างมากและสิ่งที่พวกเขาตกลงจะแนบแล้วจะเป็นกฎหมายจึงเป็นข้อพิสูจน์ได้ ว่าในสถานะเช่นนั้นก็ควรจะเรียกได้ว่าเป็นประชาธิปไตย

ความเชื่อแบบประชาธิปไตยมีรากฐานมาจากปัจเจกชนนิยม (Individual) ซึ่งปัจเจกชน นิยมมีความเป็นอิสระ เสรีภาพของบุคคล และมองความสัมพันธ์ระหว่างคนกับรัฐ ว่ารัฐมีอยู่เพื่อ

¹³ จรูญ สุภาพ, หลักรัฐศาสตร์, ฉบับปรับปรุงแก้ไขใหม่ ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : บริษัทโรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2522), หน้า 52.

¹⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 115.

¹⁵ กระมล ทองธรรมชาติ และคณะ, หลักประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย, 2531), หน้า 117.

เป็นเครื่องมือช่วยให้อุทิศตนในสังคมมีชีวิตที่มั่นคง ปลอดภัย และสมบูรณ์มากกว่าที่จะถือว่ารัฐเป็นสิ่งที่มีความสำคัญเหนือบุคคล”¹⁶

สรุปได้ว่า ประชาธิปไตยเป็นอำนาจหรือรูปแบบการปกครองที่ยึดมั่นในเรื่องความเสมอภาคเท่าเทียมกัน ความมีเสรีภาพ คำนี้ถึงเสียงส่วนใหญ่เป็นสำคัญ มีกฎหมาย กฎเกณฑ์ กติกาที่ประชาชนต้องเคารพนับถือ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายในการดำรงชีวิตที่ดีของมนุษย์ เป็นการปกครองที่สอดคล้องกับความต้องการของคนส่วนใหญ่ เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมือง และสามารถควบคุมการใช้อำนาจรัฐให้เป็นไปในทิศทางที่ประชาชนต้องการ

2.1.2 ความเป็นมาของการปกครองของระบบประชาธิปไตย

การที่โลกมีมนุษย์อาศัยอยู่ร่วมกันหลายเผ่าพันธุ์และหลากหลายวัฒนธรรมเช่นนี้ ทำให้เกิดความแตกต่างในเรื่องของความคิด ความเชื่อ ตลอดจนวิธีการจัดระเบียบทางสังคม เพื่อที่จะทำให้ทุกคนในสังคมอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข โดยธรรมชาตินั้นการอยู่ร่วมกันของสังคมมนุษย์ สิ่งที่เกิดหลีกเลี่ยงไม่ได้ นั่นคือ ความไม่เข้าใจกัน การกระทบกระทั่งกัน การขัดแย้ง ได้เถียงกันตามความคิดเห็นของแต่ละคนที่เชื่อว่าตนถูกต้อง ความขัดแย้ง การโต้เถียง และการหาข้อยุติต่าง ๆ ระหว่างมนุษย์เป็นเรื่องละเอียดอ่อนในระยะแรกก่อนที่สังคมจะมีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้นเช่นปัจจุบันนี้ การจัดระเบียบทางสังคม เกิดจากคำสั่งสอนของศาสนาทางศาสนาเป็นส่วนใหญ่

“เมื่อสังคมมนุษย์เริ่มมีจำนวนมากขึ้นปัญหาความขัดแย้งต่าง ๆ เริ่มปรากฏในหลาย ๆ ลักษณะ บางครั้งคำสั่งสอนทางศาสนาก็ไม่สามารถควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์ได้ทุกคน ดังนั้น จึงมีเริ่มสร้างกฎเกณฑ์ภายนอกจิตใจขึ้นมาควบคุมมนุษย์ด้วยกันเอง ทั้งนี้ก็เพื่อให้มนุษย์อยู่ร่วมกันด้วยสงบเรียบร้อยและมีสันติสุข ระบบที่ประเทศทั้งหลายในโลกได้คิดค้นขึ้นมาควบคุมพฤติกรรมของมนุษย์เช่นนี้ก็คือรูปแบบการปกครองที่เรียกว่าระบบการเมือง”¹⁷

ระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยมีระบบการเมืองที่เสนอรูปแบบในการปกครองที่หลากหลายประเทศในโลกเห็นว่าเป็นระบอบการปกครองที่ดีที่สุดระบอบหนึ่ง เพราะว่าเป็นการปกครองที่เปิดโอกาสให้ประชาชนปกครองกันเอง ซึ่งเรียกว่าเป็นการปกครองของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน ซึ่งที่มาของประชาธิปไตยนั้นมีผู้ศึกษาและนำเสนอไว้ คือ

¹⁶อมร รักษาศักดิ์, ประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542), หน้า 19.

¹⁷กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, ประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542), หน้า 1.

อมร รักษาสัตย์ ได้กล่าวว่า “การที่ประชาชนมีส่วนในการตัดสินใจปัญหาทางการเมืองในชุมชนของตนเองนั้นเป็นวิธีการที่สังคมของคนโบราณหลายแห่งได้ปฏิบัติกันมาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ในสังคมอินเดียโบราณปรากฏว่าประชาชนในวรรณะสูง ๆ ได้มีส่วนร่วมในการปกครองโดยตรง หากพิจารณาอย่างผิวเผินอาจจะดูไม่มากนัก แต่ถ้านับทั้งวรรณะก็ไม่น้อยทีเดียว ถ้าจะเทียบกับการประชุมสภาประชาชนของนครรัฐกรีกโบราณซึ่งก็มีไม่มากนัก อย่างไรก็ตามธรรมเนียมการปกครองของชมพูทวีปนั้นเราไม่ได้ศึกษากันมาก่อนจึงไม่ทราบว่าวิญญูณของประชาธิปไตยในซีกโลกตะวันออกว่าเป็นอย่างไร การปกครองระบอบประชาธิปไตยของไทยที่พูดกันทุกวันนี้มาจากธรรมเนียมของชาติตะวันตก ซึ่งได้รับการถ่ายทอดวัฒนธรรมมาจากสมัยกรีกโบราณอีกทอดหนึ่ง”¹⁸

ทินพันธุ์ นาคะตะ ได้กล่าวถึงที่มาของประชาธิปไตยว่า “เป็นระบอบการเมืองในอุดมคติอย่างหนึ่งที่สังคมต่าง ๆ ส่วนมาก พยายามจะยึดถือเป็นหลักสำหรับการปกครองประเทศ และสำหรับการสร้างความชอบธรรมให้แก่รัฐบาลของตนเอง ทั้งนี้เพราะถือกันว่าประชาธิปไตยเป็นระบอบการเมืองที่ดีที่สุดอย่างหนึ่ง ซึ่งก่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อส่วนรวมขึ้นมา และเชื่อกันว่าการปกครองโดยคนหลาย ๆ คน จะทำให้การตัดสินใจได้ดีกว่าคนเดียวไม่กี่คนหรือคนเดียว”¹⁹

หากมองภาพรวมจะเห็นว่าประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการครองที่มนุษย์ส่วนใหญ่เชื่อว่าทำให้เกิดความเป็นตัวเองมีความรับผิดชอบมีคุณธรรมจริยธรรม มีการแบ่งปันผลประโยชน์ มีเสรีภาพในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อให้เกิดสันติสุขทั้งตนเองและส่วนรวม

แนวทางการสร้างสังคมประชาธิปไตยที่แท้จริงนั้น ประชาชนจะต้องพัฒนาจากภายในตัวตนของแต่ละคนจนเกิดจิตสำนึกประชาธิปไตย พัฒนาควบคู่กับระบบการเมืองการปกครอง ซึ่งเป็นสภาวะแวดล้อมภายนอก ซึ่งเป็นการขับเคลื่อนทั้งความคิดของคนในระบบและตัวระบบ สิ่งเหล่านี้คือสังคมประชาธิปไตยที่สมบูรณ์

แนวความคิดเรื่องประชาธิปไตยได้เกิดขึ้น 2,000 กว่าปีมาแล้ว โดยเริ่มขึ้นครั้งแรกที่ประเทศกรีซ โดยพลเมืองในนครต่าง ๆ จะมาประชุมกันเพื่อแสดงความคิดเห็นในการปกครองบ้านเมือง พลเมืองชายที่บรรลุนิติภาวะแล้วทุกคนมีสิทธิเข้าร่วมประชุมเพื่อออกกฎหมายและตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ เรียกรูปแบบการปกครองนี้ว่า “ประชาธิปไตยทางตรง” ในระยะแรก ๆ การประชุมดำเนินไปด้วยความราบรื่น แต่ในระยะหลังพลเมืองเพิ่มมากขึ้น ปัญหาต่าง ๆ จึงเกิด

¹⁸อมร รักษาสัตย์, ประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน, อ่างแก้ว, หน้า 19.

¹⁹ทินพันธุ์ นาคะตะ, ประชาธิปไตยไทย, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด สหายบลิ๊กและการพิมพ์, 2543), หน้า 1.

ตามมา และการที่จะให้พลเมืองจำนวนมาก ๆ เข้ามาร่วมประชุมพร้อมกันนั้นเป็นไปได้ยาก เพราะเห็นว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่ดีที่สุดในโลก เรียกรูปแบบนี้ว่า “ประชาธิปไตยทางอ้อม”

“ส่วนความเป็นมาของการปกครองระบอบประชาธิปไตยในประเทศไทยนั้น ได้เปลี่ยนแปลงการปกครองเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 โดยคณะราษฎร ซึ่งประกอบไปด้วย ทหาร ตำรวจ ข้าราชการ พ่อค้า และประชาชนได้ทำการยึดอำนาจการปกครองจากพระมหากษัตริย์ การเปลี่ยนแปลงการปกครองมาเป็นระบอบประชาธิปไตย ซึ่งเป็นอำนาจสูงสุดของปวงชนชาวไทย โดยถือคติว่า เป็นอำนาจของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชน หลังจากมีการปกครองหลายรูปแบบ เช่น การปกครองแบบพ่อค้าลูก ในสมัยสุโขทัย การปกครองระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์ในสมัยอยุธยา ธนบุรี และกรุงรัตนโกสินทร์”²⁰

สรุปได้ว่า ความเป็นมาของประชาธิปไตยจากอดีตจนถึงปัจจุบัน มนุษย์ได้พยายามในสิ่งที่ทำหาคความสามารถอย่างยิ่งที่จะบรรลุถึงอุดมการณ์อันสูงสุด อันจะนำระบบคุณธรรมจริยธรรม และระบบประชาธิปไตย มาหลอมรวมใส่เป็นเนื้อเดียวกัน คือ ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วม มีวินัย มีความรับผิดชอบ ยึดหลักเสรีภาพ หลักความเสมอภาค มุ่งประโยชน์ของส่วนรวมเป็นหลัก มีความสามัคคีกัน มุ่งสร้างสันติภาพ การเคารพในสิทธิของมนุษยชน และมีจิตสำนึกประชาธิปไตย ซึ่งจำเป็นที่ทุกคนจะต้องพัฒนาตนเองควบคู่กับการพัฒนาสังคม เพราะบุคคลแต่ละคนล้วนเป็นปัจจัยสัมพันธ์เพื่อให้เกิดสังคมประชาธิปไตย ทั้งนี้ โดยอาศัยการศึกษาเป็นกลไกให้คนเกิดการเรียนรู้ในสาระและอุดมการณ์ประชาธิปไตย การศึกษาในที่นี้รวมถึงการศึกษาในโรงเรียน ครอบครัว ชุมชน การเรียนรู้ทางสังคม และสื่อมวลชนที่จะต้องผนึกกำลังร่วมกัน

2.1.3 หลักการสำคัญของประชาธิปไตย

หลักการที่สำคัญของประชาธิปไตย มีดังนี้

1. อำนาจในการปกครองเป็นของประชาชน ซึ่งถือว่าเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ ซึ่งเรียกกันว่าอำนาจอธิปไตย มาจากปวงชน มี 3 อย่าง คือ อำนาจนิติบัญญัติ อำนาจบริหาร และอำนาจตุลาการ
2. ประชาชนใช้อำนาจอธิปไตยโดยตรงหรือผ่านทางผู้แทนที่เขาเลือกตั้งก็ได้ ซึ่งจะต้องเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ
3. มีพระมหากษัตริย์หรือประธานาธิบดีเป็นประมุขของประเทศ

²⁰ คำนิยาม ชัยสุวรรณรักษ์ และธีรพล บุญสร้าง, ประชาธิปไตยในวิถีชีวิตไทย, อ่างแล้ว, หน้า 7.

4. ประชาชนทุกคนมีสิทธิ เสรีภาพ และความเสมอภาค ตามกฎหมายซึ่งประชาชนทุกคนมีหน้าที่ปฏิบัติตามกฎหมายและขนบธรรมเนียมประเพณีอย่างเท่าเทียมกัน”²¹

หลักประชาธิปไตยที่มีการยึดถือเป็นหลักใหญ่ นับว่าเป็นหลักการในแง่ปรัชญา มีลักษณะดังต่อไปนี้คือ

เขาวรัตน์ ต้นสระวิชัย ได้กล่าวว่า “ประชาธิปไตยต้องยึดหลักสำคัญ 3 ประการ คือ

1. หลักเสรีภาพ (liberty) หมายถึง การที่บุคคลจะทำอะไรก็ได้ตามใจชอบทำได้ตามเสรีหรือจวนทำอะไรก็ได้ไม่มีใครมาบังคับ เช่น นาย ก. ไม่ร้องเพลงก็ได้ ไม่มีใครมาบังคับเสรีภาพมีกฎหมายคุ้มครองอยู่แล้ว แต่ในการใช้เสรีภาพของบุคคลต้องไม่กระทบกระเทือนเสรีภาพหรือสิทธิของผู้อื่น ต้องอยู่ภายใต้ขอบเขตกฎหมาย ทุกคนต้องเคารพกฎหมายเสรีภาพของบุคคลที่สำคัญ ได้แก่

1.1 เสรีภาพในร่างกาย คือ จะไปไหนมาไหนก็ได้ ไม่มีใครมาบังคับห้ามปรามแต่อย่างใด

1.2 เสรีภาพในการนับถือศาสนา ทุกคนจะนับถือศาสนาอะไรก็ได้

1.3 เสรีภาพในการพูด การแสดงความคิดเห็น ทุกคนย่อมพูดได้ คิดเห็นอะไรก็ได้ ภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย

1.4 เสรีภาพในการประกอบอาชีพทุกคนมีสิทธิเสรีภาพในการที่จะประกอบอาชีพอะไรก็ได้ แต่ต้องเป็นอาชีพที่ถูกต้องตามกฎหมาย ใครจะมาบังคับห้ามปรามไม่ได้ เมื่อรัฐให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนแล้วประชาชนก็ต้องมีหน้าที่ต่อประเทศ เพราะประเทศเป็นของประชาชนทุกคน ประชาชนจึงต้องมีหน้าที่อันพึงกระทำต่อประเทศ ได้แก่ การปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมือง โดยเคร่งครัด เช่น การเสียภาษีอากร การเข้ารับราชการทหารของพลเมืองที่เป็นชาย การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น

2. หลักความเสมอภาค (equality) หมายความว่า ประชาชนทุกคนของประเทศต้องมีสิทธิเท่ากัน ไม่แตกต่างกันในการมีสิทธิเสรีภาพของตน ไม่ว่าบุคคลนั้นจะมียศตำแหน่งฐานะร่ำรวยกว่าบุคคลอื่นสักเพียงใดก็ย่อมมีสิทธิเท่าเทียมกับประชาชนทั่วไปทุกคนต้องมีความเท่าเทียมกัน เช่น สิทธิที่จะได้รับการศึกษาเล่าเรียนไม่ว่าจะเป็นเศรษฐีหรือนายเจิว ซึ่งเป็นชวานาก็มีสิทธิเท่ากัน

3. หลักภราดรภาพ (fraternity) คือ ประชาชนพลเมืองอยู่ในแบบแผนแห่งความเป็นพี่น้องกัน มีความรักใคร่กลมเกลียวกัน กฎหมายเป็นหลักในการอำนวยความสุขร่วมกัน บุคคลแต่

²¹ เรื่องเดียวกัน.

ทุกคนต้องเคารพสิทธิเสรีภาพซึ่งกันและกัน ต้องไม่ทำอะไร ๆ เป็นการลดทอนเสรีภาพของผู้อื่น ถ้าผู้ใดฝ่าฝืนต้องได้รับโทษตามกฎหมาย เมื่อทุกคนปฏิบัติตามกฎหมายบ้านเมืองก็เป็นสุข”

หลักการประชาธิปไตยดังกล่าว เป็นหลักการพื้นฐานที่ยกย่องในคุณค่าของมนุษย์ว่าเป็นทรัพยากรที่มีศักดิ์ศรี มีเสรีภาพ และเชิดชูความเสมอภาคของบุคคล ไม่มีการแบ่งชนชั้นทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมืองแต่อย่างใด ทุกคนมีสิทธิ เกียรติยศ มีศักดิ์ศรีเท่าเทียมกันกับบุคคลอื่น ๆ ไม่มีความเหลื่อมล้ำค่าสูง ในฐานะของบุคคลความเสมอภาคในทางเศรษฐกิจทุกคนมีสิทธิที่จะได้รับผลประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติโดยเท่าเทียมกัน และทั่วถึงกันด้วย และความเสมอภาคในทางการเมืองนั้น ทุกคนมีสิทธิได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่และได้รับความคุ้มครองเท่าเทียมกัน ภายใต้กฎหมาย รวมทั้งการดำรงชีวิตและการใช้เสรีภาพในการมีส่วนร่วมทางการเมือง²²

จิโรช วิระสัย, สุรพล ราชภัณฑารักษ์ และสุรพันธ์ ทับสุวรรณ ได้ให้หลักการเกี่ยวกับประชาธิปไตยที่เรียกว่า ทศบัญญัติหรือหลักสิบประการ (Democratic Decalogue) ดังนี้

1. อำนาจอสูงสุด (อธิปไตย) มาจากราษฎร
2. ขั้นตอนการเลือกผู้นำเป็นไปอย่างเสรี
3. ผู้นำมีความรับผิดชอบ
4. ระบบความเสมอภาค (ของราษฎร โดยกฎหมาย) ยอมรับ
5. สนับสนุนพรรคการเมืองที่มีมากกว่าหนึ่ง
6. พึงเห็นความหลากหลายในชีวิตประจำวัน
7. ไม่กีดกันกลุ่มสำคัญ ๆ จากการมีส่วนร่วมในการบริหาร
8. เน้นการมีทัศนคติแบบประชาธิปไตย
9. ให้สำนึกเป็นพลเมืองดี
10. มีศรัทธาในมนุษย์ทุกคน หรือมีสุทรศนีย์ต่อโลก²³

พระธรรมปิฎก ได้ให้หลักการของประชาธิปไตยเพื่อให้มีประสิทธิผลในการใช้โอกาสทั้งโอกาสที่จะพัฒนาตนเองและโอกาสที่จะให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวเองของแต่ละคนออกไปเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม ว่าต้องอาศัยองค์ประกอบ 3 ข้อ คือ

1. มีเสรีภาพ เพราะเสรีภาพเป็นเครื่องมือเพื่อจะสร้างและใช้โอกาส คนที่มีโอกาสคือคนที่ไม่ถูกปิดกั้น เสรีภาพช่วยเปิดโอกาสให้ศักยภาพของเรามีช่องทางออกไปเป็นประโยชน์ได้จริง

²²เจารัตน์ คันธชะวิชัย, “ประชาธิปไตย”, มิตรกรู, ปีที่ 3 ฉบับที่ 7, (กรกฎาคม 2525) : 45.

²³จิโรช วิระสัย, สุรพล ราชภัณฑารักษ์ และสุรพันธ์ ทับสุวรรณ, รัฐศาสตร์ทั่วไป, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542), หน้า 288.

2. มีความเสมอภาค เพราะความเสมอภาคเป็นขอบเขตและเป็นเครื่องสมาน การที่จะใช้เสรีภาพต้องมีขอบเขต คือความเสมอภาคที่จะไม่ล่วงล้ำก้ำเกิน ไม่ละเมิดต่อผู้อื่นและมีโอกาสที่จะใช้เสรีภาพอย่างเท่าเทียมกัน

3. มีภราดรภาพ คือ ความเป็นที่ป็นนื่องกัน ภราดรภาพเป็นฐานและเป็นสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้การใช้เสรีภาพและความเสมอภาคเกิดผลงอกงามและสัมฤทธิ์ผลได้จริง นอกจากนี้ภราดรภาพจะเป็นตัวเพิ่มพลังด้วย คือทำให้เกิดกำลังมากขึ้น²⁴

Fred F.Harris ได้ตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับสังคมประชาธิปไตยไว้ดังนี้

1. ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ ซึ่งส่งผลกระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของเขาแล้วไหน โดยเฉพาะกระบวนการทางการเมืองและเศรษฐกิจ
2. ความเท่าเทียมกันในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารเพื่อการตัดสินใจข้างต้น
3. ประชาชนได้รับการคุ้มครองในชีวิตและทรัพย์สินอย่างเสมอภาคกันหรือไม่
4. ประชาชนมีความเสมอภาคกันภายใต้กฎหมาย ตำรวจ ศาล กระบวนการยุติธรรม และสถาบันบังคับใช้กระบวนการยุติธรรม เพื่อปกป้องปัจเจกบุคคลและเสรีภาพของเขาจากผู้อื่นและรัฐ
5. ความเท่าเทียมกันในการได้รับการกระจายทรัพยากร ซึ่งมีความจำเป็นในขั้นพื้นฐาน
6. ความเท่าเทียมกันในโอกาสที่จะได้รับการศึกษาหาความรู้และฝึกฝนทักษะ เพื่อใช้เขามีชีวิตที่ดีในสังคมเท่าที่โอกาสจะเปิดให้
7. ประชาชนมีเสรีภาพในการแสดงออก และมีความเท่าเทียมกันในการติดต่อสื่อสารกับสมาชิกภายในสังคม
8. ประชาชนมีสิทธิเสรีภาพส่วนบุคคล ในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเพศ ครอบครัว และสิทธิในความเป็นอยู่ปัจเจกบุคคล
9. กฎเกณฑ์ข้อบังคับต่าง ๆ ควรจะมีอย่างพอเหมาะ โดยใช้การศึกษาและวัฒนธรรมสร้างความปรองดองระหว่างสมาชิกในสังคม
10. ประชาชนมีสิทธิที่จะต่อต้าน และไม่เชื่อฟังกฎหมาย ถ้าหากกฎหมายเหล่านั้นไม่ได้นำพาชีวิตเขาเข้าสู่เป้าหมายที่ต้องการ²⁵

²⁴พระธรรมปิฎก, กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนสู่ประชาธิปไตย, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหธรรมมิก จำกัด, 2543), หน้า 16.

²⁵ชูวงศ์ ฉายะบุตร, 64 ปี กรมการปกครองกับการพัฒนาประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2539), หน้า 23.

อมร รักษาสัตย์ ได้แสดงทัศนะว่า “ประชาธิปไตยในฐานะวิถีชีวิตนั้นมีลักษณะสำคัญ 8 ประการ คือ

1. ยึดหลักประสบการณ์ที่สมเหตุสมผล (Rational Empiricism) ผู้ที่เชื่อมั่นในระบบประชาธิปไตย ต้องเป็นผู้ที่เคารพเชื่อมั่นในเหตุผล และนำหลักเหตุผลไปใช้ในชีวิตจริง การตัดสินใจต่าง ๆ จะต้องใช้เหตุผลเป็นหลักและยอมอดทนต่อความคิดเห็นที่แตกต่างไปจากตน

2. เน้นความสำคัญของปัจเจกบุคคล (Emphasis on individual) ผู้ที่เชื่อมั่นในระบบประชาธิปไตยจะให้ความสำคัญกับปัจเจกบุคคลเป็นหลัก เนื่องจากมีความเชื่อพื้นฐานว่า มนุษย์มีศักดิ์ศรีและความสามารถ มีวิจรรณญาณในการตัดสินใจ กระบวนการหรือสถาบันต่าง ๆ ทางสังคมมีหน้าที่เพียงเพื่อสนับสนุนให้ปัจเจกบุคคลบรรลุซึ่งเป้าหมายเท่านั้น ไม่มีสิทธิและความชอบธรรมใด ๆ ที่จะแทรกแซงชีวิตของปัจเจกบุคคล

3. ยึดถือทฤษฎีที่ว่ารัฐเป็นเครื่องมือของประชาชน (Instrumental Theory of State) ผู้ที่มีความเชื่อมั่นในระบบประชาธิปไตยเห็นว่ารรัฐเป็นเพียงเครื่องมือที่จะรักษาสิทธิของสังคมไว้ เพื่อให้ปัจเจกชนสามารถประกอบกิจกรรมได้อย่างเสรี ตรายใดที่ไม่ไปละเมิดสิทธิของผู้อื่นรัฐจะไม่เข้าไปก้าวก่าย

4. หลักแห่งความสมัครใจ (Principle of Voluntarism) ในสังคมประชาธิปไตย ประชาชนสามารถประกอบกิจกรรมต่าง ๆ ได้โดยเสรีและสมัครใจ เช่น การจัดตั้งกลุ่มการเมือง กลุ่มทางเศรษฐกิจ โดยที่รัฐไม่สามารถไปบังคับขืนใจได้ การขอความร่วมมือใด ๆ จากประชาชน จะต้องได้รับการยอมรับและดูความสมัครใจของประชาชนเป็นหลัก

5. แนวความคิดว่ามีกฎหมายอยู่เบื้องหลังกฎหมาย (The law behind the Law) หลักการนี้มีความเชื่อว่ากฎระเบียบต่าง ๆ ของรัฐเกิดจากการสะท้อนปัญหาของกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม รัฐเป็นเพียงผู้รักษาเกณฑ์เท่านั้น ผู้ที่มีอำนาจอย่างแท้จริงคือสมาชิกในสังคม ข้อตกลงหรือกฎหมายถึงอยู่สูงกว่ารัฐ

6. เน้นความสำคัญของวิธีการ (Emphasis on Means) ในสังคมประชาธิปไตยจะให้ความสำคัญกับวิธีการและมีความเชื่อพื้นฐานว่าวิธีการ และเป้าหมายจะต้องสอดคล้องกัน วิธีการอันหนึ่งจะนำไปสู่เป้าหมายอันหนึ่ง เช่น ระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยมีเป้าหมายอยู่ที่ความสงบสุขของสังคม มีวิธีการคือเปิดโอกาสให้สมาชิกทุกกลุ่มเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

7. การหาข้อยุติความขัดแย้งโดยวิธีการอภิปราย ข้อขัดแย้งต่าง ๆ ซึ่งเกิดขึ้นในสังคม จะใช้วิธีการลงมติอภิปรายภายในสังคมไม่ใช่อำนาจ ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา

8. มนุษย์ทุกคนมีความเสมอภาคเป็นพื้นฐาน (Basic equality of all Human beings) มนุษย์ทุกคนมีความเสมอภาคแห่งโอกาส (Equality of opportunity) คือ ทุกคนมีโอกาสเท่าเทียม

กันที่จะมีชีวิตที่ดีภายในสังคม แม้ว่าทุกคนจะมีความสามารถไม่เท่ากัน ในสังคมประชาธิปไตย เน้นความเสมอภาคของสมาชิก โดยเฉพาะในขั้นพื้นฐาน เช่น ทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง การศึกษา”²⁶

สรุปได้ว่า หลักการสำคัญของระบอบประชาธิปไตย คือเป็นหลักการพื้นฐานที่ยกย่องในคุณค่าของมนุษย์ว่าเป็นทรัพยากรที่มีศักดิ์ศรี มีเสรีภาพ ยึดถือเสียงข้างมาก และเชิดชูความเสมอภาคของบุคคล มีหลักเหตุผล และมีภราดรภาพ คือ ความเป็นที่พี่น้องกัน ยึดหลักประสบการณ์ที่สมเหตุสมผล เน้นความสำคัญของปัจเจกบุคคล ยึดหลักแห่งความสมัครใจ และเน้นความสำคัญของวิธีการ

2.1.4 ลักษณะทั่วไปของประชาธิปไตย

การปกครองระบอบประชาธิปไตยนั้น เป็นการอยู่ร่วมกันของสังคมที่ต้องพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน ตลอดจนการเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี โดยยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ให้ความสำคัญแก่สมาชิกทุกคน โดยไม่เลือกชั้นวรรณะ เพศ หรืออายุ เพราะถือว่าสมาชิกทุกคนมีสิทธิสร้างความเจริญให้แก่สังคม และรู้จักเคารพในสิทธิและเสรีภาพของผู้อื่น ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นตามมติเสียงข้างมาก

ลักษณะทั่วไปของประชาธิปไตย มีดังนี้

1. การยอมรับในเหตุผล
2. การรู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเอง
3. การเคารพในสิทธิและหน้าที่ของผู้อื่น
4. การประนีประนอม
5. การเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
6. การแสดงความคิดเห็น
7. การใช้เสียงข้างมากในการตัดสินใจแก้ปัญหา
8. การยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม
9. การพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกัน
10. การปฏิบัติหน้าที่ต่อสังคมตามอายุ ฐานะ และตำแหน่งในสังคม

²⁶อมร รักษาศักดิ์, ประชาธิปไตยหลายรส, (กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2532), หน้า 20.

11. พึงระลึกเสมอว่า เราเป็นส่วนหนึ่งของสังคม²⁷

2.1.5 รูปแบบวัฒนธรรมทางการเมือง

กมล สมวิเชียร ได้อธิบายว่าลักษณะของประชาธิปไตยมี 2 ลักษณะ คือ

1. ประชาธิปไตยในความหมายแคบหมายถึง ระบบการเมืองหรือรูปแบบการปกครองอันมีหลักดังนี้ คือ

1.1 ผู้ปกครองจะต้องได้รับความยินยอมจากผู้ใต้ปกครอง ผู้ปกครองเป็นเพียงตำแหน่งที่ปวงชนเลือกขึ้นเพื่อทำหน้าที่แทนคนเท่านั้น

1.2 ผู้ใต้ปกครองจะต้องมีสิทธิเป็นตั้ผู้ปกครองได้เป็นครั้งคราว

1.3 สิทธิมนุษยชนขั้นพื้นฐานของปวงชนจะต้องได้รับความคุ้มครอง

2. ประชาธิปไตยในความหมายที่กว้าง หมายถึง วิถีชีวิต และสัมพันธภาพระหว่างบุคคลในสังคม ซึ่งการตัดสินใจว่าวิถีชีวิต หรือสัมพันธภาพของคนในสังคมเป็นประชาธิปไตยหรือไม่ นั้นอาศัยเกณฑ์กว้าง ๆ ดังต่อไปนี้ในการตัดสินใจ

2.1 การเคารพในสิทธิของกันและกัน

2.2 การตกลงโดยสันติวิธี

2.3 ความยุติธรรมในสังคม²⁸

วิสุทธิ โปธิแทน ได้สรุปไว้ว่าวิถีชีวิตประชาธิปไตย จะต้องมีลักษณะดังนี้

1. ความมีเหตุผลหรือการกระทำที่มีเหตุผล

2. การเคารพซึ่งกันและกัน ทั้งการเคารพในความเป็นมนุษย์และความสามารถของกันและกัน

3. การตกลงกันด้วยการถกเถียง ประนีประนอมและอดกลั้นในความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

4. การดำเนินชีวิตอย่างเสรีภาพภายใต้กฎหมาย และไม่ถูกแทรกแซงอย่างไม่จำเป็นโดยรัฐบาล²⁹

จรรยา สุภาพ ได้กล่าวว่า ทฤษฎีประชาธิปไตยเป็นทฤษฎีที่มีความเชื่อพื้นฐานว่า การปกครองในระบอบประชาธิปไตย คือ การปกครองที่มีอำนาจอธิปไตยสูงสุด ประกอบด้วย

²⁷ คำนิ้ง ชัยสุวรรณรักษ์ และธีรพล บุญสร้าง, ประชาธิปไตยในวิถีชีวิตไทย, อ่างแล้ว, หน้า 9.

²⁸ กมล สมวิเชียร, ประชาธิปไตยกับสังคมไทย, (กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2516), หน้า 12.

²⁹ วิสุทธิ โปธิแทน, ประชาธิปไตยแนวความคิดและตัวแบบประเทศประชาธิปไตยอุดมคติ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524), หน้า 167.

อำนาจนิติบัญญัติบริหารและตุลาการ ซึ่งเป็นอำนาจของปวงชน ดังนั้น ประชาธิปไตยจึงมีความเกี่ยวข้องกับประชาชนในด้านการจัดระเบียบการจัดการปกครองประเทศ และวิถีชีวิตในการดำรงอยู่ร่วมกันอย่างยอมรับสิทธิ เสรีภาพ ความสำคัญและประโยชน์ซึ่งกันและกัน โดยอาศัยกระบวนการเลือกตั้ง โดยเลือกผู้แทนเข้าไปทำหน้าที่รักษาผลประโยชน์และใช้อำนาจทางการเมืองแทน ซึ่งหมายถึง ความสามารถที่จะกำหนดและบังคับใช้สิทธิและหน้าที่ได้อย่างถูกต้อง ชอบธรรมตามอุดมการณ์ประชาธิปไตยที่ประกอบด้วยหลักการสำคัญต่อไปนี้

1. หลักที่ถือว่าประชาชนเป็นแหล่งที่เกิดและเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ
2. หลักการในการมีส่วนร่วมของประชาชน
3. หลักการใช้เหตุผล
4. หลักการปกครองโดยเสียงข้างมากโดยไม่ละเมิดสิทธิของฝ่ายข้างน้อย
5. หลักกฎหมายหรือหลักนิติธรรม
6. หลักความเสมอภาค³⁰

กรมกิจการพลเรือนทหารบก ได้สรุปว่า “ประชาธิปไตยเป็นลัทธิการเมืองที่มุ่งเน้นผลประโยชน์ของชนส่วนใหญ่ ประกอบด้วยทฤษฎีปรัชญา ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ ทฤษฎีรัฐศาสตร์ นำมาประยุกต์ให้เข้ากับสภาพสังคมของแต่ละประเทศ”³¹

ทฤษฎีปรัชญา เป็นทฤษฎีที่ว่าด้วยจิตนิยม ถือว่า “มนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐ คือมีศีลธรรม จรรยา มีความรู้สึกรับผิดชอบ เป็นผู้ที่มีจริยธรรมสูง มีการเอาใจใส่ซึ่งกันและกันอยู่ตลอดเวลา มีการประสานประโยชน์ซึ่งกันและกัน ขจัดปัญหาข้อขัดแย้งด้วยการประนีประนอมและประสานประโยชน์ทำให้เกิดความรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญ”³²

ทฤษฎีรัฐศาสตร์ “เป็นทฤษฎีที่ว่าด้วยอำนาจ ความยุติธรรมหรือความถูกต้องเป็นเรื่องการจัดสรรผลประโยชน์ว่าใครจะเป็นผู้รับผลประโยชน์ประเภทใด เมื่อไร โอกาสไหน จังหวะใดและได้ประโยชน์อะไร ด้วยความยุติธรรมในสังคมโดยการพิจารณาถึงขีดความสามารถ ความขยันสมรรถภาพในการปฏิบัติซึ่งอาจแตกต่างกัน ฉะนั้นผลประโยชน์ที่ได้รับอาจจะแตกต่างกันตาม

³⁰จรรยา สุภาพ, ระบบการเมืองเปรียบเทียบ, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วัฒนาพานิช, 2535), หน้า 53.

³¹กรมกิจการพลเรือนทหารบก, แนวคำบรรยายนโยบายที่ 66/23 และ 65/25 (ฉบับปรับปรุงแก้ไข) ชุด ปชส. (ฉก.) บก.ท., (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ ป.สัมพันธ์พาณิชย์, 2527); หน้า 28.

³²เรื่องเดียวกัน.

สภาพความยุติธรรมมากที่สุด และเมื่อมีการรวมตัวกันมากขึ้นจึงทำให้เกิดการจัดองค์กรทางการเมืองและการบริหารขึ้น โดยมีการลดหลั่นกันในเรื่องการบังคับบัญชา มีการแบ่งระดับการประสานงาน หรือมีการแบ่งว่าใครเป็นผู้ปกครองและใครเป็นผู้อยู่ใต้ปกครอง”³³

ทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ “เป็นทฤษฎีที่ว่าด้วยพฤติกรรมของมนุษย์ในการดำเนินธุรกิจเพื่อดำรงชีพให้ได้มาซึ่งวัตถุสิ่งของใช้ อันส่งผลให้ได้รับความสมบูรณ์พูนสุข ในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ระบบเศรษฐกิจจะเป็นแบบเสรีนิยมโดยเอกชน หรือกลุ่มเอกชนรวมกันเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต หรืออาจเป็นแบบที่เอกชนและรัฐบาลเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต เอกชนตั้งโรงงาน ได้รับความคุ้มครองได้ เพื่อช่วยให้ประชาชนมีกิจการสาธารณูปโภคที่ไม่ถูกเอาเปรียบจากเอกชนมากนัก เพราะรัฐบาลประกอบการโดยไม่ค้ากำไร เรียกว่าเศรษฐกิจแบบผสม”³⁴

2.2 ทฤษฎีเกี่ยวกับประชาธิปไตยของนักเรียน

ประชาธิปไตยจะเกิดขึ้นแก่นักเรียนได้ โรงเรียนจะต้องดำเนินการปลูกฝังประชาธิปไตยในโรงเรียน แนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียนนั้น ควรยึดหลักประชาธิปไตย 5 หลัก ได้แก่ หลักเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักการยึดถือเสียงข้างมาก หลักเหตุผล และหลักภราดรภาพ

จรรยา สุภาพ ได้กล่าวไว้ว่า “ประชาธิปไตยเป็นรูปแบบการปกครองแบบหนึ่ง ซึ่งให้สิทธิแก่ประชาชนอย่างกว้างขวางในการมีส่วนร่วมทั้งกิจกรรมทางการเมืองและการปกครองประเทศ อีกนัยหนึ่ง ประชาธิปไตยเป็นวิถีชีวิตของมนุษย์ ในสังคมซึ่งยึดถืออุดมคติและหลักการบางประการเป็นเครื่องกำหนดแบบแผนพฤติกรรมระหว่างกันในการดำเนินการทางการเมือง ก็มุ่งสร้างนิยมและแบบแผน ประเพณีที่ยึดถือการประนีประนอม การใช้เหตุผล การยอมรับนับถือคุณค่าและศักดิ์ศรีของมนุษย์ ความเข้าใจ และเห็นประโยชน์ในการร่วมมือกันประกอบกิจการงานเพื่อส่วนรวม ความเข้าใจ และเห็นประโยชน์ในการร่วมมือกันประกอบกิจการงานส่วนรวม ความเข้าใจและเห็นความสำคัญของประโยชน์ส่วนรวม โดยไม่คิดที่จะกอบโกยผลประโยชน์เพื่อส่วนตัวแต่ฝ่ายเดียว การยอมรับความเปลี่ยนแปลงที่ชอบธรรม และเหมาะสมกับกาลสมัย ตลอดจนการดำรงชีวิตในลักษณะที่ยอมรับความสำคัญของบรรดาสมาชิกที่อยู่ในสังคมเดียวกัน”³⁵

³³ เรื่องเดียวกัน.

³⁴ เรื่องเดียวกัน.

³⁵ จรรยา สุภาพ, หลักรัฐศาสตร์ภาคพิสดาร แนวทฤษฎีและประยุกต์, (กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518), หน้า 321.

ศาสตราจารย์ บัณฑิต ได้ให้ความหมายของประชาธิปไตยเป็น 3 สถานะ ที่เรียกว่า “องค์สามของประชาธิปไตย” คือ

1. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นอุดมคติ ซึ่งหมายถึงการมีศรัทธา และความเชื่อมั่นในสติปัญญา เหตุผล และความสามารถของมนุษย์ เทคนิคอุปสรรภาพ และเสรีภาพของมนุษย์
2. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นระบบการเมืองและวิธีการจัดระเบียบการปกครอง หมายถึง ระบบการเมืองที่ถือว่าอำนาจเป็นของประชาชนหรือมาจากประชาชน รัฐบาลเป็นเพียงผู้ได้รับมอบอำนาจให้ทำหน้าที่ปกครองแทนประชาชนเท่านั้น และประชาชนมีโอกาสเปลี่ยนแปลงผู้ใช้อำนาจแทนคนได้ โดยการเลือกตั้งที่มีกำหนดวาระ ถือว่าเป็นการปกครองของประชาชนโดยประชาชนและเพื่อประชาชน
3. ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวิถีชีวิตหรือการดำเนินชีวิตประจำวัน หมายถึง การอยู่ร่วมกันปฏิบัติต่อกันด้วยความเคารพ ทั้งกายและวาจา ไม่ก้าวล้ำในสิทธิของผู้อื่น เคารพกฎเกณฑ์ของสังคม ร่วมกันรับผิดชอบและทำประโยชน์เพื่อความผาสุกของส่วนรวม ตลอดจนการใช้สติปัญญา และความเฉลียวฉลาดในการแก้ปัญหาทั้งหมด³⁶

กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวว่า การปกครองในระบอบประชาธิปไตยเป็นการปกครองที่เปิดโอกาสให้ทุกคนที่มีความรู้ความสามารถและได้รับความไว้วางใจจากประชาชนให้เป็นตัวแทนเข้าไปบริหารประเทศ การปกครองในระบอบประชาธิปไตยมีจุดเด่นที่สอดคล้องกับความต้องการของมนุษย์ส่วนใหญ่โดยการยึดหลักการพื้นฐานในการปกครองด้วยหลักที่ว่า

1. มนุษย์มีความเท่าเทียมกัน
2. มนุษย์มีเหตุผลสามารถที่จะปกครองตนเองได้
3. มนุษย์มีสิทธิ เสรีภาพ และต้องการมีหลักประกันในการใช้สิทธิเสรีภาพของตนโดยสมบูรณ์

นอกจากนี้ประเทศที่เป็นประชาธิปไตยอย่างสมบูรณ์ประชาชนต้องมีลักษณะ ดังนี้

1. การพัฒนาตนเอง
2. รู้จักใช้สิทธิแลเสรีภาพในเชิงสร้างสรรค์
3. มีความรับผิดชอบ
4. มีวินัยในตนเอง
5. เสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

³⁶ศาสตราจารย์ บัณฑิต, ความหมายของประชาธิปไตยในแง่ของการศึกษาพื้นฐานการเมืองและการปกครองของไทย, (กรุงเทพมหานคร : กรมการฝึกหัดครู, 2520), หน้า 66.

6. การใช้สติปัญญาและเหตุผล

และในการที่จะส่งเสริมประชาธิปไตย สามารถกระทำได้หลายแนวทาง เช่น การใช้สิทธิและเสรีภาพด้วยความเป็นธรรม การจัดตั้งกลุ่มพลังมวลชน การจัดตั้งหรือการมีส่วนร่วมในพรรคการเมือง การใช้สติปัญญาในการเลือกตั้ง และการส่งเสริมกระบวนการเลือกตั้ง เป็นต้น³⁷

ด้านการจัดการศึกษานั้น ถือว่าเป็นความจำเป็นอย่างมากที่จะต้องจัดให้สอดคล้องกับกรอบการปกครองของประเทศ เมื่อประเทศของเรามีการปกครองแบบประชาธิปไตยก็จำเป็นที่จะต้องสอนประชาธิปไตยให้แก่นักเรียน ตั้งแต่เริ่มเข้าโรงเรียนโดยเฉพาะ ในระดับมัธยมศึกษา เพื่อให้มีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับประชาธิปไตย

ศาสตราจารย์ บัณฑิต ได้สรุปความหมายของคำว่า ประชาธิปไตยในแง่ของกระบวนการศึกษาว่า “หมายถึง การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนยึดมั่นในค่านิยม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรม โดยที่ทุก ๆ คนร่วมกันรับผิดชอบ นับถือและให้เกียรติซึ่งกันและกัน ใช้ปัญญาเป็นหลักในการทำงาน และเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว ไม่ให้กระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง หรือไม่ให้หลงนับถือในเรื่องที่เสียหาย ทุกคนร่วมมือกันแบ่งปันกัน และประสานงานกันเพื่อการแก้ไขปัญหาให้ลุล่วงไปได้ และทำให้ทุกคนได้เจริญเติบโตและก้าวหน้าไปตามอัตภาพ ซึ่งอาจจะแยกแยะความหมายของประชาธิปไตยในแง่นี้ออกเป็น 3 คุณลักษณะ คือ

1. มีความเคารพซึ่งกันและกันอย่างยิ่ง (คารวธรรม) คือ ทุกคนจะต้องให้เกียรติซึ่งกันและกันทั้งกาย วาจา และความคิด ทุกคนยอมเคารพในความคิดของผู้อื่น ทุกคนยอมแสดงความคิดเห็นออกมาโดยไม่ล่วงเกินผู้อื่น ให้โอกาสและเคารพความคิดเห็นของทุกคน รวมถึงการเคารพในสถาบันสำคัญของประเทศ เช่น ชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์

2. มีการแบ่งปันกัน ร่วมงานกัน และประสานงานกัน (สามัคคีธรรม) ได้แก่ การทำงานร่วมกัน โดยใครถนัดทางไหนก็แบ่งงานนั้นไปทำโดยไม่ขบถเบียดเบียนหรือหลีกเลี่ยง ร่วมมือกันทำตามอัตภาพและประสานงานกันหมด โดยทำตามที่ได้ตกลงกันตามแผนที่วางให้ลุล่วงไปด้วยดี

3. มีความเชื่อมั่นในวิธีการแห่งปัญญา (ปัญญาธรรม) คือการมีเหตุผลในการทำงาน การค้นคว้าหาความรู้ในเรื่องที่ถูกต้องมาใช้ในการทำงาน

จากความหมายและแนวทางการปลูกฝังประชาธิปไตยทั้งหมดนี้ เห็นว่าลักษณะของประชาธิปไตยส่วนใหญ่ตรงกับหลักการทางพุทธศาสนา ซึ่งสังคมไทยส่วนใหญ่ก็ยึดถือพระพุทธศาสนาเป็นแนวทางในการดำรงชีวิตอยู่แล้ว ดังนั้น เรื่องของประชาธิปไตยจึงเป็นเรื่องที่พุทธศาสนิกชนได้ปฏิบัติเป็นประจำ เพียงแต่นำเอาหลักการไปดัดแปลงใช้ในการปกครอง เศรษฐกิจ

³⁷กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, ประชาธิปไตย, อ่างแล้ว, หน้า 13.

การศึกษาและสังคมเท่านั้น ดังนั้น การนำประชาธิปไตยไปใช้ในโรงเรียนประถมศึกษาจึงเป็นเรื่องที่ไม่ยาก เพราะในชีวิตจริงและในสังคมของนักเรียนก็อยู่ในสังคมประชาธิปไตยอยู่แล้ว³⁸

สรุปได้ว่า ประชาธิปไตย หมายถึง การอยู่ร่วมกันของนักเรียน และปฏิบัติต่อกันด้วยความเคารพ ทั้งกายและวาจา ไม่ก้าวล้ำในสิทธิของผู้อื่น เคารพกฎเกณฑ์ของโรงเรียน ร่วมกันรับผิดชอบ และทำประโยชน์เพื่อความผาสุกของส่วนรวม ตลอดจนการใช้สติปัญญา และความเฉลียวฉลาดในการแก้ปัญหาทั้งมวล ยึดมั่นในการวชิรธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรมโดยที่ทุก ๆ คนร่วมกันรับผิดชอบ นับถือและให้เกียรติซึ่งกันและกัน ใช้ปัญญาเป็นหลักในการทำงาน และเป็นเครื่องยึดเหนี่ยว ไม่ให้กระทำในสิ่งที่ไม่ถูกต้อง หรือไม่ให้หลงนับถือในเรื่องที่เสียหาย ทุกคนร่วมมือกันแบ่งปันกัน

2.3 แนวคิดเกี่ยวกับประชาธิปไตยในโรงเรียน

2.3.1 นโยบายของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย

ประชาธิปไตยเป็นกระบวนการที่เกิดจากการเรียนรู้และจากการปฏิบัติการเรียนรู้และการฝึกฝนปฏิบัติต้องเริ่มตั้งแต่ในวัยเด็กซึ่งเป็นวัยที่มีความคิดที่บริสุทธิ์ สามารถซึมซาบสิ่งที่ได้รับการสั่งสอนและอบรมได้ง่าย ดังนั้น นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาและโรงเรียนมัธยมศึกษาทั่วประเทศ จึงเป็นกลุ่มบุคคลและสถาบันที่เหมาะสมที่สุดในการจัดกระบวนการเรียนรู้และการปฏิบัติเรื่องประชาธิปไตย

การเรียนการสอนเรื่องประชาธิปไตยในโรงเรียนที่ทางกระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาเป็นต้นไป แต่เดิมนั้นเป็นเพียงการเรียนรู้เกี่ยวกับสถาบันและรูปแบบต่าง ๆ ของการปกครองระบอบประชาธิปไตยเท่านั้น แต่ปัจจุบันเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เข้าไปมีบทบาทประพฤติดำเนินการตามแนวทางการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยที่เป็นรูปแบบจริง

นโยบาย

1. เพื่อเป็นการส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาทุกระดับชั้นและการสื่อสารมวลชนภาครัฐและเอกชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปลูกฝังความรู้ ความเข้าใจ และความศรัทธาในวิถีการและ

³⁸ ธง เอื้อเฟื้อ และสังคม ลาภเจริญ, เอกสารประกอบการบรรยาย กระบวนวิชา EA 765 การศึกษากับการพัฒนาทางการเมือง, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท มิตรภาพการพิมพ์และสตีวดีโอ ,2549), หน้า 324.

เนื้อหาสาระของการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข ไม่ว่าด้านภาคทฤษฎีและการปฏิบัติ

2. ส่งเสริมและเร่งอบรมปลูกฝังให้ประชาชนมีจิตสำนึกถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม ในกิจกรรมของสังคมประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นพระประมุข การปฏิบัติตนเป็น ตัวอย่างที่ดีแก่เยาวชนนั้น ไม่ว่าในด้านคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่เน้นประโยชน์ ส่วนร่วม โดยเน้นความร่วมมืออย่างจริงจังและใกล้ชิดของสถาบันการศึกษา ศาสนา สังคมและ ครอบครัว³⁹

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้หน่วยงานและสถาบันการศึกษาช่วยกันปลูกฝังเยาวชนให้มีความรู้ ความเข้าใจ และความศรัทธา เห็นคุณค่าในสังคมและการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ ทรงเป็นประมุข และประชาชนสามารถที่จะปรับตัวในการทำงานเป็นหมู่คณะและทำตัวเป็น แบบอย่างทางด้านคุณธรรม ศีลธรรม และจริยธรรมในเด็ก

2. เพื่อให้ประชาชนมีจิตสำนึกถึงความสำคัญของการอยู่ร่วมกับบุคคลอื่น สังคม ประชาธิปไตย มีบทบาทและร่วมมือกับสถาบันการศึกษา ศาสนาและครอบครัว ให้มีความสำนึก ในระบอบการปกครองประชาธิปไตย

3. เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรม เพื่อ เสริมสร้างและปลูกจิตสำนึกให้แก่ครู อาจารย์ นักเรียนและนักศึกษาให้ตระหนักเข้าใจ เลื่อมใส ซึ้งตอน เมื่อมีปัญหาในการทำงานเกิดขึ้นต้องใช้เหตุผลในการตัดสินใจการแก้ปัญหาาร่วมกัน รูปแบบของการทำงานร่วมกันอาจจะใช้รูปแบบต่าง ๆ ที่โรงเรียนเห็นว่าง่ายและเหมาะสมกับสภาพ โรงเรียนของตน

รูปแบบที่ 1

การตั้งคณะบุคคลเป็นกรรมการชั่วคราว คณะบุคคลอาจจะได้จากหัวหน้าห้อง หรือ ตัวแทนของห้อง หรือนักเรียนที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับกิจกรรมที่จะจัดตั้งขึ้น โดย บุคคลที่เกี่ยวข้องมีบทบาทดังนี้

บทบาทของครู

1. เป็นครูที่ปรึกษา เข้าร่วมประชุมเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการดำเนินงานการจัด กิจกรรมให้นักเรียนเข้าใจ

³⁹ คำนึง ชัยสุวรรณรักษ์ และธีรพล บุญสร้าง, ประชาธิปไตยในวิถีชีวิตไทย, อ้างแล้ว, หน้า 28.

2. เมื่อตัวแทนแต่ละห้องเข้าร่วมประชุมแล้ว นำหัวข้อประชุมมาชี้แจงให้นักเรียนในห้องทราบ ครูจะมีบทบาทในการชี้แจงเพิ่มเติม

3. ตอนที่นักเรียนแต่ละห้องจะคัดเลือกตัวแทนเข้าร่วมกิจกรรม ครูจะต้องมีบทบาทในการชี้แนะให้นักเรียนรู้จักเลือกบุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ในการเข้าร่วมกิจกรรมของทางโรงเรียน

4. ครูต้องเสนอแนะเรื่องนโยบายที่จะนำไปใช้ในการบริหาร กิจกรรมและแถลงนโยบายหรือประชาสัมพันธ์ในการเลือกคณะกรรมการนักเรียนทุกครั้ง

5. ในการเลือกตั้งครูอาจดูแลดำเนินการเลือกตั้งบ้าง แต่ที่สำคัญที่สุดให้นักเรียนดำเนินการให้มากที่สุด

6. การจัดตั้งคณะกรรมการนักเรียน ครูต้องช่วยเหลือประธานนักเรียนให้เลือกบุคคลที่เหมาะสมกับตำแหน่งต่าง ๆ⁴⁰

บทบาทของนักเรียน

การเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน โดยแบ่งนักเรียนเป็นกลุ่มสี่ ให้เลือกหัวหน้ากลุ่มสี่ กำหนดนโยบายของกลุ่มสี่ โดยมีครูที่ปรึกษากลุ่มสี่คอยช่วยเหลือให้คำแนะนำ การเลือกตั้งประชาสัมพันธ์นโยบายของกลุ่มสี่ให้นักเรียนในโรงเรียนทราบ โดยมีครูที่ปรึกษาคอยให้คำแนะนำ การดำเนินการเลือกตั้งปฏิบัติเช่นเดียวกับรูปแบบที่ 1 เมื่อได้คณะกรรมการแล้วการดำเนินงานของคณะกรรมการของผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งจะมีครูเป็นผู้คอยช่วยเหลือแนะนำและวางแผนการปฏิบัติงานในกิจกรรมต่าง ๆ

หน้าที่ของคณะกรรมการนักเรียน

แต่ละโรงเรียนมีการดำเนินงานที่หลากหลาย โรงเรียนขนาดใหญ่จะมีกิจกรรมหลายอย่าง ส่วนโรงเรียนขนาดเล็กก็มียานที่จะต้องทำจำกัด แนวทางการกำหนดหน้าที่กรรมการจึงมีดังนี้

1. จัดกิจกรรมส่งเสริมทางวิชาการ ได้แก่ กิจกรรมต่าง ๆ ที่จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเรียนรู้มากขึ้น ส่งเสริมนักเรียนให้มีโอกาสได้แสดงออก ได้มีโอกาสศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมกิจกรรมการส่งเสริมวิชาการนี้ อาจจัดในรูปแบบของชุมนุมหรือชมรม เช่น ชมรมภาษาไทย ชมรมนักวิทยาศาสตร์รุ่นเยาว์

2. จัดกิจกรรมส่งเสริมนันทนาการ กิจกรรมส่งเสริมการกีฬาและดนตรีโดยจะรวมกันเรียกว่ากิจกรรมนันทนาการ หรือจะแยกเป็นชุมนุมหรือชมรม เช่น ชุมนุมกีฬา ชุมนุมดนตรี

⁴⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 33.

3. จัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับการบริการชุมชน อาจจัดรวม ๆ กันในนามของกิจกรรมการบริการชุมชน ซึ่งมีกิจกรรมต่าง ๆ รวมอยู่ด้วย เช่น ลูกเสือ ยุวกาชาด พัฒนาชุมชน หรือแยกเป็นชุมชนหรือชมรม เช่น ชมรมลูกเสือช่วยเหลือชุมชน เช่นเดียวกับกิจกรรมอื่น ๆ

การดำเนินงานของคณะกรรมการนักเรียน

โรงเรียนจะต้องจัดทำระเบียบหรือข้อบังคับเกี่ยวกับการดำเนินการของกรรมการนักเรียนขึ้น เพื่อเป็นธรรมนูญหรือแนวทางสำหรับปฏิบัติในระเบียบหรือธรรมนูญนั้น กำหนดสิ่งที่เป็นสาระสำคัญ ๆ ไว้ให้ชัดเจน เช่น กำหนดหน้าที่ที่จะปฏิบัติ การแต่งตั้งคณะกรรมการนักเรียน แนวทางในการบริหารงานค่าใช้จ่ายต่าง ๆ การหมดวาระของกรรมการบริหาร ตลอดจนการควบคุมการปฏิบัติงานของคณะกรรมการ และมีการประเมินผลงานด้วย

การเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน

คณะกรรมการนักเรียนที่จะบริหารกิจกรรมนี้ จะได้มาด้วยการเลือกตั้ง เมื่อมีการเลือกตั้งก็จะต้องมีการแข่งขันกัน ฉะนั้นทางโรงเรียนควรจะมีการให้นักเรียนจัดตั้งกลุ่มกันเอง โดยรวมคณะนักเรียนเป็นกลุ่มเล็ก ๆ ให้มีจำนวนเท่าที่โรงเรียนกำหนดให้ และตั้งชื่อกลุ่มต่าง ๆ กันไป อาจจะใช้สีเป็นชื่อของกลุ่ม เช่น กลุ่มสีเขียว กลุ่มสีแดง เมื่อจะเลือกตั้งกรรมการนักเรียน นักเรียนแต่ละกลุ่มก็จะรวมกลุ่มกันคัดเลือกตัวแทนเข้าสมัครรับเลือกตั้งกรรมการนักเรียน⁴¹

2.3.2 แนวทางและมาตรการในการพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียน

แนวทางและมาตรการในการพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียน มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติจริงในการเคารพในข้อตกลงที่จัดทำขึ้น
2. เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงในด้านการปฏิบัติตามนโยบายที่จัดทำขึ้น เพื่อฝึกระบอบประชาธิปไตย
3. เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงในเรื่องการศึกษาข้อมูล ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ อย่างมีวิจารณญาณในการประกอบการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ
4. เพื่อเสริมสร้างให้เกิดลักษณะนิสัยการเคารพต่อสิทธิและการรับฟังความคิดเห็นต่อผู้อื่น
5. เพื่อให้นักเรียนมีจิตสำนึกในเรื่องความรับผิดชอบต่อหน้าที่ ทั้งต่อตนเองและผู้อื่น
6. เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงในเรื่องการทำงานร่วมกัน และการแก้ปัญหาโดยการใช้เหตุผล
7. เพื่อให้นักเรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงในเรื่องความร่วมมือ และการประสานงานกับผู้อื่น⁴²

⁴¹เรื่องเดียวกัน, หน้า 37.

⁴²เรื่องเดียวกัน, หน้า 38.

กิจกรรมของนักเรียนที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในสถานศึกษา

1. การปฏิบัติตามข้อตกลงทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนนอกเหนือจากกฎระเบียบและข้อบังคับของโรงเรียน เช่น การไม่พูดคำหยาบและไม่ส่งเสียงดัง การทำความสะอาดบริเวณที่รับผิดชอบ

2. การปฏิบัติตามนโยบายที่กำหนดขึ้น เพื่อฝึกอบรมประชาธิปไตยโดยการดำเนินงานในรูปของคณะกรรมการ เช่น การจัดกิจกรรมกีฬา การจัดกิจกรรมห้องสมุด การจัดกิจกรรมสหกรณ์ การจัดกิจกรรมวันสำคัญต่าง ๆ

3. การปฏิบัติตนในการเคารพผู้ฟัง ผู้พูด ต่อที่ประชุมหรือต่อเพื่อนด้วยการพูดโดยใช้เหตุผล ในกรณีที่ต้องการแสดงความคิดเห็น ขณะที่ผู้อื่นกำลังพูดอยู่ ให้ยกมือขออนุญาตต่อประธานหรือผู้กำลังพูดทุกครั้ง ก่อนจะซักถามหรือแสดงความคิดเห็น และควรพูดจาด้วยถ้อยคำที่สุภาพ แสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

4. ไม่เข้าไปในสถานที่ส่วนตัวของบุคคลอื่นโดยไม่ได้รับอนุญาต

5. ไม่ละเมิดทรัพย์สินของผู้อื่นและส่วนรวม

6. ร่วมกันคิดและวางแผนกำหนดขั้นตอนและเตรียมงานด้วยความรอบคอบ

7. เสียสละเวลาและปัจจัยในการทำงานตามแผนการและขั้นตอนที่กำหนดไว้

8. ร่วมมือกันทำงานทุกขั้นตอนด้วยความเต็มใจ กระตือรือร้นในการทำงานทุกขั้นตอนจนสำเร็จ ตั้งใจปฏิบัติให้สำเร็จตามเวลา

9. ทำงานร่วมกันอย่างสันติวิธี รู้จักการประนีประนอมโดยคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ส่วนรวมเป็นใหญ่ เช่น การยกกระสอบทรายกันน้ำท่วม

10. ยอมรับการวิพากษ์วิจารณ์ เมื่อมีการประเมินผลการทำงาน⁴³

2.3.3 บทบาทของโรงเรียนต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในชุมชน

ถ้าโรงเรียนนำเอากระบวนการกลุ่มมาใช้เป็นกระบวนการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ตลอดจนการจัดสภาพแวดล้อมและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นให้เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประชาธิปไตยแล้วในระยะเวลาหนึ่งนักเรียนจะมีพฤติกรรมประชาธิปไตย มีทักษะในกระบวนการประชาธิปไตย ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาประชาธิปไตยในชุมชน เพราะประชาชนจะมีพฤติกรรมเป็นประชาธิปไตย การที่จะมีทักษะในกระบวนการประชาธิปไตยได้นั้น ต้องอาศัยนักเรียนที่จบจากโรงเรียนและเข้าไปมีบทบาทในชุมชนแล้วเท่านั้น ความเปลี่ยนแปลงจึงเกิดขึ้น ซึ่งจะต้องรอไปอีกเป็นเวลานาน หรือจนกว่ารุ่นแรก ๆ จะเข้าไปมีบทบาทในชุมชน

⁴³ เรื่องเดียวกัน.

แต่ในทางกลับกัน ถ้าโรงเรียนหาวิธีการที่จะทำให้เกิดพฤติกรรมประชาธิปไตย หรือเกิดกระบวนการประชาธิปไตยเข้าสู่ชุมชนเร็วกว่านั้น ก็จะช่วยพัฒนาประชาธิปไตยในชุมชนได้เร็วขึ้น โดยให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาประชาธิปไตยในชุมชน นั่นคือ โรงเรียนจะต้องจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและจัดกิจกรรมเสริมอื่น ๆ ให้สอดคล้องกับสภาพของชุมชน และหาทางสร้างเสริมความเป็นประชาธิปไตยให้เกิดขึ้นแก่ประชาชนในชุมชน และพยายามหาโอกาสให้การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกับกิจกรรมของสังคมด้วย⁴⁴ เมื่อพิจารณาความหมายของคำว่า ประชาธิปไตยที่แบ่งออกเป็น 3 สถานะ คือ ในแง่ของอุดมคติ ระบบการเมืองหรือวิธีการจัดระเบียบการปกครอง และวิถีชีวิตประชาธิปไตยแล้ว จะเห็นว่า โรงเรียนสามารถสร้างเสริมความเป็นประชาธิปไตยแก่นักเรียนได้ ในเรื่องของระบบการเมืองหรือวิธีการจัดระเบียบการปกครอง และวิถีชีวิตประชาธิปไตย ซึ่งโรงเรียนจะต้องใช้กิจกรรมในการฝึกจากกิจกรรมที่จัดอยู่ในโรงเรียน

ส่วนที่สำคัญและถือว่าเกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนมากที่สุดในเรื่องประชาธิปไตย คือ วิถีชีวิตประชาธิปไตย ซึ่งนักเรียนสามารถรับรู้ได้จากชีวิตประจำวันจากครอบครัว กลุ่มเพื่อนและโรงเรียน สิ่งที่จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้เรื่องวิถีชีวิตประชาธิปไตยมากที่สุด ได้แก่ การสอดแทรกการสร้างวิถีชีวิตประชาธิปไตยในการสอนกลุ่มประสบการณ์ต่าง ๆ⁴⁵

1. วิถีชีวิตประชาธิปไตย

วิถีชีวิตประชาธิปไตย เป็นการนำเอาหลักการประชาธิปไตยมาใช้ในชีวิตประจำวันจนเป็นนิสัยในชีวิตหรือวิถีทางแห่งชีวิต (a way of life) ดังนั้น ครูจึงควรย้ำให้นักเรียนทราบว่านอกจากจะยึดถือเอาประชาธิปไตยไว้ในฐานะที่เป็นวิถีทางแห่งชีวิตประจำวัน (Democracy as a way of life) อีกด้วย และเมื่อยึดมั่นว่าวิถีชีวิตประชาธิปไตยประกอบด้วยพฤติกรรมที่สำคัญ 3 อย่าง คือ คารวธรรม สามัคคีธรรม และปัญญาธรรมแล้ว ก็สามารถที่จะขยายวงกว้างออกไปทางด้านการปกครอง การเศรษฐกิจ และสังคมทั่วไป รวมทั้งการศึกษา ซึ่งมีแนวปฏิบัติหรือมีรากฐานที่จะวิวัฒนาการไปได้อย่างเป็นประชาธิปไตย

2. พฤติกรรมที่แสดงถึงการมีวิถีชีวิตประชาธิปไตย

จากการวิเคราะห์ความหมายของวิถีชีวิตประชาธิปไตย เพื่อให้เหมาะสมกับจิตวิทยาพัฒนาการของนักเรียน เห็นว่าพฤติกรรมประชาธิปไตยของนักเรียนควรประกอบด้วยคุณลักษณะ ดังนี้ คือ

⁴⁴ เรื่องเดียวกัน, หน้า 40 .

⁴⁵ เรื่องเดียวกัน.

1. การวาทกรรม มีพฤติกรรมที่แสดงออก ดังนี้

1.1 เคารพในสถาบันพระมหากษัตริย์ ได้แก่ การแสดงความเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ในทุกโอกาส การร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดเพื่อแสดงความจงรักภักดีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ในโอกาสวันสำคัญต่าง ๆ การไปรับเสด็จเมื่อพระมหากษัตริย์หรือพระบรมวงศานุวงศ์เสด็จไปในดินที่อยู่หรือบริเวณใกล้เคียง การปฏิบัติต่อสัญลักษณ์ที่แสดงถึงสถาบันพระมหากษัตริย์ เช่น ธงชาติ พระบรมฉายาลักษณ์ เพลงสรรเสริญพระบารมี ฯลฯ ด้วยความเคารพ เมื่อได้ยินหรือเห็นบุคคลใดแสดงกิริยา วาจา หรือการกระทำอันไม่สมควรต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ต้องกล่าวตักเตือน และห้ามไม่ให้ปฏิบัติเช่นนั้นอีก

1.2 เคารพซึ่งกันและกันทางกาย ได้แก่ การแสดงการเคารพซึ่งกันและกัน เช่น การทักทาย การให้เกียรติแก่ผู้อื่น การแสดงความเคารพแก่บุคคลซึ่งอาวุโสกว่า การให้การต้อนรับแก่บุคคล และการแสดงความเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน

1.3 เคารพกันทางวาจา ได้แก่ การรู้จักพูดจาให้เหมาะสมกับกาลเทศะ ใช้คำพูดเหมาะสมตามฐานะของบุคคล พูดจาสุภาพไม่ว่าว่าราวต่อเสียด ไม่พูดในสิ่งที่จะทำให้ผู้อื่นเกิดความเดือดร้อน ไม่นำความลับของบุคคลอื่นไปเปิดเผยและไม่พูดนินทาหรือโกหกหลอกลวง

1.4 เคารพในสิทธิของผู้อื่น ได้แก่ การไม่ล่วงละเมิดสิทธิของผู้อื่น ทั้งทางกายหรือวาจา รู้จักเคารพในสิทธิของคนที่มาก่อนหลัง เคารพในความเป็นเจ้าของสิ่งของเครื่องใช้ และต้องรู้จักขออนุญาตเมื่อล่วงล้ำเข้าไปในที่อยู่อาศัยของบุคคลอื่น

1.5 เคารพในความคิดเห็นของผู้อื่น ได้แก่ การยอมรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น เมื่อมีผู้พูดเสนอความคิดเห็นควรฟังด้วยความตั้งใจ และใคร่ครวญด้วยวิจารณญาณ หากเห็นว่าเป็นการเสนอแนวคิดที่ดีมีประโยชน์มากกว่าความคิดเห็นของตนเองก็ควรยอมรับและปฏิบัติตาม

1.6 เคารพในกฎระเบียบของสังคม ได้แก่ การยึดมั่นในกรอบระเบียบของสังคม เช่น วัฒนธรรม ประเพณี กฎเกณฑ์ทางสังคม และกฎหมายของประเทศ

1.7 มีเสรีภาพและใช้เสรีภาพในขอบเขตของกฎหมาย และขนบธรรมเนียมประเพณี

2. สามัคคีธรรม มีพฤติกรรมที่แสดงออก ดังนี้

2.1 การรู้จักประสานประโยชน์โดยถือประโยชน์ของส่วนรวมหรือของชาติเป็นที่ตั้ง ได้แก่ การทำงานร่วมกันอย่างสันติวิธี รู้จักการประนีประนอม โดยคำนึงถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นแก่ส่วนรวมเป็นใหญ่ มีการเสียสละความสุขส่วนตนหรือหมู่คณะเพื่อประโยชน์ของส่วนรวมหรือของชาติ

2.2 ร่วมมือกันในการทำงาน หรือทำกิจกรรมอย่างหนึ่งอย่างใดร่วมกัน โดยมีบุคคลผู้ร่วมงานตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ในการร่วมกันทำงานนี้ จะต้องมีการวางแผนในการทำงานร่วมกัน

คิดร่วมกัน และทำร่วมกัน เมื่อถึงขั้นตอนของการทำงานก็ช่วยเหลือกันอย่างตั้งใจจริงจัง ไม่หลีกเลี่ยงหรือทำแบบเอาเปรียบผู้อื่น

2.3 เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม

2.4 รับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากส่วนรวม และหน้าที่ต่อสังคม

2.5 ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันของคนในกลุ่ม ในหน่วยงาน และในสังคม

3. ปัญญาธรรม มีพฤติกรรมที่แสดงออกดังนี้

3.1 การไม่ถือตนเป็นใหญ่ คือ การรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น การยอมรับฟังและปฏิบัติตามมติของเสียงส่วนมากในที่ประชุมหรือในการทำงานต่าง ๆ และการรู้จักเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี

3.2 เน้นการใช้ปัญญา ใช้เหตุผลและความถูกต้องในการตัดสินใจปัญหาทั้งปวงไม่ใช่ใช้เสียงข้างมากในการตัดสินใจ

3.3 เมื่อมีปัญหาใดเกิดขึ้น หรือเมื่อมีเรื่องที่จะต้องตัดสินใจ ทุกคนต้องร่วมกันคิดและช่วยกันตัดสินใจโดยใช้เหตุผล

3.4 ในกรณีที่มีปัญหาโต้แย้งในหมู่คณะ จะต้องพยายามอภิปรายจนกระทั่งสามารถชักจูงให้ทุกคนเห็นคล้อยตาม เมื่อเกิดกรณีต่างก็มีเหตุผลที่ดีด้วยกัน และไม่อาจชักจูงให้กลุ่มหันไปทางใดทางหนึ่งเท่านั้นจึงจะใช้วิธีการออกเสียง⁴⁶

3. ระบบประชาธิปไตย

ระบบประชาธิปไตย คือ รูปแบบหรือกระบวนการในการทำงานโดยใช้กระบวนการกลุ่มในการวางแผนการทำงานร่วมกัน ทำงานร่วมกัน ประเมินผลการทำงานร่วมกัน และรับผลแห่งการทำงานร่วมกัน โดยทุกคนในกลุ่มต้องมีส่วนร่วมในการทำงานทุกขั้นตอน เมื่อมีปัญหาในการทำงานเกิดขึ้น ต้องใช้เหตุผลในการตัดสินใจเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน การศึกษาเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เพื่อสร้างความผาสุกร่วมกัน

4. สภาพของหน่วยงานหรือองค์กรที่ยึดหลักประชาธิปไตย

หน่วยงานหรือองค์กรที่ยึดหลักประชาธิปไตย คนในองค์กรจะต้องปฏิบัติดังนี้

4.1 ถือว่าตนเองเป็นส่วนหนึ่งขององค์กรนั้น

4.2 คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมและมีความมุ่งมั่นที่จะอุทิศเพื่อคนส่วนใหญ่ในองค์กร

4.3 มีส่วนร่วมในกิจกรรมทุกอย่างขององค์กร ร่วมมือกันทำ และไม่เอาเปรียบกัน

⁴⁶ เรื่องเดียวกัน. หน้า 325.

4.4 เคารพและยอมรับสถานภาพ บทบาท และหน้าที่ของแต่ละบุคคล ตามที่องค์กรกลุ่ม หรือสังคมมอบหมายให้ เช่น ผู้นำ กรรมการ สมาชิก

4.5 เชื่อฟังและปฏิบัติตามกฎและระเบียบขององค์กรนั้นอย่างเคร่งครัดและจริงจัง โดยที่ กฎเกณฑ์หรือระเบียบนั้นไม่เข้มงวดหรือหุ่ยหิมเกินไป

4.6 เชื่อว่าแต่ละคนมีธาตุแท้แห่งความเป็นคนดี หรือมีเจตนาดีด้วยกันทั้งสิ้น และเมื่อมี ข้อแตกต่างในแนวคิดและการปฏิบัติ ก็อาจใช้การพูดจา การแสดงเหตุผล เพื่อหาทางออกที่ดี ร่วมกันได้ หรืออย่างน้อยก็ยอมรับในเสียงส่วนมาก

4.7 เชื่อมั่นในสติปัญญาและหลักการเหตุผล โดยไม่ยอมถูกชักจูงให้คิดให้ทำ เพื่ออำมิ สลินจ้างหรือการแทรกแซงในทางอื่น และพร้อมที่จะยอมรับเหตุผลที่ดีกว่าของตนด้วยความเต็มใจ

4.8 ปฏิบัติต่อกันฉันมิตร

4.9 เคารพในสิทธิของกันและกัน

4.10 ให้โอกาสแก่ทุกคนได้มีเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของตน ส่วนจะยอมรับ หรือไม่อย่างไร ให้ใช้เหตุผลและความเห็นของสมาชิกเป็นเครื่องตัดสิน

4.11 เคารพความเห็นของผู้อื่นอย่างบริสุทธิ์ใจ

4.12 มีโอกาสรับการส่งเสริมให้พัฒนาความรู้ความสามารถที่ตนถนัดและสนใจอย่าง เต็มที่⁴⁷

5. หลักประชาธิปไตย

หลักประชาธิปไตย ได้แก่ หลักความเสมอภาค หลักการยึดเสียงข้างมาก หลักเหตุผล และหลักภราดรภาพ

หลักเสรีภาพ หมายถึง สิทธิตามธรรมชาติที่ติดตัวมาพร้อมกับการเป็นมนุษย์ทั้งในการคิด การพูด การทำโดยอยู่ในขอบเขตแห่งระเบียบและความเรียบร้อยของสังคม แต่การใช้เสรีภาพนั้น ทุกคนต้องตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของตนเองและของผู้อื่นด้วย

หลักความเสมอภาค ถือว่า มนุษย์มีความเท่าเทียมกัน โดยกฎหมายแม้จะต่างกันในเรื่อง เพศ ศิพพรรณ ชนชั้น ถิ่นที่อยู่ ศาสนา หรืออุดมการณ์ทางการเมือง แต่อาจถูกจำกัดสิทธิด้วย เหตุผลหรือเงื่อนไขบางประการ เป็นต้นว่า การเลือกตั้ง ทุกคนมีความเสมอภาคในการที่จะใช้สิทธิ แต่จะถูกจำกัดด้วยเงื่อนไข เช่น ยังไม่บรรลุนิติภาวะ อยู่ในการจองจำ เป็นนักบวช ไร้ ความสามารถ ฯลฯ

⁴⁷เรื่องเดียวกัน.

หลักการยึดถือเสียงข้างมาก หลักการที่สำคัญของระบอบประชาธิปไตย ได้แก่ การปกครองโดยเสียงข้างมาก ทั้งนี้ต้องไม่ใช่เสียงข้างมากไปในทางเอารัดเอาเปรียบ กดขี่ หรือละเมิดสิทธิของคนส่วนน้อย

หลักเหตุผล หมายถึง การมีความเชื่อมั่นในเหตุผลให้ความสำคัญแก่กระบวนการหรือวิธีการค้นหาคำตอบที่ถูกต้องหรือเหมาะสม ซึ่งเป็นหลักเชิงวิทยาศาสตร์

หลักภราดรภาพ หมายถึง การที่มนุษย์ปฏิบัติต่อกันด้วยความเห็นอกเห็นใจเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ไม่เอารัดเอาเปรียบและมีความรู้สึกต่อกันฉันท์พี่น้องโดยไม่แบ่งเชื้อชาติ เพศ ผิวพรรณ หรือลัทธิความเชื่อ

ในการบริหารโรงเรียนมีความจำเป็นที่จะต้องใช้หลักการประชาธิปไตย คือ การเคารพสิทธิเสรีภาพ ทำให้ไม่ก้าวก่ายงานซึ่งกันและกัน หลักความเสมอภาค ทำให้เกิดความยุติธรรมไม่เลือกที่รักมักที่ชัง หลักภราดรภาพ ทำให้เกิดความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน หลักเหตุผล ทำให้ไม่เอาแต่ใจตนเอง และหลักการคำนึงถึงเสียงข้างมาก ทำให้การตัดสินใจรอบคอบขึ้น

ระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย เป็นรูปแบบการปกครองของไทย โรงเรียนในฐานะที่อยู่ภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตย ย่อมได้รับอิทธิพลการดำเนินการตามรูปแบบการปกครองของประเทศด้วย ในขณะเดียวกันโรงเรียนจักต้องแสดงบทบาท การปลูกฝังประชาธิปไตยในโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนเข้าใจวิถีทางของประชาธิปไตยรู้จักบทบาท หน้าที่ของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย อันเป็นรากฐานที่มีประสิทธิภาพของการพัฒนาประเทศ⁴⁸

2.4 แนวคิดในการสร้างเสริมประชาธิปไตยแก่นักเรียน

การสร้างเสริมประชาธิปไตยหรือเผยแพร่ความรู้และการปฏิบัติตามระบอบประชาธิปไตย ตลอดจนวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยให้กว้างขวางและได้ผลดีวิธีหนึ่ง คือ การใช้โรงเรียนเป็นสื่อกลาง ดังที่หมื่นกวีวิชาการกล่าวไว้ ดังนี้

ทินพันธุ์ นาคะตะ ได้กล่าวถึงสถาบันการศึกษาว่า “เป็นสถาบันสำคัญที่ให้ทั้งความรู้ ทักษะ ประสบการณ์ และการอบรมกล่อมเกลাজิตใจแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา การที่คนเราจะมีจิตใจประชาธิปไตยได้ ย่อมต้องอาศัยการถ่ายทอดความรู้และการปลูกฝังจากสถาบันการศึกษาด้วย กล่าวเน้นในด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนนั้น นอกจากครูจะมีหน้าที่ให้ความรู้เกี่ยวกับ

⁴⁸ เรื่องเดียวกัน.

หลักการ วิธีการ และวัตถุประสงค์ของการปกครองระบอบประชาธิปไตยตามหลักสูตรแล้ว ประชาธิปไตยในฐานะที่เป็นวิถีชีวิตส่วนหนึ่งน่าจะได้รับส่งเสริมให้มาก”⁴⁹

วรรณ ช่องคารากุล ได้กล่าวถึงบทบาทของโรงเรียนในการเสริมสร้างบุคลิกภาพประชาธิปไตยว่า “เนื่องจากหน้าที่ของโรงเรียนจะให้ความรู้ทางวิชาการแล้ว ยังต้องช่วยพัฒนาเด็กให้เจริญงอกงามมีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์ทั้งร่างกายและจิตใจแล้ว โรงเรียนจะมีส่วนเสริมสร้างบุคลิกภาพแบบประชาธิปไตยได้โดยอาศัยลักษณะการจัดกิจกรรม 4 แบบ คือ การแนะแนวเพื่อพัฒนาบุคลิกภาพประชาธิปไตย สร้างบรรยากาศประชาธิปไตย กิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมประชาธิปไตย และกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่ส่งเสริมประชาธิปไตย”⁵⁰

เขาวรัตน์ ศันสยะวิสัย ได้กล่าวว่า “โรงเรียนมีความสำคัญรองจากสถาบันครอบครัว โรงเรียนเป็นสถาบันที่ให้ความรู้หล่อหลอมชีวิตจิตใจของนักเรียน เพราะนักเรียนจะฟังครูมากกว่าบิดามารดาเสียอีก โอกาสเช่นนี้เป็นโอกาสที่โรงเรียนจะฝึกสอนถ่ายทอดความรู้ด้านประชาธิปไตยอย่างเต็มที่ ไม่ว่าจะเป็นรูปแบบการปกครอง อุคมการณ์หรือวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย”⁵¹

กรมวิชาการ ได้เสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนที่เอื้อต่อประชาธิปไตย ควรดำเนินการ ดังนี้

1. การศึกษาต้องให้เด็กซึมซับเนื้อหาที่เป็นหลักฐาน (Basic rules) จะได้ใช้กับทุกสังคมบนโลก (Universal)
2. การศึกษาต้องให้เด็กเป็นผู้สร้างกฎเกณฑ์ (Legislative Function) โดยใช้ฝึกฝนให้เป็นผู้มีเหตุผล
3. การศึกษาต้องให้เด็กไปปฏิบัติตนในการพิจารณากฎเกณฑ์ การกระทำในสถานการณ์ต่าง ๆ
4. การศึกษาต้องเสริมสร้างความเข้มแข็งของเจตนา โดยการให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง เป็นตัวของตัวเอง เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน⁵²

⁴⁹ทินพันธุ์ นาคะตะ, ประชาธิปไตยไทย, อ่างแล้ว, หน้า 1.

⁵⁰วรรณ ช่องคารากุล, “บทบาทของโรงเรียนในการเสริมสร้างบุคลิกภาพประชาธิปไตย”, วารสารแนะแนว, ปีที่ 6 ฉบับที่ 3, (มีนาคม 2537) : 23.

⁵¹เขาวรัตน์ ศันสยะวิสัย, “ประชาธิปไตย”, มิตรครู, อ่างแล้ว, หน้า 68.

⁵²กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, สื่อการเรียนรู้อะบวนการเลือกตั้งและการเรียนรู้ประชาธิปไตย, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542), หน้า 66.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ได้กล่าวถึง บทบาทของโรงเรียนในการพัฒนาประชาธิปไตยในชุมชนว่า “โรงเรียนเป็นสถานบันทางสังคมสถาบันหนึ่งที่พยายามสร้างคนในชาติให้เป็นคนที่มีคุณภาพให้สามารถนำความรู้และประสบการณ์ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างสงบสุข ฉะนั้นการที่สนับสนุนให้โรงเรียนทั่วประเทศจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยก็เท่ากับได้พยายามสร้างคนในชาติให้เป็นประชาธิปไตยด้วยเช่นเดียวกัน บทบาทของโรงเรียนในการพัฒนาประชาธิปไตยสู่ชุมชนกระทำได้หลายรูปแบบขึ้นอยู่กับความพร้อมและความเหมาะสมกับโรงเรียนแต่ละแห่ง แนวทางที่ดำเนินการอาจแบ่งได้เป็น 2 แนวทาง คือ

1. การขยายผลทางอ้อม โดยที่โรงเรียนจะให้ความรู้และประสบการณ์ต่าง ๆ ตามที่หลักสูตรกำหนดโดยฝึกฝนประชาธิปไตยและระบบประชาธิปไตยควบคู่ไปกับกิจกรรมการเรียนการสอน จนกระทั่งเข้าสู่สังคม

2. การขยายผลทางตรง เป็นการขยายผลการจัดกิจกรรมประชาธิปไตยสู่ชุมชน โดยมีเป้าหมายและวัตถุประสงค์อย่างชัดเจน เพื่อต้องการให้บุคลากรในชุมชนได้เรียนรู้พฤติกรรมประชาธิปไตยและระบอบประชาธิปไตยอย่างถูกต้องและรวดเร็ว”⁵³

แนวทางการสร้างเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน

การสร้างเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ควรคำนึงถึงหลักประชาธิปไตย 5 หลัก คือ หลักเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักการยึดถือเสียงข้างมาก หลักเหตุผลและหลักภราดรภาพ จะต้องดำเนินการด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. การจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย
2. การจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย
3. การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย
4. การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย⁵⁴

⁵³สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา, เล่มที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2531), หน้า 181.

⁵⁴ธง เอื้อเพื่อ และสังคม ลากเจริญ, เอกสารประกอบการบรรยาย กระบวนการศึกษา EA 765 การศึกษากับการพัฒนาทางการเมือง, อ่างแก้ว, หน้า 324.

1. การจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย

เน้นกระบวนการบริหารของผู้บริหารโดยตรง ผู้บริหารที่มีลักษณะประชาธิปไตย ควรต้องมีบทบาทสำคัญ 3 ประการ คือ บทบาทในฐานะผู้บังคับบัญชา บทบาทในฐานะผู้จัดการและ บทบาทในฐานะเป็นผู้ร่วมงาน ดังนั้นองค์กรที่แสดงให้เห็นว่า เป็นองค์กรประชาธิปไตย ต้องดูที่ความร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียนว่ามีส่วนร่วมในการคิด ช่วยทำ ช่วยแก้ปัญหาและร่วมรับผิดชอบตามกฎหมาย ผู้บริหารโรงเรียนมีอำนาจหน้าที่เต็มทีในความรับผิดชอบงานในโรงเรียน แต่ถ้าผู้บริหารคิดและตัดสินใจผู้เดียว บางครั้งจะมีลักษณะเผด็จการผูกขาดความรับผิดชอบ โอกาสที่จะผิดพลาดในการบริหารจึงมีมาก และโอกาสจะพัฒนางาน พัฒนาคณจึงมีน้อย ดังนั้นผู้บริหารควรคำนึงถึงบทบาทในฐานะผู้จัดการ และผู้ร่วมงานคนหนึ่งในโรงเรียนด้วย

องค์กรบริหารที่มีความเป็นประชาธิปไตย พิจารณาได้จากองค์ประกอบด้านต่าง ๆ ดังนี้

1.1 บทบาทของผู้บริหาร

ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้มีหน้าที่และความรับผิดชอบสูงสุดต่อการดำเนินงานในโรงเรียนตามที่ทางราชการกำหนด บทบาทของผู้บริหารที่เป็นประชาธิปไตย สามารถจำแนกได้เป็น 3 บทบาท คือ บทบาทในฐานะผู้บังคับบัญชา บทบาทในฐานะผู้จัดการ และ บทบาทในฐานะเป็นผู้ร่วมงาน⁵⁵

1.2 การจัดองค์กรในโรงเรียนที่แสดงความเป็นประชาธิปไตย

การจัดองค์กรในโรงเรียนที่แสดงความเป็นประชาธิปไตย ควรมีลักษณะดังต่อไปนี้

- 1) เปิดโอกาสให้บุคลากรแต่ละงานร่วมกันกำหนดรายละเอียด ลักษณะงานและขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน
- 2) มีการแบ่งกระจายงานไปตามสายงานต่าง ๆ ได้แก่ ผู้ช่วยผู้บริหาร ฝ่าย งานหมวดวิชา โดยให้แต่ละงานมีคณะกรรมการ หรือคณะทำงาน หรือกลุ่ม รับผิดชอบร่วมกัน
- 3) การพิจารณามอบหมายงาน โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรได้ทำงานตามความรู้ความสามารถและความถนัดของแต่ละบุคคล
- 4) คณะกรรมการ หรือคณะทำงาน หรือกลุ่มที่รับผิดชอบแต่ละงาน มีส่วนร่วมในการประชุมเสนอความเห็น การวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อมูล หรือข้อยุติเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติและเป็นประโยชน์สำหรับส่วนรวม
- 5) มีการประชาสัมพันธ์ ซึ่งแจ้งการจัดองค์กร รายละเอียด ลักษณะ และขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบ ให้บุคลากรเข้าใจตรงกัน

⁵⁵ เรื่องเดียวกัน, หน้า 329.

6) จัดระบบให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการควบคุม ติดตาม ประเมินโรงเรียน ทั้งในด้าน โครงสร้าง สภาพแวดล้อม การปฏิบัติงาน และผลการดำเนินงาน

7) มีกรรมการที่ปรึกษา หรือกรรมการบริหาร โรงเรียน เพื่อช่วยเหลือผู้บริหารในการ แก้ปัญหา หรือพัฒนา ก่อนการตัดสินใจสั่งการ

8) มีองค์กรภายนอกที่มีส่วนส่งเสริมการพัฒนาโรงเรียน เช่น สมาคมศิษย์เก่า สมาคม ผู้ปกครอง-ครู คณะกรรมการศึกษาส่วนท้องถิ่น ฯลฯ

1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน

การจัดการศึกษาที่ไม่แปลกแยกจากชุมชน เป็นบทบาทหน้าที่ของโรงเรียนโดยตรง โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมกับชุมชนในการพัฒนาและสร้างเสริมการปกครองตามระบอบ ประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข กิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน กับชุมชนดังกล่าวมีแนวปฏิบัติดังนี้

1) โรงเรียนมีแผนและ โครงการพัฒนาและให้ความรู้แก่ชุมชนในเรื่องการปกครองตาม ระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

2) โรงเรียนและชุมชนร่วมกันวางแผนแก้ปัญหาและพัฒนาให้ประชาชนในชุมชนได้ ตระหนักในสิทธิหน้าที่ของตนตามระบอบประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องที่ชาติ บ้านเมืองมุ่งเน้น เช่น การไปใช้สิทธิเลือกตั้ง การต่อต้านการซื้อเสียง เป็นต้น

3) บุคลากรในชุมชนมีส่วนร่วมในการให้ความรู้ และเจตคติที่ดีด้านประชาธิปไตยแก่นักเรียน เช่น การเชิญบุคลากรในชุมชนที่มีความรู้ ความสามารถและเป็นแบบอย่างที่ดี เป็น วิทยากรให้ความรู้แก่นักเรียน เป็นต้น

4) โรงเรียนจัดกิจกรรมร่วมกับชุมชนเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย เช่น การจัดนิทรรศการ ร่วมกิจกรรมการแสดง ร่วมบำเพ็ญประโยชน์ หรืองานเฉพาะกิจบางอย่าง เป็นต้น

5) บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการเผยแพร่ความรู้และเจตคติด้านประชาธิปไตยแก่ ชุมชน เช่น ส่งเสริมให้นักเรียนเขียนเรียงความเรื่องประชาธิปไตย แล้วนำไปเผยแพร่แก่พ่อแม่ ผู้ปกครอง โรงเรียนส่งครู-อาจารย์ ที่มีความรู้ความสามารถเป็นวิทยากรให้ความรู้แก่ชุมชน หรือ การจัดนิทรรศการ ทำเอกสารเผยแพร่ เป็นต้น

6) รมรงค์ส่งเสริมด้วยการประชาสัมพันธ์หลาย ๆ รูปแบบ ให้ชุมชนไปใช้สิทธิและหน้าที่ ตามระบอบประชาธิปไตย เช่น การออกเสียงเลือกตั้ง เป็นต้น⁵⁶

⁵⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 331.

2. การจัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย

จุดมุ่งหมายสำคัญ คือ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต สามารถเลือกแนวทางที่จะเป็นประโยชน์ให้กับสังคมตามบทบาท และหน้าที่ของตนในฐานะพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข โดยให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะเลือก และตัดสินใจประกอบอาชีพ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีนิสัยในการปรับปรุงงาน ปรับปรุงตนเองและสังคม รวมทั้งเสริมสร้างอนามัยชุมชนและครองชีพโดยคำนึงถึงประโยชน์ต่อสังคม ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะประชาธิปไตย จึงกำหนดจุดประสงค์ไว้ชัดเจน ดังนี้

1. ให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาสังคม การเมือง การปกครองระบอบประชาธิปไตย
2. ให้มีความยึดมั่นในวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตย ความภูมิใจในความเป็นไทยเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์
3. ให้สามารถปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

นอกจากนี้กระบวนการเรียนการสอนแบบต่าง ๆ เช่น การทำงานเป็นกลุ่ม การอภิปราย การแสดงบทบาทสมมติ การสร้างสถานการณ์จำลอง เป็นต้น เป็นวิธีการสอนแบบบูรณาการให้เกิดคุณลักษณะประชาธิปไตยได้เช่นเดียวกัน

หลักสูตรมัธยมศึกษาที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน ทั้งในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ได้กำหนดจุดหมาย หลักการและโครงสร้างที่มีลักษณะเป็นประชาธิปไตยอยู่แล้ว แม้แต่แนวการใช้หลักสูตร หรือระเบียบการประเมินผลที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด เช่น การจัดการเรียนการสอนโดยเน้นทักษะกระบวนการ หรือการประเมินผลกระบวนการ เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนให้นักเรียนเกิดคุณลักษณะตามหลักการประชาธิปไตย จึงกำหนดแนวทางด้านดำเนินการไว้ ดังนี้

1. การบริหารหลักสูตรที่ส่งเสริมประชาธิปไตย ได้แก่
  - 1) การจัดรายวิชาเลือกที่หลากหลาย เพื่อสนองความถนัด ความสามารถ และความสนใจของนักเรียน ตลอดจนส่งเสริมให้โรงเรียนสร้างหลักสูตรท้องถิ่นใช้อย่างกว้างขวางให้สอดคล้องกับสภาพความพร้อมและความต้องการของแต่ละท้องถิ่น
  - 2) การมุ่งเน้นการสอนตามเนื้อหาประชาธิปไตย ซึ่งหลักสูตรกำหนดไว้ในกลุ่มวิชาสังคมศึกษา ทั้งในรายวิชาบังคับ วิชาบังคับเลือก และวิชาเลือก

การเปิดสอนรายวิชาที่มีเนื้อหาประชาธิปไตยในกลุ่มวิชาสังคมศึกษาในรายวิชาบังคับ โรงเรียนต้องจัดให้นักเรียนทุกคนได้เรียนอยู่แล้ว แต่ในรายวิชาบังคับเลือก และในรายวิชาเลือกนั้น โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกเรียนอย่างกว้างขวาง

2.2 การจัดกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมประชาธิปไตย

ครูผู้สอนทุกรายวิชาควรตระหนักถึงบทบาทในการจัดการเรียนการสอน ที่ส่งเสริมประชาธิปไตย แม้ว่าจะสอนในรายวิชาที่ไม่มีเนื้อหาประชาธิปไตยก็ตาม โดยคำนึงถึงการสร้างเสริมพฤติกรรมของนักเรียนตามหลักประชาธิปไตยในเรื่อง หลักเสรีภาพ หลักความเสมอภาค หลักการยึดถือเสียงข้างมาก หลักเหตุผล และหลักภราดรภาพ เช่น

1. ดูแลให้คำปรึกษานักเรียนในการทำงานเป็นกลุ่ม ให้สามารถปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างถูกต้องและสมบูรณ์ เช่น เมื่อนักเรียนได้รับมอบหมายให้ทำหน้าที่เป็นประธานเลขานุการ หรือสมาชิกกลุ่ม ครูก็ดูแลให้นักเรียนทำหน้าที่ได้อย่างสมบูรณ์ ครบถ้วน และผลัดเปลี่ยนหมุนเวียนให้นักเรียนได้ทำหน้าที่ประธาน เลขานุการ และสมาชิกกลุ่ม อย่างทั่วถึง

2. มีการตัดสินใจโดยยึดหลักเหตุผล เช่น เมื่อเกิดกรณีความเห็นไม่ตรงกัน ระหว่างครูกับนักเรียน หรือนักเรียนกับนักเรียน หรือนักเรียนกับบุคคลอื่น ก่อนการตัดสินใจดำเนินการใดๆ ครูควรรับฟังเหตุผล หรือความคิดเห็นของกลุ่มก่อนเสมอ

3. มีการตัดสินใจโดยยึดถือเสียงข้างมาก เช่น เมื่อกลุ่มมีการอภิปรายในประเด็นที่เป็นข้อคิดเห็น ซึ่งไม่มีข้อยุติและได้มีการอภิปรายแสดงผลอย่างรอบคอบ ก็สามารถใช้มติเสียงข้างมากตัดสินใจ แต่หากได้มีการอภิปรายจนสามารถหาข้อยุติด้วยความเห็นพ้องต้องกัน (Consensus) ก็จะเป็นมติเสียงข้างมากที่ดีที่สุด แต่พึงหลีกเลี่ยงการใช้เสียงข้างมากในประเด็นที่เป็นข้อเท็จจริง

4. ดูแลให้เรียนได้อยู่ร่วมกัน ทำงานร่วมกัน และปฏิบัติต่อกันฉันมิตร โดยไม่คำนึงถึงฐานะ อาชีพของผู้ปกครอง หรือจุดเด่นจุดด้อยของแต่ละคน ตามหลักภราดรภาพ

5. ให้ความรัก ความเมตตา ความเอาใจใส่ และความเป็นกันเองกับนักเรียนอย่างทั่วถึง

6. มีการยึดเกณฑ์ กติกา ที่กำหนดด้วยความเสมอภาค และยึดหยุ่นได้ตามเหตุผลและสถานการณ์ที่จำเป็น เช่น ในการสอนวิชาพลานามัย ครูสอนอาจตั้งเกณฑ์ไว้ว่านักเรียนต้องกระโดดสูงได้ไม่น้อยกว่า 100 เซนติเมตร จึงจะผ่านวิชานี้ และปฏิบัติกับนักเรียนทั่วไปโดยยึดเกณฑ์ดังกล่าว แต่ถ้าหากนักเรียนในชั้นคนใดคนหนึ่ง มีสภาพร่างกายที่ไม่เอื้ออำนวย เช่น อ้วน น้ำหนักมากเกินไป จนไม่สามารถกระโดดสูงได้ตามเกณฑ์ที่กำหนด ครูสอนก็สามารถลดเกณฑ์ลงมาตามความเหมาะสมเฉพาะรายได้

7. เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานของตนเองและของกลุ่ม เช่น ใน วิชาวาดเขียน การตรวจให้คะแนนผลงานของนักเรียนเป็นรายบุคคล หรือรายกลุ่มครูอาจนำผลงาน ของนักเรียนทุกคนมาคิด แล้วเปิดโอกาสให้นักเรียนแต่ละคนให้คะแนนผลงานเหล่านั้น เป็นต้น

8. เปิดโอกาสให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลป้อนกลับในการเสนอของครู ซึ่ง นอกจากจะเป็นกระจกเงาส่งตนเองแล้ว ยังเป็นการแสดงความใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็น ของนักเรียนด้วย เช่น ครูอาจมีแบบสอบถามให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีต่อพฤติกรรม การสอนของตนเอง หรือถามความรู้สึกของนักเรียนอย่างไม่เป็นทางการ ด้วยกิริยาทางและความรู้ สึกที่เป็นกันเอง เป็นต้น⁵⁷

3. การจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย

กิจกรรมทุกประเภทที่หลักสูตรกำหนดให้โรงเรียนจัดขึ้นมีความสำคัญอย่างยิ่งในการ เสริมสร้างพัฒนานักเรียนให้เต็มศักยภาพ ส่งเสริมการพัฒนาบุคลิกภาพ เสริมสร้างอุปนิสัยของ ผู้เรียน และคุณลักษณะประชาธิปไตย กิจกรรมต่างจากการเรียนในห้องเรียนครูเป็นผู้กำหนด จุดประสงค์ และกิจกรรมการเรียนการสอน แต่กิจกรรมนักเรียนจะเลือกทำกิจกรรมร่วมกัน โดย กำหนดจุดประสงค์และวิธีการทำงานตามความสามารถและความสนใจ เพื่อพัฒนาตนเองและ สังคม โดยมีครูเป็นที่ปรึกษา ดังนั้น โรงเรียนจึงควรส่งเสริมให้นักเรียนได้มีโอกาสเข้าร่วม กิจกรรมอย่างกว้างขวาง ทั้งกิจกรรมในโรงเรียนและกิจกรรมในสังคม

3.1 กิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการฯ เป็นกิจกรรมที่เป็นส่วนหนึ่งของ หลักสูตรตามโครงสร้างมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) กำหนด ไว้ 2 กิจกรรม คือ กิจกรรมลูกเสือ – เนตรนารี หรือยุวกาชาด หรือนำเพื่อประโยชน์ และกิจกรรม อื่นๆ ที่โรงเรียนอาจเสนอแนะแก่นักเรียน จำนวน 12 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมส่งเสริมอาชีพ กิจกรรมส่งเสริมการสหกรณ์ กิจกรรมส่งเสริมอุตสาหกรรม กิจกรรมส่งเสริมศาสนา ศิลปะ และ วัฒนธรรม กิจกรรมส่งเสริมการใช้สินค้าไทย กิจกรรมกาใช้ห้องสมุด กิจกรรมส่งเสริมวิชาต่างๆ ในหลักสูตร กิจกรรมกีฬา กิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมอนุรักษ์ศิลปกรรมและสิ่งแวดล้อม และ กิจกรรมทัศนศึกษา นอกจากนี้ผู้เรียนอาจเสนอกิจกรรมอื่นๆ ได้ ตามความต้องการด้วย

ส่วนกิจกรรมตามโครงสร้างหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 (ฉบับ ปรับปรุง พ.ศ. 2533) กำหนดให้กิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดกิจกรรมใน สถานศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ โดยกำหนดกิจกรรมที่โรงเรียนอาจเสนอแนะแก่นักเรียน

⁵⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 333.

จำนวน 12 กิจกรรม ดังกล่าวข้างต้น และเพิ่มกิจกรรมที่ 13 คือ กิจกรรมลูกเสือ – เนตรนารี ยูว
ภาษา ผู้บำเพ็ญประโยชน์ และรักษาดินแดน

กิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการฯ ดังกล่าว ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตยในตัวอยู่แล้ว ดังนั้นหากโรงเรียนสามารถดำเนินการตามระเบียบดังกล่าวได้อย่างครบถ้วน ก็ถือว่าเป็นการส่งเสริมประชาธิปไตย ด้วยเหตุผลดังต่อไปนี้

1. มีการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เลือกเข้าร่วมกิจกรรม ตามความถนัดและความสนใจอย่างกว้างขวาง

2. มีการเตรียมความพร้อมในด้านการส่งเสริมให้บุคลากรเข้าใจกระบวนการจัดกิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการฯ ด้านวัสดุอุปกรณ์ อาคาร สถานที่ และงบประมาณสนับสนุน

3. มีการประชาสัมพันธ์ ชี้แจง และเชิญชวนให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม

4. เปิดโอกาสให้นักเรียน ได้เลือกตั้งคณะกรรมการดำเนินการจัดกิจกรรมในกลุ่มของตนเอง

5. ส่งเสริมให้คณะกรรมการดำเนินการจัดกิจกรรมของนักเรียนมีส่วนร่วมร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษา กิจกรรม ในการวางแผนการจัดกิจกรรม โดยเขียนในรูปของแผนหรือโครงการที่ชัดเจน

6. ส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นกระบวนการกลุ่มและกาปฏิบัติจริง

7. ส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการรวบรวมประเมินผลกิจกรรม สรุปและรายงาน

กิจกรรมตามหลักสูตรนอกจากกิจกรรมตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการฯ แล้ว ยังมีกิจกรรมแนะแนวหรือกิจกรรมแก้ปัญหา หรือกิจกรรมพัฒนาการเรียนรู้ และกิจกรรมอิสระของผู้เรียน ซึ่งโรงเรียนควรส่งเสริมสนับสนุนให้ยึดหลักการประชาธิปไตยในการดำเนินการด้วย

3.2 กิจกรรมโรงเรียน ได้แก่ กิจกรรมที่นอกเหนือจากกิจกรรมตาม โครงสร้างของหลักสูตรที่โรงเรียนควรสนับสนุนส่งเสริมให้มีการดำเนินการ ซึ่งพอจำแนกได้ ดังนี้

1. กิจกรรมคณะกรรมการนักเรียน

มีวัตถุประสงค์เพื่อฝึกให้นักเรียนมีความรับผิดชอบ ทำงานร่วมกันเป็นหมู่คณะ ฝึกความเป็นผู้นำผู้ตามที่ดีและส่งเสริมให้นักเรียนส่วนร่วมดำเนินการการจัดกิจกรรมของโรงเรียนตามหลักประชาธิปไตย

คณะกรรมการนักเรียนอาจมาจากผู้แทนหรือประธาน จากชุมชนต่างๆ หรือหัวหน้าห้องเรียนทุกห้อง องค์ประกอบของคณะกรรมการนักเรียน อาจประกอบด้วยประธาน รองประธาน กรรมการ เภรณูฉีก ปฏิคม ประชาสัมพันธ์ เลขานุการ และผู้ช่วยเลขานุการ

บทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการนักเรียน เป็นผู้แทนของนักเรียนในการร่วมทำกิจกรรมของโรงเรียน ประสานงานระหว่างนักเรียนกับผู้บริหาร ครู – อาจารย์ของโรงเรียน ริเริ่ม

และจัดทำโครงการอันเป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนและชุมชนตามที่โรงเรียนเห็นชอบ หรือ ดำเนิน
กิจการทำกิจกรรมตามที่ได้รับมอบหมาย เป็นต้น

การเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน โรงเรียนอาจแต่งตั้งกรรมการเฉพาะกิจขึ้น
ดำเนินการและจัดการเลือกตั้ง ในการเลือกตั้งอาจดำเนินการได้หลายรูปแบบ เช่น

รูปแบบที่ 1 เลือกตั้งประธานและกรรมการอีกจำนวนหนึ่งตามที่กล่าวไว้ ผู้ได้รับ
คะแนนสูงสุดจะได้เป็นประธาน ส่วนรองประธาน ได้แก่ ผู้ที่ได้คะแนนเป็นอันดับรองลงมา คน
อื่นๆ ก็จะเป็นกรรมการในตำแหน่งต่างๆ โดยคณะกรรมการร่วมกันพิจารณา

รูปแบบที่ 2 เลือกตั้งประธานเพียงคนเดียว ผู้ได้คะแนนสูงสุดและรองลงมา จะได้เป็น
ประธานและรองประธานตามลำดับ ส่วนกรรมการอื่นๆ ได้จากผู้แทนที่แต่ละห้องเลือกเข้ามาร่วม
เป็นกรรมการด้วย

วิธีเลือกตั้ง อาจใช้วิธีเลือกเป็นรายบุคคลหรือเป็นกลุ่มตามความเหมาะสม โรงเรียน
ควรจัดเวลาให้เวลาให้ผู้สมัครรับเลือกตั้งได้หาเสียงก่อนที่จะมีการเลือกตั้งตามสมควร โดยกำหนด
มาตรการในการดูแล ควบคุมการหาเสียงและเลือกตั้งให้เป็นไปโดยสุจริต ยุติธรรม หลีกเลี่ยงการ
ซื้อเสียง หรือกระทำการอื่นใดที่ไม่สุจริต ยุติธรรม นอกจากนี้โรงเรียนควรประชาสัมพันธ์ณรงค์
ให้นักเรียนทุกคนไปใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้งด้วย เมื่อได้ประชุมคณะกรรมการครบตามตำแหน่ง
แล้ว โรงเรียนควรมีคำสั่งแต่งตั้งต่อไป

การดำเนินงานของคณะกรรมการนักเรียน จะใช้การประชุมหรือ หารือตกลง ซึ่งอาจ
มี 2 ลักษณะ คือ การประชุมใหญ่ ในกรณีที่จะจัดกิจกรรมร่วมกัน เช่น งานวันครู งานกีฬา งาน
ประจำปีของโรงเรียน งานช่วยเหลือสังคมส่วนรวม เป็นต้น และการประชุมย่อย เพื่อทำโครงการ
ต่างๆ กรรมการชุดนี้ อาจประกอบด้วย ประธาน กรรมการ หัวหน้าคณะ หัวหน้าระดับชั้น เป็นต้น
เมื่อคณะกรรมการนักเรียนดำเนินการตามกิจกรรมที่ประชุมหารือวางแผนไว้แล้ว ก็จัดให้มีการปะ
เมินผลการดำเนินงานแต่ละกิจกรรม สรุปรายงานต่อไป

2. กิจกรรมวันสำคัญ ได้แก่ กิจกรรมปกติที่โรงเรียนปฏิบัติเป็นประจำต่อเนื่องทุกปีใน
โอกาสและวันสำคัญต่างๆ เช่น วันขึ้นปีใหม่ วันสงกรานต์ วันพืชมงคล วันวิสาขบูชา วัน
เข้าพรรษา วันแม่ วันปืยมหาราช วันเฉลิมพระชนมพรรษาฯ เป็นต้น

การจัดกิจกรรมวันสำคัญที่ส่งเสริมความเป็นประชาธิปไตย โรงเรียนควรกำหนดไว้ใน
แผนปฏิบัติงาน หรือปฏิทินของโรงเรียนไว้ให้ชัดเจน การดำเนินงาน ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรมี
ส่วนร่วมในลักษณะต่างๆ เช่น

2.1 ตั้งคณะกรรมการหรือกลุ่มทำงานเฉพาะ ที่เกี่ยวข้องกับวันสำคัญนั้นๆ เป็นการถาวรหรือเฉพาะกิจเฉพาะปี โดยผู้บริหารอาจเป็นผู้เลือกประธานกลุ่มแล้วให้ประธานกลุ่มเลือกกรรมการหรือคณะทำงานเอง หรืออีกวิธีหนึ่งคือจัดให้มีการเลือกตั้งจากคณะครู-อาจารย์ก็ได้

2.2 มอบให้คณะกรรมการนักเรียน หรือเจ้าของกิจกรรมที่เกี่ยวข้องรับไปดำเนินการ ทั้งนี้ คณะผู้รับผิดชอบควรมีการประสานงานกับบุคลากรในโรงเรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้นๆ ด้วย

3. กิจกรรมตามนโยบาย ได้แก่ กิจกรรมที่ได้รับการมอบหมายในเชิงนโยบายจากโรงเรียน กรม กระทรวง หรือรัฐบาล อาจเป็นกิจกรรมต่อเนื่องหรือเฉพาะกิจก็ได้ เช่น กิจกรรมอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียน กิจกรรมการออกกำลังกาย กิจกรรมสหกรณ์ กิจกรรมการปลูกต้นไม้ กิจกรรมฝึกโรงเรียน กิจกรรมรณรงค์เรื่องโรคเอดส์ กิจกรรมการจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม กิจกรรมงานวิทยาศาสตร์ ฯลฯ

โดยปกติกิจกรรมเหล่านี้ต่างมีหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติเฉพาะกิจกรรม ทั้งดำเนินการโดยยึดหลักประชาธิปไตยอยู่แล้ว ตัวอย่างเช่น กิจกรรมอาชีพอิสระเพื่อการมีรายได้ระหว่างเรียนจะมีหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติที่แสดงความเป็นประชาธิปไตยที่เด่นชัดมาก ไม่ว่าจะเป็นการรวมกลุ่มทำโครงการและดำเนินงานจนครบกระบวนการ เป็นต้น เพียงแต่โรงเรียนให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรมให้เป็นไปตามแนวปฏิบัติที่กำหนด หรือพยายามส่งเสริมให้เกิดการมีส่วนร่วมรับผิดชอบของบุคลากรอย่างกว้างขวาง ก็ถือได้ว่าเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมประชาธิปไตย

4. กิจกรรมส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ได้แก่ กิจกรรมที่โรงเรียนส่งเสริมให้นักเรียนคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ประดิษฐ์ คิดค้นนวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม หรือกิจกรรมที่กระทำร่วมกับอื่นๆ เช่น ส่งเสริมนักเรียนนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ไปประดิษฐ์คิดค้นทำผลงานทางวิทยาศาสตร์ในรูปแบบโครงการ โดยใช้วัสดุอุปกรณ์และทรัพยากรจากท้องถิ่น หรือกิจกรรมรุ่นพี่ช่วยเหลือน้อง เป็นต้น

กิจกรรมเหล่านี้ โรงเรียนควรให้การสนับสนุนส่งเสริมในลักษณะต่างๆ เช่น ประชาสัมพันธ์เชิญชวน จัดประกวดผลงานดีเด่น จัดนิทรรศการเสนอผลงาน มอบประกาศนียบัตรยกย่อง ชมเชย เป็นต้น

5. กิจกรรมต่าง ๆ เช่น ส่งนักเรียนไปแข่งขันด้านทักษะต่างๆ หรือตอบปัญหาสอบชิงทุน การแข่งขันกีฬาท้องถิ่น การส่งนักเรียนไปแสดงกิจกรรมหรือ เล่นดนตรีตามที่หน่วยงานขอม การจัดนิทรรศการ การออกร้านในเทศกาลต่างๆ ฯลฯ กิจกรรมพิเศษเหล่านี้โรงเรียนควรเปิดโอกาสและให้การสนับสนุน ในบางกิจกรรม เช่น การส่งนักเรียนไปแข่งขันในเรื่องต่างๆ โรงเรียนควรสำรวจ ติดตามข้อมูล ข่าวสารอย่างกว้างขวาง ถ้าเรื่องใดที่เป็นกิจกรรมที่กระทำต่อเนื่องทุกปีจะ

ได้วางแผนกำหนดไว้ในปฏิทินและฝึกซ้อมนักเรียนไว้ล่วงหน้าหรือบางกิจกรรมที่โรงเรียนมีความดีเด่น และหน่วยงานต่างๆ ขอมมาให้ไปแสดง ก็ควรให้การสนับสนุนเพราะนอกจากส่งเสริมให้นักเรียนแสดงความสามารถแล้ว ยังเป็นการประชาสัมพันธ์โรงเรียนด้วย⁵⁸

นักเรียนหรือกลุ่มนักเรียนที่มีความสามารถในกิจกรรมพิเศษเหล่านี้ โรงเรียนควรให้การยกย่องชมเชยในรูปแบบต่างๆ ด้วย

4. การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย

การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย มีความสำคัญเป็นส่วนเสริมจากกระบวนการสอนและการเข้าร่วมกิจกรรม เน้นการเกิด การเรียนรู้ตามอัธยาศัย และการเลียนแบบจากตัวอย่างในสังคม ถ้านักเรียนพบสิ่งที่ดีงาม มีระเบียบวินัย เด็กก็จะรู้สึกชื่นชม จดจำเป็นแบบอย่าง รักและ ห่วงแทน ตัวอย่างที่พบเห็นจะมีอิทธิพลในการเรียนรู้ของผู้เรียน สามารถจูงใจให้นักเรียนได้แสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ ดังนั้น บรรยากาศที่แสดงถึงความร่วมมือในการทำงาน การกล้าแสดงความคิดเห็น ความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความสะอาด ร่มรื่น สวยงาม จึงช่วยสร้างเสริมพฤติกรรมที่ดีได้ นอกจากนักเรียน เรียนรู้ทางสังคมแล้ว ควรส่งเสริมให้นักเรียนได้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่สังคมได้ด้วย เช่น เป็นผู้นำในการเข้าคิว การแสดงความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่ผู้ด้อยโอกาสกว่า หรือการประพฤติตนให้เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน

การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่เป็นประชาธิปไตย จะช่วยเสริมบรรยากาศภายในโรงเรียนให้เป็นประชาธิปไตยยิ่งขึ้น ทั้งนี้ เพราะเรามีความเชื่อว่าบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีเปรียบเสมือนครูที่พูดไม่ได้ที่มีอิทธิพลในการเสริมสร้างความคิด จิตใจที่เป็นประชาธิปไตยได้เป็นอย่างดี

หากเรามองโดยภาพรวมแล้ว เราอาจจัดสภาพแวดล้อมของโรงเรียนที่ส่งเสริมบรรยากาศประชาธิปไตยได้ 3 กลุ่มใหญ่ๆ ดังนี้

1. สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ ได้แก่ การจัดบริเวณโรงเรียน อาคารเรียน อาคารประกอบห้องเรียน ห้องประกอบ ครุภัณฑ์ และวัสดุอุปกรณ์ต่างๆ ที่คำนึงถึงความสะอาดสดชื่น ร่มรื่น สวยงาม มีชีวิตชีวา มีความสร้างสรรค์ สะดวกสบายต่อการใช้สอย มีความปลอดภัย คุ้มค่า และเกิดประโยชน์

การจัดสภาพแวดล้อมด้านกายภาพควรอยู่ภายใต้หลักการของการร่วมคิดร่วมทำ เพราะนอกจากจะได้มาซึ่งทางเลือกหลายๆ วิธีจากบุคคลหลายๆ คนแล้ว ยังเสริมสร้างความรู้สึที่ดี ความรู้ของการมีส่วนร่วมและความเป็นเจ้าของ โดยเฉพาะนักเรียนซึ่งถือว่าเป็นสมาชิกที่มีคุณค่า

⁵⁸ เรื่องเดียวกัน, หน้า 334

ที่ผู้บริหารโรงเรียนและครู-อาจารย์ ควรเปิดโอกาสให้เขาได้แสดงความคิดเห็น ตัดสินใจวางแผนดูแลบริเวณโรงเรียน อาคารสถานที่ ภายใต้คำแนะนำของครู-อาจารย์

2. สภาพแวดล้อมด้านวิชาการ ได้แก่ การจัดสภาพแวดล้อมเสริมทางการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน ตลอดจนการจัดบริการส่งเสริมสนับสนุนทางวิชาการต่างๆ ที่จะทำให้ให้นักเรียนได้รับความรู้ ประสบการณ์ให้มากที่สุด ภายใต้บรรยากาศที่มีชีวิตชีวาอย่างเป็นประชาธิปไตย เช่น การจัดกิจกรรมอภิปราย ตอบปัญหา นิทรรศการ เชิญวิทยากรมาบรรยายให้ความรู้เรื่องประชาธิปไตย การจัดการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลางอย่างแท้จริง ครูให้ความรักความเมตตาและปฏิบัติกับนักเรียนเสมอต้นเสมอปลาย

3. สภาพแวดล้อมด้านการบริหารการจัดการ ได้แก่ การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในโรงเรียน ในลักษณะต่างๆ เช่น 3.1 บุคลากรมีความเป็นกันเอง ยิ้มแย้มแจ่มใส ทักทายโอภาปราศรัยด้วยความเป็นมิตรไมตรีที่ดีต่อกัน

3.2 บุคลากรมีโอกาสพบปะสังสรรค์หรือรวมกลุ่มทำกิจกรรมหลายๆ รูปแบบ ทั้งในและนอกสถานที่

3.3 บุคลากรให้ความเคารพ ยอมรับในบทบาทหน้าที่ของกันและกัน

3.4 มีความจริงใจ ให้เกียรติ และประสานประโยชน์ซึ่งกันและกันด้วยความสุจริตธรรม

3.5 บุคลากรยอมรับฟังความคิดเห็นกันและกันและเป็นที่ปรึกษาของกันและกัน

3.6 บุคลากรเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันด้วยความเต็มใจ

3.7 มีการยกย่องชมเชย เผยแพร่ผลงานของบุคลากรที่มีความสามารถ

2.5 แนวคิดเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษากับประชาธิปไตย

ภิญโญ สาธร ได้กล่าวว่า “การศึกษากับการเมืองเป็นของคู่กัน มีความสัมพันธ์กันทั้งในลักษณะที่การเมืองมีบทบาทต่อการศึกษา และการศึกษามีบทบาทต่อการเมือง ในเรื่องดังกล่าวมีมาตั้งแต่สมัยพลาโตในหนังสือสาธารณรัฐ (The Republic) มีหลายตอนที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างการเมืองกับการศึกษา เช่น รัฐเป็นอย่างไร โรงเรียนก็เป็นอย่างนั้น หรือว่าสิ่งที่ท่านต้องการให้รัฐมีท่านต้องมอบให้โรงเรียนรับ ไปทำ เป็นต้น”

นอกจากนี้ยังได้เห็นว่า การศึกษากับการเมืองแยกกันไม่ได้เนื่องจากการศึกษาช่วยพัฒนาการเมืองและการเมืองที่ดีจะต้องถือว่าการพัฒนาการศึกษาจำเป็นที่สุด ที่จะต้องทำ เพราะ

1. การศึกษาเป็นตัวเร่งทำให้เกิดการปกครองในระบอบประชาธิปไตยขึ้น
2. การศึกษาเป็นเครื่องมือของรัฐที่จะสร้างเอกภาพในชาติ
3. การเมืองเป็นตัวกำหนดทิศทางในการจัดการศึกษา

4. การศึกษาช่วยสร้างนิมัยให้บุคคลเคารพระเบียบวินัย เพื่อที่จะรู้จักเคารพกฎหมายและเพื่อความสงบสุขของชาติ

5. การศึกษาจะชี้นำให้ราษฎรมีส่วนร่วมในการเมืองทุกระดับ⁵⁹

ดารา ทีปะปาล ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการศึกษากับการเมือง สรุปได้ว่า

1. การปกครองเป็นเรื่องของการใช้อำนาจตามกฎหมาย เพื่อดูแลให้เกิดความสงบเรียบร้อยในสังคม การศึกษามีส่วนช่วยปลูกฝังความเชื่อ คุณค่า ทักษะที่สอดคล้องกับระบอบการปกครองที่ใช้อยู่ในสังคม โดยในสังคมประชาธิปไตยจะเน้นย้ำให้รู้จักใช้ความคิดของตนเอง เสรีภาพ และศักดิ์ศรีของมนุษย์⁶⁰

2. การศึกษาช่วยให้ประชาชนในสังคมประชาธิปไตยมีโอกาสในสิทธิเสรีภาพทางการเมืองของตนอย่างแท้จริง โดยการเลือกผู้แทนเข้าไปใช้อำนาจและตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ แทนตน ซึ่งประชาชนที่มีการศึกษาสามารถวิเคราะห์และตัดสินใจได้ดี

3. การศึกษาช่วยสร้างความสำนึกในชาติ ซึ่งจะช่วยสร้างความสามัคคีขึ้นในชาติโดยการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนทำให้คนกลุ่มต่าง ๆ มีความเข้าใจเอกลักษณ์อย่างเดียวกัน มีความสำนึกร่วมกัน

4. การศึกษาช่วยแก้ปัญหาชนกลุ่มน้อย การจัดระบบการศึกษาที่ใช้มาตรฐานและภาษาเดียวกันทั่วประเทศจะช่วยลดความแตกต่างของคนกลุ่มต่าง ๆ การศึกษาช่วยยกระดับและเลื่อนฐานะทางสังคมทำให้ทุกคนมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของสังคม

5. การศึกษาช่วยเผยแพร่อุดมการณ์ของชาติและมุ่งสอนค่านิยมที่สอดคล้องกับระบบการเมืองและสังคม ซึ่งถือว่าสถานศึกษาคือระบบสังคมซึ่งมีหน้าที่ถ่ายทอดอุดมการณ์ ค่านิยมระบบการเมือง และคุณธรรมทางสังคมให้แก่เด็กและเยาวชนเพื่อให้เป็นพลเมืองที่ดีของชาติ หากการศึกษามุ่งสอนค่านิยมที่ขัดแย้งก็จะก่อให้เกิดปัญหาตามมา การศึกษากับการเมืองการปกครองมีอิทธิพลต่อกันและกัน ความคิดทางการเมืองที่แพร่หลายในสังคมมีอิทธิพลต่อระบบการศึกษา มิให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและมีการปฏิรูปการศึกษาขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้เปิดโอกาสให้มีความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษาในสังคมประชาธิปไตย⁶¹

⁵⁹ ภิญ โย สากร, รัฐศาสตร์การศึกษา, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2530), หน้า 36.

⁶⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 337.

⁶¹ ดารา ทีปะปาล, สังคมวิทยาการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : อมรการพิมพ์, 2538), หน้า 111.

ชนิตา รักษ์พลเมือง ได้สรุปหน้าที่ทางการเมืองของการศึกษาไว้ดังนี้

1. การขัดเกลาทางการเมือง สถาบันทางการศึกษาจะถ่ายทอดความคิดเห็น เจตนคติ ความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองให้แก่สมาชิกในสังคม ทั้งในด้านเนื้อหาวิชา หลักสูตร กิจกรรมต่าง ๆ เพื่อผลิตพลเมืองตามความต้องการของสถาบันทางการเมือง การปกครอง

2. การเลือกสรรทางการเมือง ผู้ที่ผ่านการศึกษามีโอกาสเข้าร่วมในสถาบันการเมืองการปกครองมากกว่า จะเห็นได้จากการกำหนดระดับการศึกษาขั้นต่ำของผู้มีสิทธิสมัครรับเลือกตั้งเป็นตัวแทนของประชาชน

3. การสร้างบูรณาการทางการเมือง ซึ่งถือว่าเป็นการสร้างความเป็นปึกแผ่นให้แก่ประเทศชาติ เนื่องจากการศึกษาสามารถสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของสมาชิกในสังคม แต่ในทางตรงกันข้ามต้องระมัดระวังก็คือ การศึกษาอาจก่อให้เกิดความแตกแยกระหว่างชนชั้นกับมวลชน หรือระหว่างชนชั้นนำรุ่นเก่ากับชนชั้นนำรุ่นใหม่ได้⁶²

สรุปได้ว่า การศึกษาทำให้คนเข้าถึงโอกาสในสังคมประชาธิปไตย จะเห็นได้ว่าการปกครองระบอบประชาธิปไตยจำเป็นต้องอาศัยการศึกษาเพื่อทำให้คนมีคุณภาพ เพราะคุณภาพของประชาธิปไตยขึ้นอยู่กับคุณภาพของประชาชน การศึกษาจะเป็นการเตรียมคนให้พร้อมที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในสังคมประชาธิปไตยหรือในกระบวนการประชาธิปไตยทั้งหมด เมื่อคนมีการศึกษาดี เขาก็สามารถนำศักยภาพของตนออกมาร่วมสร้างสรรค์สังคม โดยรวมก็คือการศึกษาเข้ามาช่วยให้การปกครองประชาธิปไตยมีคุณภาพที่แท้จริง และสัมฤทธิ์ผล ในทางกลับกันประชาธิปไตยก็ให้โอกาสแก่ทุกคนที่จะเข้าถึงการศึกษาอย่างเสมอภาค

2.6 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศรีทูล ฉารัญญ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมของโรงเรียนแบ่งเป็นกิจกรรมนอกห้องเรียน คือ กิจกรรมกลุ่ม ปฏิบัติงานที่รับผิดชอบกำหนด กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมอาหารกลางวัน กิจกรรมในห้องเรียน คือ การปกครอง การเสนอข่าวเหตุการณ์ และการเรียนการสอนทุกกลุ่มประสบการณ์ พฤติกรรม

⁶²ชนิตา รักษ์พลเมือง, การศึกษาเพื่อพัฒนาประเทศ, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ โอเดียนสโตร์, 2532), หน้า 2.

ของนักเรียน ด้านการวรรณกรรม สำนึกศีลธรรมและปัญญาธรรมในระดับมาก ปัญหาในด้านการจัดกิจกรรมคือ ปัญหาเกี่ยวกับบุคลากร ผู้บริหาร ครูและนักเรียน ปัญหาด้านงบประมาณ⁶³

สายสุณี ศักรากร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความรู้ความเข้าใจในรูปแบบเนื้อหาเรื่องการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร ผลการศึกษาพบว่า “นักเรียนส่วนใหญ่มีระดับความรู้ความเข้าใจในระดับปานกลาง⁶⁴

สมัค ชินบุตร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีสถานศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาพบว่า “ระดับการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา ในด้านอุดมการณ์ หรืออุดมคติของประชาธิปไตย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับด้านการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง”⁶⁵

พระดิเรก นุ่นกล้า และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การสำรวจการสร้างเสริมประชาธิปไตยแก่พระภิกษุ สามเณร ที่ศึกษาอยู่ในวิทยาลัยสงฆ์ภาคทักษิณ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า “การสร้างเสริมประชาธิปไตย แก่พระภิกษุ สามเณร อยู่ในระดับน้อย”⁶⁶

⁶³ ศรีทูล ฉาธัญ, “กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่”, วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่), 2536, 162 หน้า.

⁶⁴ สายสุณี ศักรากร, “ความรู้ความเข้าใจในรูปแบบเนื้อหาเรื่องการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 : ศึกษาเฉพาะกรณีโรงเรียนในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง), 2542, 116 หน้า.

⁶⁵ สมัค ชินบุตร, “การส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีสถานศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง), 2545, 140 หน้า.

⁶⁶ พระดิเรก นุ่นกล้า และคณะ, “ศึกษาการสำรวจการสร้างเสริมประชาธิปไตยแก่พระภิกษุสามเณร ที่ศึกษาอยู่ในวิทยาลัยสงฆ์ภาคทักษิณ จังหวัดนครศรีธรรมราช”, รายงานการวิจัย, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), 2539, 118 หน้า.

นาวิ รังสิวรารักษ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ครูกับบทบาทการสร้างเสริมประชาธิปไตย ได้กล่าวถึงบทบาทของครูกับการสร้างสรรค์ประชาธิปไตยว่า การอบรมความรู้พื้นฐานในการปกครองระบอบประชาธิปไตยวิธีที่ดีที่สุดคือ จะต้องปลูกฝังความรู้ความคิดดังกล่าวกันแต่เยาว์วัย หรือที่เรียกว่า “การปลูกฝังประชาธิปไตยในสายเลือด” จึงจะทำให้นักเรียนหรือเด็กเป็นพลเมือง หรือผู้ใหญ่ที่มีบุคลิกภาพของความเป็นนักประชาธิปไตยในวันข้างหน้าอย่างแท้จริง ซึ่งการปลูกฝังดังกล่าวครูสามารถทำได้ดีที่สุด ในด้านการฝึกอบรมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในทางปฏิบัติ การจะปลูกฝังบุคลิกภาพของความเป็นนักประชาธิปไตยกันอย่างจริงจัง ๆ จึง ๆ นั้น นอกเหนือจากต้องเริ่มให้ความรู้ ความเข้าใจกันตั้งแต่อายุน้อย ๆ แล้ว ก็ต้องฝึกฝนให้เกิดการเรียนรู้ในทางปฏิบัติควบคู่กันไปด้วย โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกในทางปฏิบัติ เช่น การเปิดโอกาสให้มีการเลือกหัวหน้าชั้นเรียน หัวหน้านักเรียนในโรงเรียนซึ่งล้วนเป็นการปลูกฝังค่านิยมความเป็นประชาธิปไตยให้กับเด็กนักเรียนทั้งสิ้น⁶⁷

นิชาภัทร ศรีหงส์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางสังคม การบรรลุนตามขั้นพัฒนาการ และพฤติกรรมประชาธิปไตยของวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2522 ของโรงเรียนลาดปลาเค้าพิทยาคม และโรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก จำนวน 97 คน ผลการศึกษาพบว่า “นักเรียนมีพฤติกรรมประชาธิปไตยในระดับมาก”⁶⁸

ปิ่นเพชร เดชสุวรรณ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการสอนในการพัฒนาและเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า “บทบาทผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการสอนในการพัฒนาและเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน ทั้งสามด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้าง

⁶⁷นาวิ รังสิวรารักษ์, “ครูกับบทบาทการสร้างเสริมประชาธิปไตย”, คุรุปริทัศน์, ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (กุมภาพันธ์ 2525) : 102.

⁶⁸นิชาภัทร ศรีหงส์, “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางสังคม การบรรลุนตามขั้นพัฒนาการ และพฤติกรรมประชาธิปไตยของวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง), 2546, 147 หน้า.

ประชาธิปไตย ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เสริมสร้างประชาธิปไตย และด้านการพัฒนาประชาธิปไตยในชุมชน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก”⁶⁹

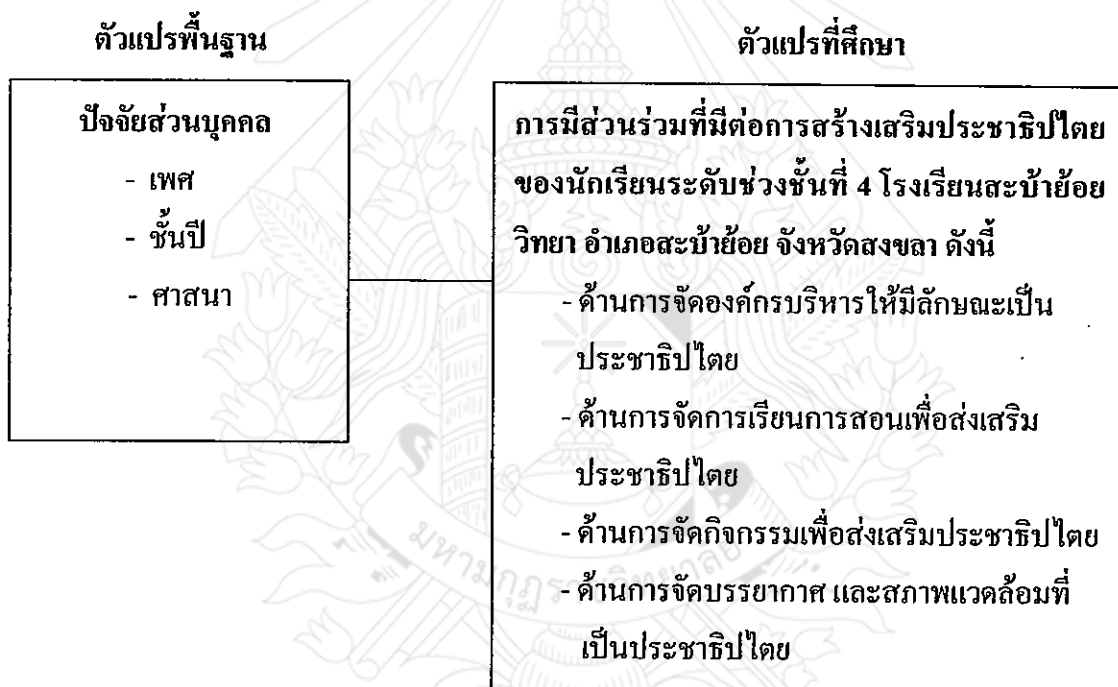
ปรีวัตร สิงห์แก้ว ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา : ศึกษากรณี มหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต” ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต อยู่ในระดับน้อย โดยระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มากที่สุด คือ ในประเด็นที่ว่า การเมือง การปกครองในระดับชาติมีความขัดแย้งกันมาก รองลงมาคือ มีความรู้สึกโกรธ เมื่อพบเห็นการแจกเงินหรือซื้อเสียง และน้อยที่สุดคือ การเคยเป็นผู้นำในการหาเสียงให้กับผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการร่วมชุมนุมเดินขบวนขับไล่เจ้าหน้าที่ของรัฐ สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ อายุ, คณะที่ศึกษาและชั้นปีที่ศึกษา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ไม่เกินระดับ 0.05 โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้คือ มหาวิทยาลัยควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัยให้ทั่วถึง ในช่วงที่มีการเลือกตั้ง และเพื่อให้ศึกษานักศึกษาเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองควรมีการจัดตั้งชมรมประชาธิปไตยขึ้นภายในมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นสื่อกลางเผยแพร่การเมือง การปกครองแบบประชาธิปไตยในมหาวิทยาลัยต่อไป⁷⁰

⁶⁹ปิ่นแฉะ เดชสุวรรณ, “บทบาทผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการสอนในการพัฒนาและเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันราชภัฏจันทรเกษม), 2546, 153 หน้า.

⁷⁰ปรีวัตร สิงห์แก้ว, “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา : ศึกษากรณี มหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต”, วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา), 2547, 90 หน้า.

2.7 สรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา” ผู้วิจัยได้นำแนวคิด ทฤษฎี ของ รศ.ดร.ธง เอื้อเพื่อ และสังคม ลากเจริญ⁷¹ และผลงานวิจัยต่าง ๆ นำมาผสมผสานสังเคราะห์ วิเคราะห์สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของนักเรียนที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย ด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย ด้านการจัดกิจกรรมนอกห้องเรียนเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย และด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย โดยมี เพศ อายุ ชั้นปี และศาสนา เป็นตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของนักเรียน สามารถแสดงเป็นรูปแบบได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 2.1 แสดงสรุปกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

⁷¹ ธง เอื้อเพื่อ และสังคม ลากเจริญ, เอกสารประกอบการบรรยาย กระบวนวิชา EA 765 การศึกษากับการพัฒนาทางการเมือง, อ่างแก้ว, หน้า 324.

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย ของนักเรียนระดับ
ช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา เพื่อให้ผลการศึกษาเกิด
ประสิทธิภาพ ผู้วิจัยมีวิธีดำเนินการศึกษาตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง
- 3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
- 3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1.1 ประชากรที่ศึกษา

ได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา จำนวน
220 คน (ข้อมูลสถิติทะเบียนโรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา) ณ เดือนธันวาคม 2551

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

ได้แก่ นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา
กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan ที่ระดับความเชื่อมั่น 0.95% และ
ความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 0.05 %¹ ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 140 คน

---

¹สังศรี ชมภูวงศ์, การวิจัย, (นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาราชวิทยาลัย, 2549),
หน้า 64.

3.2 เทคนิควิธีการสุ่มตัวอย่าง

เทคนิควิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง คือ ใช้การสุ่มตามลำดับชั้น (Stratified Random Sampling)² โดยแบ่งนักเรียนตามระดับชั้นปี ต่อจากนั้นก็คำนวณหากลุ่มตัวอย่างของแต่ละระดับชั้นเรียน โดยใช้การสุ่มแบบเป็นสัดส่วน ใช้วิธีเทียบบัญญัติไตรยางศ์ ซึ่งมีวิธีคือ นำจำนวนกลุ่มตัวอย่างซึ่งได้หาขนาดไว้แล้ว 140 คน คูณกับจำนวนประชากรซึ่งแบ่งตามระดับชั้นเรียน แล้วทำการหารด้วยจำนวนประชากรทั้งหมด จึงได้เป็นกลุ่มตัวอย่างในแต่ละระดับชั้นเรียน ตามตารางที่ 3.1 เมื่อได้กลุ่มตัวอย่างครบทั้ง 140 คนแล้ว และเพื่อต้องการให้ประชากรมีโอกาสถูกเลือกเท่า ๆ กัน จึงทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลาก³ ทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างตามตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 3.1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างนักเรียนโรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา จำแนกตามระดับชั้นปี

ระดับชั้นปี	จำนวนนักเรียน	
	ประชากร	กลุ่มตัวอย่าง
มัธยมศึกษาปีที่ 4	85	54
มัธยมศึกษาปีที่ 5	60	38
มัธยมศึกษาปีที่ 6	75	48
รวม	220	140

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบบปลายปิด และปลายเปิด โดยผู้วิจัยแบ่งเนื้อหาแบบสอบถามเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ ชั้นปี และศาสนา

² เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๕-๖๑.

³ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๘.

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา เป็นคำถามปลายเปิด มีลักษณะคำถามเป็นแบบ มาตรการส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด มี 3 ด้าน จำนวน 21 ข้อ โดยมีการให้คะแนนระดับการมีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ตามหลักเกณฑ์การให้คะแนน⁴ ดังนี้

มีการมีส่วนร่วม	มากที่สุด	ให้	5	คะแนน
มีการมีส่วนร่วม	มาก	ให้	4	คะแนน
มีการมีส่วนร่วม	ปานกลาง	ให้	3	คะแนน
มีการมีส่วนร่วม	น้อย	ให้	2	คะแนน
มีการมีส่วนร่วม	น้อยที่สุด	ให้	1	คะแนน

เกณฑ์แปลความหมายค่าเฉลี่ยของกลุ่ม ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	4.51 - 5.00	แปลความว่า	มีการมีส่วนร่วม	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย	3.51 - 4.50	แปลความว่า	มีการมีส่วนร่วม	มาก
ค่าเฉลี่ย	2.51 - 3.50	แปลความว่า	มีการมีส่วนร่วม	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย	1.51 - 2.50	แปลความว่า	มีการมีส่วนร่วม	น้อย
ค่าเฉลี่ย	1.00 - 1.50	แปลความว่า	มีการมีส่วนร่วม	น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open End) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้เสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการสร้างเสริมประชาธิปไตย ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา

3.4 การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.4.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม และการสร้างเสริมประชาธิปไตย ตลอดจนแนวคิด ทฤษฎี เพื่อให้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิด กรอบตัวแปร และประเด็นต่าง ๆ ในการสร้างแบบสอบถาม

⁴บุญชม ศรีสะอาด, วิจัยเบื้องต้น, (กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์นการพิมพ์, 2535), หน้า 99.

⁵เรื่องเดียวกัน, หน้า 100.

3.4.2 นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา วัตถุประสงค์ แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

3.4.3 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว เสนอผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และประสบการณ์จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบและขอความคิดเห็นเกี่ยวกับความสอดคล้องของคำถาม เนื้อหา วัตถุประสงค์ ตลอดจนแนวคิดทฤษฎี และคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป ได้ผลค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เท่ากับ 1 ต่อจากนั้นทำการปรับปรุงเนื้อหา

3.4.5 นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) กับนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เก็บจริง จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ของ Cronbach ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.79

3.4.6 นำแบบสอบถามมาแก้ไขและจัดทำเป็นแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ นำเสนอขอความเห็นชอบต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์ และนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยต่อไป

3.5 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

3.5.1. นำหนังสือแนะนำตัวและขออนุญาตเก็บข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมาสโกราช ไปมอบให้ผู้อำนวยการ โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูล

3.5.2. นำแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนโรงเรียนสะบาย้อยวิทยา จำนวน 140 ชุด ตามรายชื่อนักเรียนที่ทำการสุ่ม โดยวิธีจับฉลากแล้ว

3.5.3. ใช้เวลาเก็บข้อมูลภายใน 7 วัน และได้รับแบบสอบถามกลับจำนวน 140 ชุด ครบสมบูรณ์ 100 %

3.5.4. ตรวจสอบตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ผล

3.6 การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อได้รับแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของข้อมูลทั้งหมด สร้างคู่มือลงรหัสและนำข้อมูลมาลงรหัส จากนั้นนำข้อมูลที่ลงรหัสเรียบร้อยแล้วไปบันทึกในแผ่นข้อมูล (CD) แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องไมโครคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ค่า Z-test ค่า F- test และเมื่อปรากฏว่า ค่า F มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทดสอบความแตกต่างค่าคะแนนเฉลี่ยรายคู่ โดยใช้วิธี LSD (Least Significant Difference)

3.7 สถิติที่ใช้ในการวิจัย

สถิติที่ใช้ในการวิจัยวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้

3.7.1 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan เทคนิคและวิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง คือ ใช้การสุ่มตามลำดับชั้น (Stratified Random Sampling)

คำนวณหากลุ่มตัวอย่างของแต่ละชั้นเรียนโดยใช้การสุ่มแบบเป็นสัดส่วน โดยเทียบบัญญัติไตรยางศ์ จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลาก

3.7.2 หาความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of item objective congruence หรือ IOC) ซึ่งมีสูตร⁶ ดังนี้

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ IOC แทน ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับลักษณะการมีส่วนร่วม

$\sum R$ แทน ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

N แทน จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

3.7.3 หาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α - Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งมีสูตร⁷ ดังนี้

$$\alpha = \frac{N}{N-1} \left\{ 1 - \frac{\sum S_i^2}{S^2} \right\}$$

เมื่อ α แทน สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

N แทน จำนวนข้อคำถาม

$\sum S_i^2$ แทน ผลรวมของความแปรปรวนของคะแนนแต่ละข้อ

S^2 แทน ความแปรปรวนของคะแนนรวม

3.7.4 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้หาค่าร้อยละจากสูตร⁸ ดังนี้

⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 45.

⁷ เรื่องเดียวกัน.

⁸ ธานินทร์ ศิลป์จารุ, วิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ, (กรุงเทพมหานคร : บริษัท วี.อินเตอร์ พรินท์, 2550), หน้า 152.

$$\text{ร้อยละ} = \frac{X \times 100}{N}$$

เมื่อ X แทน จำนวนข้อมูล (ความถี่) ที่ต้องการนำมาหาค่าร้อยละ

N แทน จำนวนความถี่ทั้งหมด

3.7.5 การวิเคราะห์ข้อมูลหาคะแนนค่าเฉลี่ย (Mean) จากสูตร⁹ ดังนี้

$$\bar{X} = \frac{\sum fX}{N}$$

เมื่อ $\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ย

$\sum fX$ แทน ผลรวมของข้อมูลทั้งหมด

N แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

ดังนี้

3.7.6 การวิเคราะห์ข้อมูลหาค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จากสูตร¹⁰

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum f(X - \bar{X})^2}{N}}$$

เมื่อ $S.D.$ แทน ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง

$\sum f(X - \bar{X})^2$ แทน ผลรวมของผลคูณระหว่างความถี่กับกำลังสองของค่าเบี่ยงเบนของข้อมูลแต่ละตัว

N แทน จำนวนข้อมูลทั้งหมด

3.7.7 การวิเคราะห์โดยหาค่า Z-test จากสูตร¹¹ ดังนี้

$$Z = \frac{\bar{X}_1 - \bar{X}_2}{\sqrt{\frac{S_1^2}{n_1} + \frac{S_2^2}{n_2}}} \quad (df = \infty)$$

$\bar{X}_1$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ 1

$\bar{X}_2$ แทน คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มที่ 2

S_1^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 1

S_2^2 แทน ความแปรปรวนของกลุ่มตัวอย่างที่ 2

n_1 แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่างใน กลุ่มที่ 1

⁹ ส่งศรี ชมภูวงศ์, การวิจัย, อ่างแล้ว, หน้า 70.

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 74.

¹¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 84.

n_2 แทน จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ในกลุ่มที่ 2

3.7.8 การวิเคราะห์โดยหาค่า F-test จากสูตร¹² ดังนี้

$$F = \frac{MS_b}{MS_w}$$

F แทน ค่าการแจกแจงของ F

MS_b แทน ความแปรปรวน ระหว่างกลุ่ม

MS_w แทน ความแปรปรวนภายในกลุ่ม

3.7.9 เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธี LSD (Least Significant Difference)

¹² เรื่องเดียวกัน, หน้า 89.

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล การมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับ
ช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ผู้ศึกษาวิจัยดำเนินการ
ดังต่อไปนี้

- 4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้สัญลักษณ์ทางสถิติดังต่อไปนี้

$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
S.D.	แทน	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
df	แทน	ชั้นแห่งความเป็นอิสระ
SS	แทน	ผลรวมกำลังสองของคะแนน
MS	แทน	ค่าเฉลี่ยของผลรวมกำลังสองของคะแนน
Z value	แทน	เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม
F value	แทน	เปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยมากกว่า 2 กลุ่ม
P value	แทน	ค่าที่น้อยที่สุดของระดับความมีนัยสำคัญของข้อมูล
*	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
***	แทน	ความมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

4.2 ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย
ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา จำแนกตามเพศ ชั้นปี และศาสนา

ตอนที่ 4 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ที่มีเพศ ชั้นปี และศาสนา ต่างกัน

ตอนที่ 5 ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา

4.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 4.1 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	56	40.00
หญิง	84	60.00
รวม	140	100

จากตารางที่ 4.1 พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวนทั้งสิ้น 84 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 และเป็นเพศชาย มีจำนวนทั้งสิ้น 56 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00

ตารางที่ 4.2 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามชั้นปี

ชั้นปี	จำนวน	ร้อยละ
มัธยมศึกษาปีที่ 4	69	49.28
มัธยมศึกษาปีที่ 5	47	33.58
มัธยมศึกษาปีที่ 6	24	17.14
รวม	140	100

จากตารางที่ 4.2 พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีจำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 49.28 และอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีจำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 33.58 อยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 17.14 น้อยที่สุด

ตารางที่ 4.3 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามศาสนา

ศาสนา	จำนวน	ร้อยละ
ศาสนาพุทธ	66	47.14
ศาสนาอิสลาม	53	37.86
ศาสนาคริสต์	21	15.00
รวม	140	100

จากตารางที่ 4.3 พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีจำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 47.14 และนับถือศาสนาอิสลาม มีจำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 37.86 นับถือศาสนาคริสต์ มีจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 15.00 น้อยที่สุด

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย
ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา

ตารางที่ 4.4 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริม
ประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย
จังหวัดสงขลา โดยรวม

การมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย	3.69	0.48	มาก
2. ด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย	3.63	0.48	มาก
3. ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย	3.61	0.32	มาก
4. ด้านการบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย	3.61	0.45	มาก
รวม	3.64	0.28	มาก

ตารางที่ 4.4 พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย
โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย
มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย และด้านการจัด
กิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย ด้านการบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย
มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ตารางที่ 4.5 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา ด้านการจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย

ด้านการจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนภูมิโครงสร้างการบริหารสถานักเรียน โดยกำหนดลักษณะงานและขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน	3.86	0.98	มาก
2. โรงเรียนมีกล่องรับความคิดเห็นของนักเรียนติดไว้อย่างทั่วถึงและเด่นชัด	3.77	1.24	มาก
3. โรงเรียนมีการจัดระบบให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินโรงเรียน	3.39	1.13	ปานกลาง
4. นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา	3.76	0.97	มาก
5. โรงเรียนมีสมาคมศิษย์เก่า ซึ่งมีส่วนส่งเสริมพัฒนาโรงเรียน และจัดให้มีการประชุมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	3.68	1.29	มาก
รวม	3.69	0.48	มาก

จากตารางที่ 4.5 พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย ด้านการจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย โดยรวม อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนภูมิโครงสร้างการบริหารสถานักเรียน โดยกำหนดลักษณะงานและขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนมีกล่องรับความคิดเห็นของนักเรียนติดไว้อย่างทั่วถึงและเด่นชัด และโรงเรียนมีการจัดระบบให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ตารางที่ 4.6 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา ด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย

ด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. โรงเรียนได้จัดรายวิชาเลือกที่หลากหลายเพื่อสนองความถนัด ความสามารถ และความสนใจของนักเรียน	3.46	1.19	ปานกลาง
2. นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นกลุ่มและสามารถปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม	3.99	1.13	มาก
3. นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาทางการเรียน	3.51	1.19	มาก
4. เมื่อมีการอภิปรายที่เป็นข้อคิดเห็นนักเรียนใช้เสียงข้างมากในการตัดสินใจ	3.77	1.21	มาก
5. นักเรียนมีส่วนร่วมในการร่วมกันทำงานอย่างฉันทันมิตร	3.43	0.87	ปานกลาง
6. นักเรียนยึดกฎเกณฑ์ กติกา ที่กำหนดและยึดหยุ่นได้ตามเหตุผล และสถานการณ์	3.75	1.19	มาก
7. นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานของตนเองและของกลุ่ม	3.49	0.83	ปานกลาง
รวม	3.63	0.48	มาก

ตารางที่ 4.6 พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย โดยรวม อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นกลุ่มและสามารถปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือเมื่อมีการอภิปรายที่เป็นข้อคิดเห็นนักเรียนใช้เสียงข้างมากในการตัดสินใจ และนักเรียนมีส่วนร่วมในการร่วมกันทำงานอย่างฉันทันมิตร มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ตารางที่ 4.7 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสละบาย้อยวิทยา อำเภอสละบาย้อย จังหวัดสงขลา ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย

ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน	3.31	1.00	ปานกลาง
2. นักเรียนมีส่วนร่วมในการบำเพ็ญประโยชน์ตามสถานที่สาธารณะในห้องถื่น	3.52	1.20	มาก
3. นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดนิทรรศการหรือกิจกรรมอื่น ๆ เนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ เป็นประจำต่อเนื่องทุกปี	3.66	1.34	มาก
4. นักเรียนมีส่วนร่วมในการร่วมกิจกรรมเดินรณรงค์ในนโยบายต่าง ๆ ที่หน่วยงานขอความร่วมมือ	3.89	1.16	มาก
5. นักเรียนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมประชาธิปไตยในห้องเรียน	3.43	1.33	ปานกลาง
6. นักเรียนให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ในการเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ	3.86	1.16	มาก
รวม	3.61	0.32	มาก

ตารางที่ 4.7 พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย โดยรวม อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในการร่วมกิจกรรมเดินรณรงค์ในนโยบายต่าง ๆ ที่หน่วยงานขอความร่วมมือ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือนักเรียนให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ในการเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ และนักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ตารางที่ 4.8 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย

ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย	ระดับการมีส่วนร่วม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจ วางแผน ดูแลบริเวณ โรงเรียน อาคารสถานที่	3.25	1.27	ปานกลาง
2. นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนที่ชี้ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง	3.23	1.07	ปานกลาง
3. นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้มีความเป็นประชาธิปไตย	3.46	1.11	ปานกลาง
4. นักเรียน มีโอกาสรวมกลุ่มทำกิจกรรมทั้งในและนอกสถานที่ ร่วมกัน	3.61	1.20	มาก
5. นักเรียนมีความเคารพในสิทธิและยอมรับในบทบาทหน้าที่ของตนเอง	4.14	0.95	มาก
6. นักเรียนให้เกียรติการแสดงความคิดเห็นของเพื่อนในชั้นเรียน ด้วยความยุติธรรม	3.69	0.96	มาก
7. นักเรียนมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่เพื่อนร่วมห้องเกี่ยวกับประชาธิปไตย	3.71	1.21	มาก
8. นักเรียนมีความเต็มใจในการช่วยเหลือเพื่อนร่วมชั้น	3.51	1.27	มาก
9. นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจคัดเลือกนักเรียนที่ได้รับรางวัลต่างๆ ในโรงเรียน	3.90	0.91	มาก
รวม	3.61	0.50	มาก

ตารางที่ 4.8 พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย โดยรวม อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีความเคารพในสิทธิและยอมรับในบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือนักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจคัดเลือกนักเรียนที่ได้รับรางวัลต่างๆ ในโรงเรียน และนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนที่ชี้ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย
ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา
จำแนกตามเพศ ชั้นปี และศาสนา

ตารางที่ 4.9 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วม โดยรวม ที่มีต่อการ
สร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา
อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา จำแนกตามเพศ

การมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริม ประชาธิปไตย	ระดับการมีส่วนร่วม					
	ชาย			ชาย		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็น ประชาธิปไตย	3.75	0.51	มาก	3.66	0.46	มาก
2. ด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็น ประชาธิปไตย	3.52	0.46	มาก	3.70	0.49	มาก
3. ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริม ประชาธิปไตย	3.51	0.29	มาก	3.68	0.33	มาก
4. ด้านการบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็น ประชาธิปไตย	3.63	0.47	มาก	3.60	0.44	มาก
รวม	3.60	0.25	มาก	3.66	0.29	มาก

จากตารางที่ 4.9 พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย โดยรวมทั้ง 4 ด้าน เพศชาย และเพศหญิง อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เพศชาย พบว่า ด้านการจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย และด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

เพศหญิง พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย และด้านการบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ตารางที่ 4.10 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วม ด้านการจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย ที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา จำแนกตามเพศ

ด้านการจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย	ระดับการมีส่วนร่วม					
	ชาย			ชาย		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนภูมิโครงสร้างการบริหารสถานักเรียน โดยกำหนดลักษณะงานและขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน	4.03	0.81	มาก	3.75	1.06	มาก
2. โรงเรียนมีกล่อรับความคิดเห็นของนักเรียน คิดไว้อย่างทั่วถึงและเด่นชัด	3.82	1.35	มาก	3.74	1.17	มาก
3. โรงเรียนมีการจัดระบบให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินโรงเรียน	3.27	1.30	ปานกลาง	3.48	1.00	ปานกลาง
4. นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา	3.75	1.03	มาก	3.76	0.93	มาก
5. โรงเรียนมีสมาคมศิษย์เก่า ซึ่งมีส่วนส่งเสริมพัฒนาโรงเรียน และจัดให้มีการประชุมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	3.86	1.23	มาก	3.57	1.32	มาก
รวม	3.75	0.51	มาก	3.66	0.46	มาก

จากตารางที่ 4.10 พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย ด้านการจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย โดยรวม เพศชาย และเพศหญิงอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เพศชาย พบว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนภูมิโครงสร้างการบริหารสถานักเรียน โดยกำหนดลักษณะงานและขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือโรงเรียนมีสมาคมศิษย์เก่าซึ่งมีส่วนส่งเสริมพัฒนาโรงเรียนและจัดให้มีการประชุมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และโรงเรียนมีการจัดระบบให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

เพศหญิง พบว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนภูมิโครงสร้างการบริหารสถานศึกษา โดยกำหนดลักษณะงานและขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน และโรงเรียนมีการจัดระบบให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ตารางที่ 4.11 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วม ด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย ที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา จำแนกตามเพศ

ด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย	ระดับการมีส่วนร่วม					
	ชาย			ชาย		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. โรงเรียนได้จัดรายวิชาเลือกที่หลากหลายเพื่อสนองความถนัด ความสามารถ และความสนใจของนักเรียน	3.66	0.92	มาก	3.33	1.33	ปานกลาง
2. นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นกลุ่ม และสามารถปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม	3.52	1.44	มาก	4.31	0.71	มาก
3. นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาทางการเรียน	3.62	1.10	มาก	3.43	1.24	ปานกลาง
4. เมื่อมีการอภิปรายที่เป็นข้อคิดเห็นนักเรียนใช้เสียงข้างมากในการตัดสินใจ	3.78	1.45	มาก	3.76	1.04	มาก
5. นักเรียนมีส่วนร่วมในการร่วมกันทำงานอย่างฉันทันมิตร	3.28	0.93	ปานกลาง	3.52	0.83	มาก
6. นักเรียนยึดกฎเกณฑ์ กติกา ที่กำหนดและยึดหยุ่นได้ตามเหตุผลและสถานการณ์	3.55	1.09	มาก	3.88	1.24	มาก
7. นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานของตนเองและของกลุ่ม	3.23	1.04	ปานกลาง	3.67	0.61	มาก
รวม	3.52	0.46	มาก	3.70	0.49	มาก

จากตารางที่ 4.11 พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย ด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย โดยรวม เพศชาย และเพศหญิงอยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เพศชาย พบว่า โรงเรียนได้จัดรายวิชาเลือกที่หลากหลายเพื่อสนอง ความถนัด ความสามารถ และความสนใจของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือเมื่อมีการ อภิปรายที่เป็นข้อคิดเห็นนักเรียนใช้เสียงข้างมากในการตัดสินใจ และนักเรียนมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลงานของตนเองและของกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

เพศหญิง พบว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นกลุ่มและสามารถปฏิบัติตามบทบาท หน้าที่ได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือนักเรียนยึดกฎเกณฑ์ กติกา ที่กำหนดและ ยึดหยุ่นได้ตามเหตุผลและสถานการณ์ และ โรงเรียนได้จัดรายวิชาเลือกที่หลากหลายเพื่อสนอง ความถนัดความสามารถและความสนใจของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ตารางที่ 4.12 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วม ด้านการจัดกิจกรรม เพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย ที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วง ชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา จำแนกตามเพศ

การจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย	ระดับการมีส่วนร่วม					
	ชาย			ชาย		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ เลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน	3.12	1.01	ปานกลาง	3.44	0.99	ปานกลาง
2. นักเรียนมีส่วนร่วมในการบำเพ็ญประโยชน์ ตามสถานที่สาธารณะในท้องถิ่น	3.48	1.11	ปานกลาง	3.55	1.26	มาก
3. นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดนิทรรศการ หรือกิจกรรมอื่น ๆ เนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ เป็นประจำต่อเนื่องทุกปี	3.20	1.20	ปานกลาง	3.96	0.99	มาก
4. นักเรียนมีส่วนร่วมในการร่วมกิจกรรมเดิน รณรงค์ในนโยบายต่าง ๆ ที่หน่วยงานขอ ความร่วมมือ	4.02	1.09	มาก	3.81	1.21	มาก
5. นักเรียนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมประชาธิปไตยในห้องเรียน	3.39	1.36	ปานกลาง	3.45	1.32	ปานกลาง
6. นักเรียนให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ในการเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ	3.86	1.28	มาก	3.87	1.07	ปานกลาง
รวม	3.51	0.29	มาก	3.68	0.33	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.12 พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย โดยรวม เพศชาย และเพศหญิง อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เพศชาย พบว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในการร่วมกิจกรรมเดินรณรงค์ ในนโยบายต่าง ๆ ที่หน่วยงานขอความร่วมมือ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือนักเรียนให้ความ ร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ในการเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ และนักเรียนมีส่วนร่วมในการ ดำเนินการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

เพศหญิง พบว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดนิทรรศการหรือกิจกรรมอื่น ๆ เนื่องในวัน สำคัญต่าง ๆ เป็นประจำต่อเนื่องทุกปี มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือนักเรียนให้ความร่วมมือกับ

หน่วยงานอื่น ๆ ในการเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ และนักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ตารางที่ 4.13 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วม ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย ที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสละขำวิทยาย้อย อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา จำแนกตามเพศ

ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย	ระดับการมีส่วนร่วม					
	ชาย			ชาย		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจ วางแผนดูแลบริเวณโรงเรียน อาคารสถานที่	3.52	1.29	มาก	3.07	1.24	ปานกลาง
2. นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนที่ชี้ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลาง	3.23	1.20	ปานกลาง	3.23	0.97	ปานกลาง
3. นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้มีความเป็นประชาธิปไตย	3.45	1.26	ปานกลาง	3.48	1.00	ปานกลาง
4. นักเรียน มีโอกาสรวมกลุ่มทำกิจกรรมทั้งในและนอกสถานที่ร่วมกัน	4.02	0.82	มาก	3.33	1.33	ปานกลาง
5. นักเรียนมีความเคารพในสิทธิและยอมรับในบทบาทหน้าที่ของตนเอง	4.34	0.98	มาก	4.01	0.91	มาก
6. นักเรียนให้เกิดการแสดงความคิดเห็นของเพื่อนในชั้นเรียนด้วยความยุติธรรม	3.23	1.04	ปานกลาง	4.00	0.76	มาก
7. นักเรียนมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่เพื่อนร่วมห้องเกี่ยวกับประชาธิปไตย	3.48	1.11	ปานกลาง	3.87	1.25	มาก
8. นักเรียนมีความเต็มใจในการช่วยเหลือเพื่อนร่วมชั้น	3.39	1.36	ปานกลาง	3.59	1.20	มาก

ตารางที่ 4.13 (ต่อ)

ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย	ระดับการมีส่วนร่วม					
	ชาย			ชาย		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
9. นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจคัดเลือกนักเรียนที่ได้รับรางวัลต่างๆ ในโรงเรียน	4.05	0.84	มาก	3.80	0.94	มาก
รวม	3.63	0.47	มาก	3.60	0.44	มาก

จากตารางที่ 4.13 พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย โดยรวม เพศชาย และเพศหญิง อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ เพศชาย พบว่า นักเรียนมีความเคารพในสิทธิและยอมรับในบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือนักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจคัดเลือกนักเรียนที่ได้รับรางวัลต่างๆ ในโรงเรียน และนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง นักเรียนให้เกียรติการแสดงความคิดเห็นของเพื่อนในชั้นเรียนด้วยความยุติธรรม มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

เพศหญิง พบว่า นักเรียนมีความเคารพในสิทธิและยอมรับในบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือนักเรียนให้เกียรติการแสดงความคิดเห็นของเพื่อนในชั้นเรียนด้วยความยุติธรรม และนักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจ วางแผนดูแลบริเวณโรงเรียน อาคารสถานที่ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ตารางที่ 4.14 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วม โดยรวม ที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา จำแนกตามชั้นปี

การมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย	ระดับการมีส่วนร่วม								
	มัธยมศึกษาปีที่ 4			มัธยมศึกษาปีที่ 4			มัธยมศึกษาปีที่ 4		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย	3.67	0.54	มาก	3.77	0.33	มาก	3.61	0.53	มาก
2. ด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย	3.61	0.45	มาก	3.65	0.42	มาก	3.65	0.66	มาก
3. ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย	3.51	0.32	มาก	3.68	0.27	มาก	3.78	0.33	มาก
4. ด้านการบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย	3.61	0.46	มาก	3.60	0.44	มาก	3.64	0.47	มาก
รวม	3.60	0.25	มาก	3.67	0.26	มาก	3.67	0.37	มาก

จากตารางที่ 4.14 พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย โดยรวมทั้ง 4 ด้าน มัธยมศึกษาปีที่ 4, มัธยมศึกษาปีที่ 5 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ด้านการจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย, ด้านการบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย และด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

มัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ด้านการจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย และด้านการบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

มัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย และด้านการจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ตารางที่ 4.15 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วม ด้านการจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย ที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา จำแนกตามชั้นปี

ด้านการจัดองค์กรบริหารให้มี ลักษณะเป็นประชาธิปไตย	ระดับการมีส่วนร่วม								
	มัธยมศึกษาปีที่ 4			มัธยมศึกษาปีที่ 4			มัธยมศึกษาปีที่ 4		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนภูมิโครงสร้างการบริหารสถานักเรียน โดยกำหนดลักษณะงานและขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน	4.07	0.75	มาก	3.34	1.17	ปานกลาง	4.29	0.69	มาก
2. โรงเรียนมีกล่องรับความคิดเห็นของนักเรียนติดไว้อย่างทั่วถึงและเด่นชัด	3.51	1.46	มาก	4.32	0.81	มาก	3.46	0.88	ปานกลาง
3. โรงเรียนมีการจัดระบบให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินโรงเรียน	3.16	1.25	ปานกลาง	4.00	0.81	มาก	2.87	0.74	ปานกลาง
4. นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา	3.68	0.96	มาก	4.00	0.93	มาก	3.50	0.98	ปานกลาง
5. โรงเรียนมีสมาคมศิษย์เก่า ซึ่งมีส่วนส่งเสริมพัฒนาโรงเรียนและจัดให้มีการประชุมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	3.94	1.14	มาก	3.19	1.31	ปานกลาง	3.92	1.41	มาก
รวม	3.67	0.54	มาก	3.77	0.33	มาก	3.61	0.53	มาก

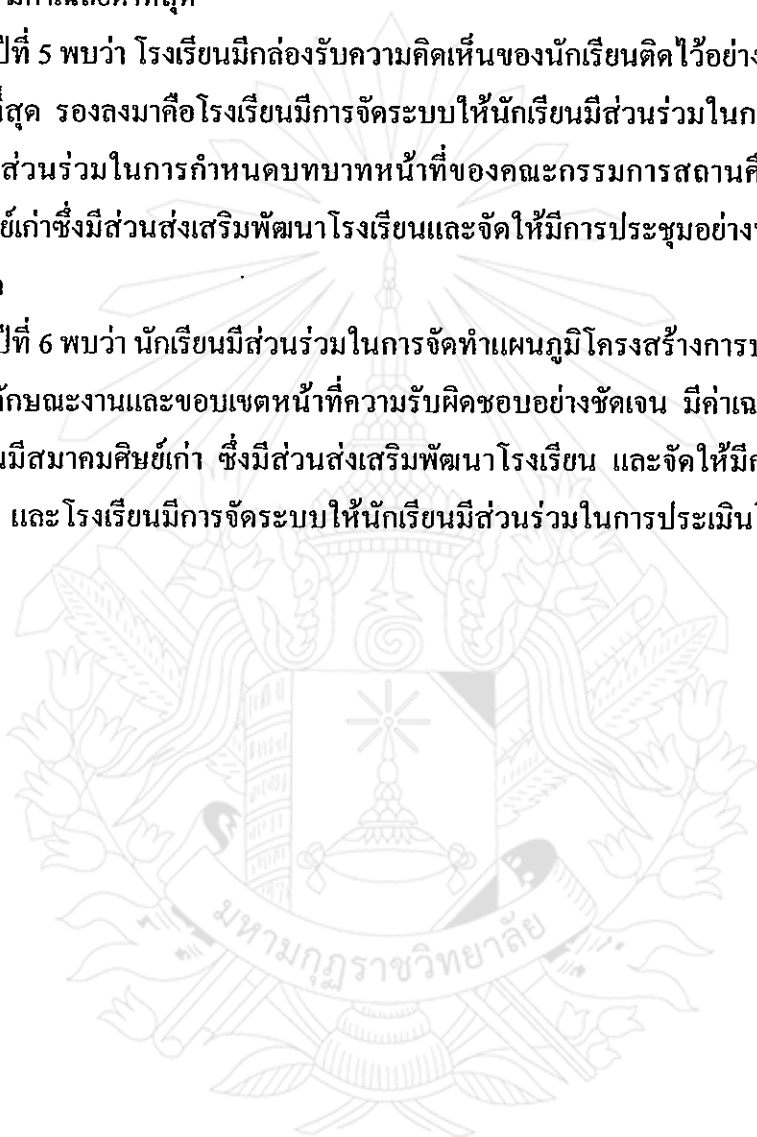
จากตารางที่ 4.15 พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยด้านการจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย โดยรวม มัธยมศึกษาปีที่ 4, มัธยมศึกษาปีที่ 5 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนภูมิ โครงสร้างการบริหารสถานักเรียน โดยกำหนดลักษณะงานและขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบอย่าง ชัดเจน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือโรงเรียนมีสมาคมศิษย์เก่า ซึ่งมีส่วนส่งเสริมพัฒนาโรงเรียน และจัดให้มีการประชุมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และโรงเรียนมีการจัดระบบให้นักเรียนมีส่วนร่วมใน การประเมินโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

มัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า โรงเรียนมีกล่อมรับความคิดเห็นของนักเรียนดีไว้อย่างทั่วถึงและ เด่นชัด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือโรงเรียนมีการจัดระบบให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน โรงเรียน, นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา และ โรงเรียนมีสมาคมศิษย์เก่าซึ่งมีส่วนส่งเสริมพัฒนา โรงเรียนและจัดให้มีการประชุมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

มัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนภูมิ โครงสร้างการบริหารสภา นักเรียนโดยกำหนดลักษณะงานและขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือโรงเรียนมีสมาคมศิษย์เก่า ซึ่งมีส่วนส่งเสริมพัฒนาโรงเรียน และจัดให้มีการประชุม อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และโรงเรียนมีการจัดระบบให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินโรงเรียน มี ค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ตารางที่ 4.16 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วม ด้านการจัดการเรียน การสอนให้เป็นประชาธิปไตย ที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับ ช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสละบาย้อยวิทยา อำเภอสละบาย้อย จังหวัดสงขลา จำแนกตามชั้นปี

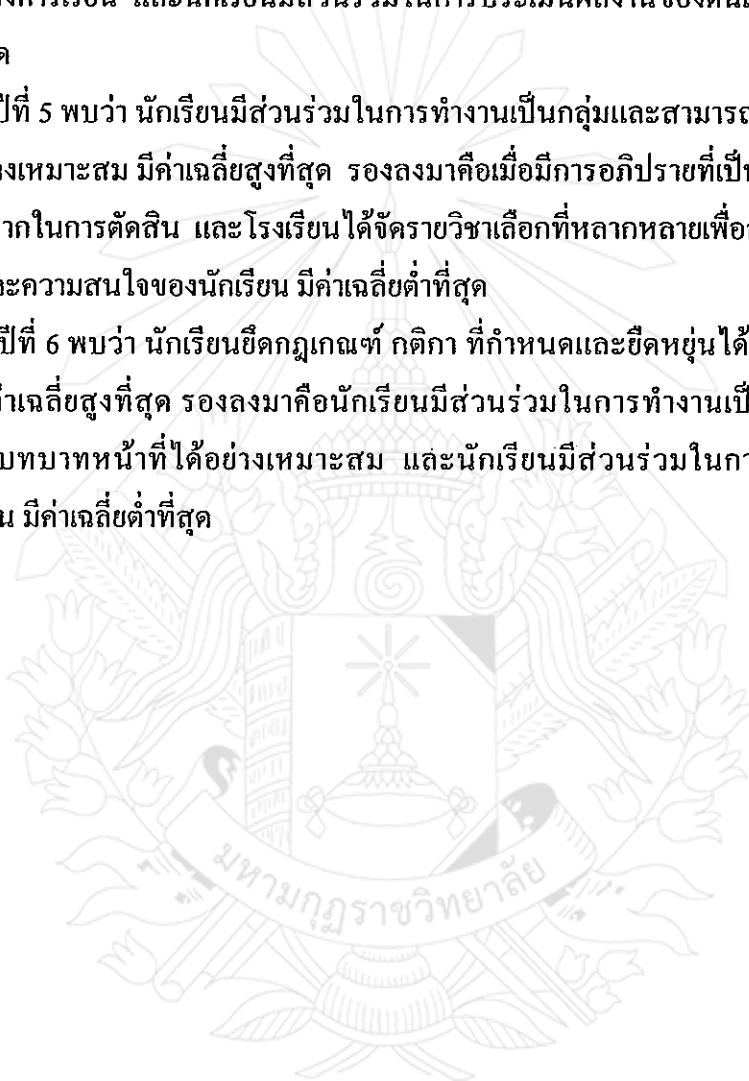
ด้านการจัดการเรียนการสอนให้ เป็นประชาธิปไตย	ระดับการมีส่วนร่วม								
	มัธยมศึกษาปีที่ 4			มัธยมศึกษาปีที่ 4			มัธยมศึกษาปีที่ 4		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. โรงเรียนได้จัดรายวิชาเลือกที่ หลากหลายเพื่อสนองความถนัด ความสามารถ และความสนใจ ของนักเรียน	3.75	0.86	มาก	3.02	1.29	ปาน กลาง	3.50	1.53	ปาน กลาง
2. นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำงาน เป็นกลุ่มและสามารถปฏิบัติตาม บทบาทหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม	3.67	1.35	มาก	4.47	0.58	มาก	4.00	0.93	มาก
3. นักเรียนมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจแก้ปัญหาทางการเรียน	3.77	1.06	มาก	3.36	1.01	ปาน กลาง	3.04	1.65	ปาน กลาง
4. เมื่อมีการอภิปรายที่เป็นข้อคิด เห็นนักเรียนใช้เสียงข้างมากใน การตัดสินใจ	3.58	1.41	มาก	4.13	0.99	มาก	3.62	0.82	มาก
5. นักเรียนมีส่วนร่วมในการร่วมกัน ทำงานอย่างฉันท์มิตร	3.42	0.88	ปาน กลาง	3.40	0.88	ปาน กลาง	3.50	0.88	ปาน กลาง
6. นักเรียนยึดกฎเกณฑ์ กติกา ที่ กำหนดและยึดหยุ่นได้ตาม เหตุผลและสถานการณ์	3.78	1.11	มาก	3.42	1.25	ปาน กลาง	4.29	1.12	มาก
7. นักเรียนมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลงานของตนเองและ ของกลุ่ม	3.29	0.97	ปาน กลาง	3.72	0.61	มาก	3.62	0.65	มาก
รวม	3.61	0.45	มาก	3.65	0.42	มาก	3.65	0.66	มาก

จากตารางที่ 4.16 พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย ด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย โดยรวม มัธยมศึกษาปีที่ 4, มัธยมศึกษาปีที่ 5 และ มัธยมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนยึดกฎเกณฑ์ กติกา ที่กำหนดและ ยึดหยุ่น ได้ตามเหตุผลและสถานการณ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือนักเรียนมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจแก้ปัญหาทางการเรียน และนักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานของตนเองและของ กลุ่ม มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

มัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นกลุ่มและสามารถปฏิบัติตาม บทบาทหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือเมื่อมีการอภิปรายที่เป็นข้อคิดเห็น นักเรียนใช้เสียงข้างมากในการตัดสิน และโรงเรียนได้จัดรายวิชาเลือกที่หลากหลายเพื่อสนองความ ถนัดความสามารถและความสนใจของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

มัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนยึดกฎเกณฑ์ กติกา ที่กำหนดและยึดหยุ่น ได้ตามเหตุผล และสถานการณ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือนักเรียนมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นกลุ่มและ สามารถปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม และนักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แก้ปัญหาทางการเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ตารางที่ 4.17 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วม ด้านการจัดกิจกรรม เพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย ที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับ ช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา จำแนกตามชั้นปี

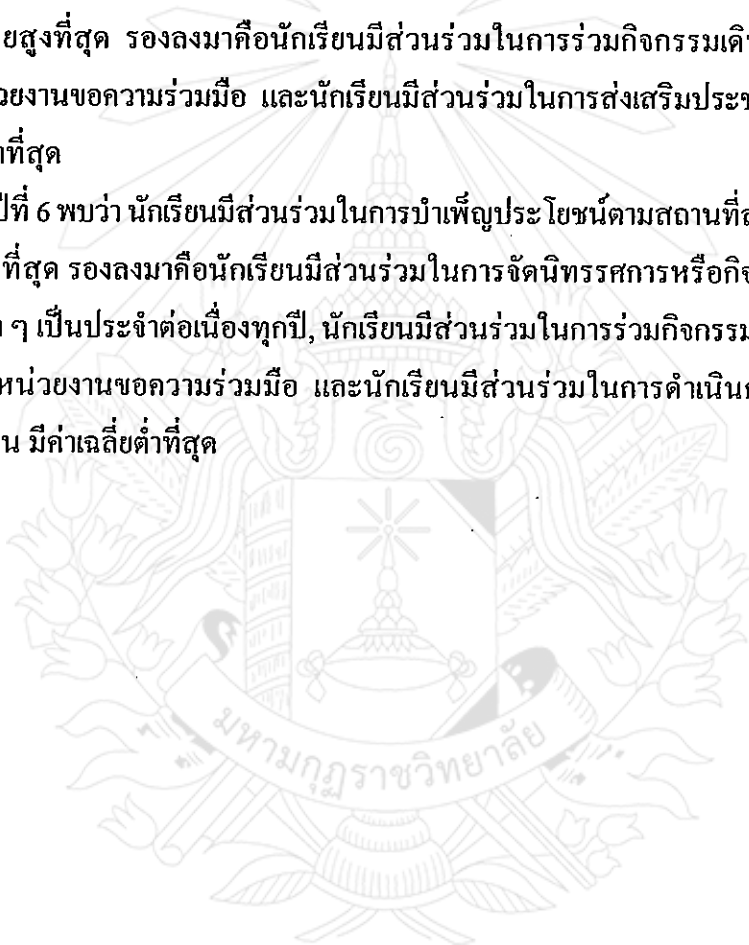
ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย	ระดับการมีส่วนร่วม								
	มัธยมศึกษาปีที่ 4			มัธยมศึกษาปีที่ 4			มัธยมศึกษาปีที่ 4		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน	3.26	1.02	ปานกลาง	3.62	0.57	มาก	2.87	1.39	ปานกลาง
2. นักเรียนมีส่วนร่วมในการบำเพ็ญประโยชน์ตามสถานที่สาธารณะในท้องถิ่น	3.25	1.26	ปานกลาง	3.34	1.00	ปานกลาง	4.67	0.56	มาก
3. นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดนิทรรศการหรือกิจกรรมอื่น ๆ เนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ เป็นประจำต่อเนื่องทุกปี	3.48	1.24	ปานกลาง	3.79	0.95	มาก	3.92	1.10	มาก
4. นักเรียนมีส่วนร่วมในการร่วมกิจกรรมเดินรณรงค์ในนโยบายต่าง ๆ ที่หน่วยงานขอความร่วมมือ	3.75	1.30	มาก	4.08	1.08	มาก	3.92	0.83	มาก
5. นักเรียนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมประชาธิปไตยในห้องเรียน	3.54	1.27	มาก	3.13	1.31	ปานกลาง	3.71	1.49	มาก
6. นักเรียนให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ในการเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ	3.80	1.24	มาก	4.11	1.11	มาก	3.58	0.93	มาก
รวม	3.51	0.32	มาก	3.68	0.27	มาก	3.78	0.33	มาก

ตารางที่ 4.17 พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย โดยรวม มัธยมศึกษาปีที่ 4, มัธยมศึกษาปีที่ 5 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ในการเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือนักเรียนมีส่วนร่วมในการร่วมกิจกรรมเดินรณรงค์ในนโยบายต่าง ๆ ที่หน่วยงานขอความร่วมมือ และนักเรียนมีส่วนร่วมในการบำเพ็ญประโยชน์ตามสถานที่สาธารณะในท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

มัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ในการเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือนักเรียนมีส่วนร่วมในการร่วมกิจกรรมเดินรณรงค์ในนโยบายต่าง ๆ ที่หน่วยงานขอความร่วมมือ และนักเรียนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมประชาธิปไตยในห้องเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

มัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในการบำเพ็ญประโยชน์ตามสถานที่สาธารณะในท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดนิทรรศการหรือกิจกรรมอื่น ๆ เนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ เป็นประจำต่อเนื่องทุกปี, นักเรียนมีส่วนร่วมในการร่วมกิจกรรมเดินรณรงค์ในนโยบายต่าง ๆ ที่หน่วยงานขอความร่วมมือ และนักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ตารางที่ 4.18 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วม ด้านการจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย ที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของ นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา จำแนกตามชั้นปี

ด้านการจัดบรรยากาศและ สภาพแวดล้อมที่เป็น ประชาธิปไตย	ระดับการมีส่วนร่วม								
	มัธยมศึกษาปีที่ 4			มัธยมศึกษาปีที่ 4			มัธยมศึกษาปีที่ 4		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดง ความคิดเห็น ตัดสินใจ วางแผน ดูแลบริเวณ โรงเรียน อาคาร สถานที่	3.48	1.18	ปาน กลาง	3.00	1.52	ปาน กลาง	3.08	0.88	ปาน กลาง
2. นักเรียนมีส่วนร่วมในการการ จัดการเรียนการสอนที่ยึด นักเรียนเป็นศูนย์กลาง	3.27	1.11	ปาน กลาง	2.91	1.04	ปาน กลาง	3.71	0.81	มาก
3. นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัด บรรยากาศและสภาพแวดล้อม ในห้องเรียนให้มีความเป็น ประชาธิปไตย	3.30	1.24	ปาน กลาง	4.00	0.81	มาก	2.87	0.74	ปาน กลาง
4. นักเรียน มีโอกาสรวมกลุ่มทำ กิจกรรมทั้งในและนอกสถานที่ ร่วมกัน	4.04	0.76	มาก	3.02	1.29	ปาน กลาง	3.50	1.53	ปาน กลาง
5. นักเรียนมีความเคารพในสิทธิ และยอมรับในบทบาทหน้าที่ ของตนเอง	4.33	0.90	มาก	4.13	0.99	มาก	3.62	0.82	มาก
6. นักเรียนให้เกียรติการแสดง ความคิดเห็นของเพื่อนในชั้น เรียนด้วยความยุติธรรม	3.29	0.97	ปาน กลาง	4.32	0.72	มาก	3.62	0.65	มาก

ตารางที่ 4.18 (ต่อ)

ด้านการจัดบรรยากาศและ สภาพแวดล้อมที่เป็น ประชาธิปไตย	ระดับการมีส่วนร่วม								
	มัธยมศึกษาปีที่ 4			มัธยมศึกษาปีที่ 4			มัธยมศึกษาปีที่ 4		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
7. นักเรียนมีส่วนร่วมในการให้ คำแนะนำและคำปรึกษาแก่เพื่อน ร่วมห้องเกี่ยวกับประชาธิปไตย	3.25	1.26	ปาน กลาง	3.91	1.02	มาก	4.67	0.56	มาก
8. นักเรียนมีความเต็มใจในการ ช่วยเหลือเพื่อนร่วมชั้น	3.54	1.27	มาก	3.13	1.31	ปาน กลาง	4.21	0.83	มาก
9. นักเรียนมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจคัดเลือกนักเรียนที่ ได้รับรางวัลต่างๆ ใน โรงเรียน	3.96	0.83	มาก	4.02	0.94	มาก	3.50	0.98	ปาน กลาง
รวม	3.61	0.46	มาก	3.60	0.44	มาก	3.64	0.47	มาก

จากตารางที่ 4.18 พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย โดยรวม มัธยมศึกษาปีที่ 4, มัธยมศึกษาปีที่ 5 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนมีความเคารพในสิทธิและยอมรับในบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือนักเรียน มีโอกาสรวมกลุ่มทำกิจกรรมทั้งในและนอกสถานที่ร่วมกัน และนักเรียนมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่เพื่อนร่วมห้องเกี่ยวกับประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

มัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า นักเรียนให้เกิดการแสดงความคิดเห็นของเพื่อนในชั้นเรียนด้วยความยุติธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือนักเรียนมีความเคารพในสิทธิและยอมรับในบทบาทหน้าที่ของตนเอง และนักเรียนมีส่วนร่วมในการการจัดการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

มัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่เพื่อนร่วมห้องเกี่ยวกับประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือนักเรียนมีความเต็มใจในการช่วยเหลือเพื่อนร่วมชั้น และนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้มีความเป็นประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ตารางที่ 4.19 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วม โดยรวม ที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา จำแนกตามศาสนา

การมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย	ระดับการมีส่วนร่วม								
	ศาสนาพุทธ			ศาสนาอิสลาม			ศาสนาคริสต์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย	3.68	0.54	มาก	3.69	0.41	มาก	3.72	0.46	มาก
2. ด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย	3.60	0.46	มาก	3.61	0.45	มาก	3.77	0.62	มาก
3. ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย	3.48	0.30	ปานกลาง	3.68	0.30	มาก	3.84	0.29	มาก
4. ด้านการบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย	3.60	0.46	มาก	3.57	0.45	มาก	3.75	0.39	มาก
รวม	3.59	0.24	มาก	3.64	0.30	มาก	3.77	0.27	มาก

จากตารางที่ 4.19 พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย โดยรวมทั้ง 4 ด้าน นับถือศาสนาพุทธ, อิสลาม และคริสต์ อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน นับถือศาสนาพุทธ พบว่า ด้านการจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย, ด้านการบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย และด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

นับถือศาสนาอิสลาม พบว่า ด้านการจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย และด้านการบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

นับถือศาสนาคริสต์ พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย และด้านการจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ตารางที่ 4.20 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วม ด้านการจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย ที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา จำแนกตามศาสนา

ด้านการจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย	ระดับการมีส่วนร่วม								
	ศาสนาพุทธ			ศาสนาอิสลาม			ศาสนาคริสต์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนภูมิโครงสร้างการบริหารสถานักเรียน โดยกำหนดลักษณะงานและขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน	4.07	0.77	มาก	3.36	1.11	ปานกลาง	4.48	0.51	มาก
2. โรงเรียนมีกล่องรับความคิดเห็นของนักเรียนติดไว้อย่างทั่วถึงและเด่นชัด	3.53	1.46	มาก	4.28	0.91	มาก	3.24	0.70	ปานกลาง
3. โรงเรียนมีการจัดระบบให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินโรงเรียน	3.18	1.26	ปานกลาง	3.87	0.88	มาก	2.86	0.79	ปานกลาง
4. นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา	3.70	0.98	มาก	3.85	1.01	มาก	3.71	0.84	มาก
5. โรงเรียนมีสมาคมศิษย์เก่า ซึ่งมีส่วนส่งเสริมพัฒนาโรงเรียนและจัดให้มีการประชุมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	3.94	1.16	มาก	3.11	1.35	ปานกลาง	4.33	0.91	มาก
รวม	3.68	0.54	มาก	3.69	0.41	มาก	3.72	0.46	มาก

จากตารางที่ 4.20 พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยด้านการจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย โดยรวม นับถือศาสนาพุทธ, อิสลาม และคริสต์ อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ นับถือศาสนาพุทธ พบว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนภูมิ โครงสร้างการบริหารสถานักเรียน โดยกำหนดลักษณะงานและขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบอย่าง ชัดเจน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ โรงเรียนมีสมาคมศิษย์เก่า ซึ่งมีส่วนส่งเสริมพัฒนาโรงเรียน และจัดให้มีการประชุมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และโรงเรียนมีการจัดระบบให้นักเรียนมีส่วนร่วมใน การประเมินโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

นับถือศาสนาอิสลาม พบว่า โรงเรียนมีกล่องรับความคิดเห็นของนักเรียนติดไว้อย่างทั่วถึง และเด่นชัด มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ โรงเรียนมีการจัดระบบให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการ ประเมินโรงเรียน และโรงเรียนมีสมาคมศิษย์เก่าซึ่งมีส่วนส่งเสริมพัฒนาโรงเรียนและจัดให้มีการ ประชุมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

นับถือศาสนาคริสต์ พบว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนภูมิโครงสร้างการบริหาร สถานักเรียน โดยกำหนดลักษณะงานและขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยสูง ที่สุด รองลงมาคือ โรงเรียนมีสมาคมศิษย์เก่า ซึ่งมีส่วนส่งเสริมพัฒนาโรงเรียน และจัดให้มีการ ประชุมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และโรงเรียนมีการจัดระบบให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน โรงเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ตารางที่ 4.21 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วม ด้านการจัดการเรียน การสอนให้เป็นประชาธิปไตย ที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียน ระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา จำแนก ตามศาสนา

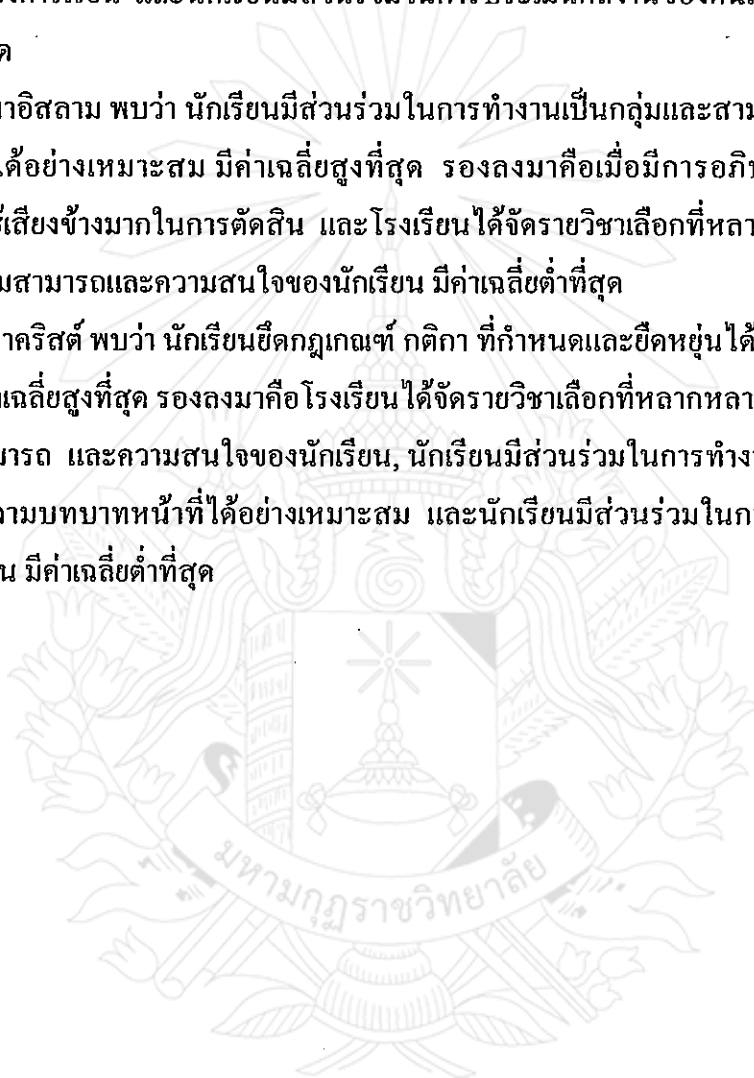
ด้านการจัดการเรียนการสอนให้ เป็นประชาธิปไตย	ระดับการมีส่วนร่วม								
	ศาสนาพุทธ			ศาสนาอิสลาม			ศาสนาคริสต์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. โรงเรียนได้จัดรายวิชาเลือกที่ หลากหลายเพื่อสนองความถนัด ความสามารถ และความสนใจ ของนักเรียน	3.74	0.88	มาก	2.96	1.33	ปาน กลาง	3.86	1.28	มาก
2. นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำงาน เป็นกลุ่มและสามารถปฏิบัติตาม บทบาทหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม	3.65	1.37	มาก	4.47	0.57	มาก	3.86	0.91	มาก
3. นักเรียนมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจแก้ปัญหาทางการเรียน	3.76	1.08	มาก	3.28	1.08	ปาน กลาง	3.28	1.62	ปาน กลาง
4. เมื่อมีการอภิปรายที่เป็น ข้อคิดเห็นนักเรียนใช้เสียงข้าง มากในการตัดสินใจ	3.57	1.94	มาก	4.13	0.96	มาก	3.48	0.75	มาก
5. นักเรียนมีส่วนร่วมในการ ร่วมกันทำงานอย่างฉันทันมิตร	3.39	0.89	ปาน กลาง	3.36	0.90	ปาน กลาง	3.71	0.72	มาก
6. นักเรียนยึดกฎเกณฑ์ กติกา ที่ กำหนดและยืดหยุ่นได้ตาม เหตุผลและสถานการณ์	3.77	1.13	มาก	3.41	1.21	ปาน กลาง	3.52	0.93	มาก
7. นักเรียนมีส่วนร่วมในการ ประเมินผลงานของตนเองและ ของกลุ่ม	3.29	0.99	ปาน กลาง	3.66	0.62	มาก	3.71	0.64	มาก
รวม	3.60	0.46	มาก	3.61	0.45	มาก	3.77	0.62	มาก

จากตารางที่ 4.21 พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย ด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย โดยรวม นับถือศาสนาพุทธ, อิสลาม และคริสต์ อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ นับถือศาสนาพุทธ พบว่า นักเรียนยึดกฎเกณฑ์ กติกา ที่กำหนด และยึดหยุ่นได้ตามเหตุผลและสถานการณ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือนักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาทางการเรียน และนักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานของตนเองและของกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

นับถือศาสนาอิสลาม พบว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นกลุ่มและสามารถปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือเมื่อมีการอภิปรายที่เป็นข้อคิดเห็นนักเรียนใช้เสียงข้างมากในการตัดสินใจ และโรงเรียนได้จัดรายวิชาเลือกที่หลากหลายเพื่อสนองความถนัดความสามารถและความสนใจของนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

นับถือศาสนาคริสต์ พบว่า นักเรียนยึดกฎเกณฑ์ กติกา ที่กำหนดและยึดหยุ่นได้ตามเหตุผลและสถานการณ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือโรงเรียนได้จัดรายวิชาเลือกที่หลากหลายเพื่อสนองความถนัด ความสามารถ และความสนใจของนักเรียน, นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นกลุ่ม และสามารถปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม และนักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาทางการเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ตารางที่ 4.22 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วม ด้านการจัดกิจกรรม เพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย ที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับ ช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา จำแนกตาม ศาสนา

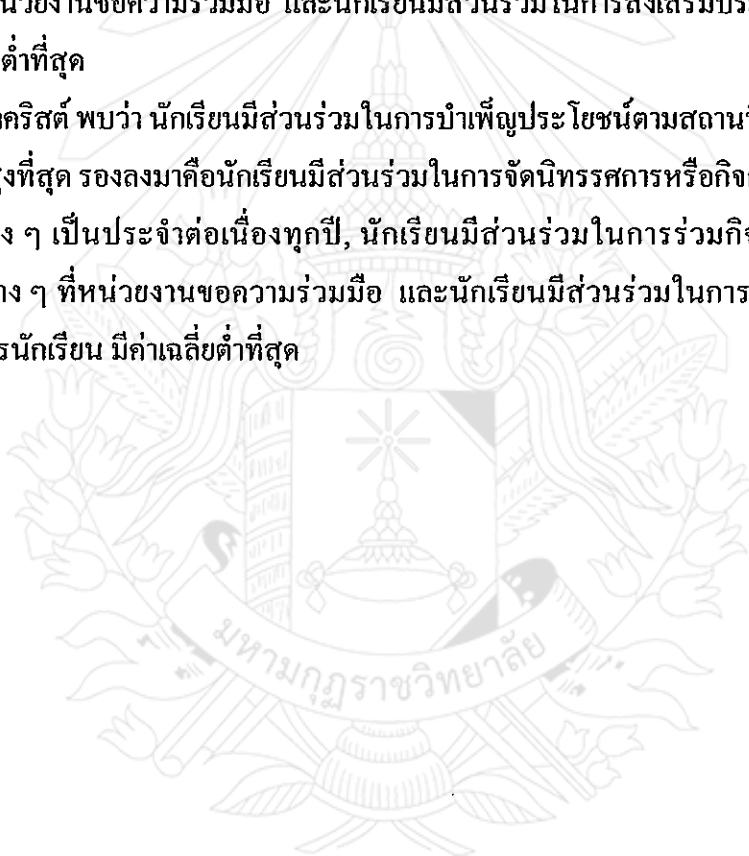
ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย	ระดับการมีส่วนร่วม								
	ศาสนาพุทธ			ศาสนาอิสลาม			ศาสนาคริสต์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน	3.23	1.03	ปานกลาง	3.55	0.67	มาก	3.00	1.45	ปานกลาง
2. นักเรียนมีส่วนร่วมในการบำเพ็ญประโยชน์ตามสถานที่สาธารณะในท้องถิ่น	3.21	1.28	ปานกลาง	3.43	1.01	ปานกลาง	4.71	0.46	มากที่สุด
3. นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดนิทรรศการหรือกิจกรรมอื่น ๆ เนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ เป็นประจำต่อเนื่องทุกปี	3.45	1.27	ปานกลาง	3.75	0.92	มาก	4.05	1.12	มาก
4. นักเรียนมีส่วนร่วมในการร่วมกิจกรรมเดินรณรงค์ในนโยบายต่างๆที่หน่วยงานขอความร่วมมือ	3.74	1.33	มาก	4.06	1.04	มาก	3.95	0.80	มาก
5. นักเรียนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมประชาธิปไตยในห้องเรียน	3.48	1.27	ปานกลาง	3.21	1.33	ปานกลาง	3.81	1.47	มาก
6. นักเรียนให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ในการเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษต่างๆ	3.79	1.27	มาก	4.09	1.04	มาก	3.52	0.98	มาก
รวม	3.48	0.30	ปานกลาง	3.68	0.30	มาก	3.84	0.29	มาก

จากตารางที่ 4.22 พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย โดยรวม นับถือศาสนาพุทธ อยู่ในระดับปานกลาง ส่วน นับถือศาสนาอิสลาม และคริสต์ อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ นับถือศาสนาพุทธ พบว่า นักเรียนให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ในการเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือนักเรียนมีส่วนร่วมในการร่วมกิจกรรมเดินรณรงค์ในนโยบายต่าง ๆ ที่หน่วยงานขอความร่วมมือ และนักเรียนมีส่วนร่วมในการบำเพ็ญประโยชน์ตามสถานที่สาธารณะในท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

นับถือศาสนาอิสลาม พบว่า นักเรียนให้ความร่วมมือกับหน่วยงานอื่น ๆ ในการเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือนักเรียนมีส่วนร่วมในการร่วมกิจกรรมเดินรณรงค์ในนโยบายต่าง ๆ ที่หน่วยงานขอความร่วมมือ และนักเรียนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมประชาธิปไตยในห้องเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

นับถือศาสนาคริสต์ พบว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในการบำเพ็ญประโยชน์ตามสถานที่สาธารณะในท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดนิทรรศการหรือกิจกรรมอื่น ๆ เนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ เป็นประจำต่อเนื่องทุกปี, นักเรียนมีส่วนร่วมในการร่วมกิจกรรมเดินรณรงค์ในนโยบายต่าง ๆ ที่หน่วยงานขอความร่วมมือ และนักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ตารางที่ 4.23 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการมีส่วนร่วม ด้านการจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย ที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของ นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา จำแนกตามศาสนา

ด้านการจัดบรรยากาศและ สภาพแวดล้อมที่เป็น ประชาธิปไตย	ระดับการมีส่วนร่วม								
	ศาสนาพุทธ			- ศาสนาอิสลาม			ศาสนาคริสต์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดง ความคิดเห็น ตัดสินใจ วางแผน ดูแลบริเวณ โรงเรียน อาคาร สถานที่	3.47	1.20	ปาน กลาง	2.98	1.46	ปาน กลาง	3.24	0.83	ปาน กลาง
2. นักเรียนมีส่วนร่วมในการการ จัดการเรียนการสอนที่ชี้ด นักเรียนเป็นศูนย์กลาง	3.24	1.12	ปาน กลาง	2.98	1.01	ปาน กลาง	3.81	0.81	มาก
3. นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัด บรรยากาศและสภาพแวดล้อม ในห้องเรียนให้มีความเป็น ประชาธิปไตย	3.33	1.24	ปาน กลาง	3.87	0.88	มาก	2.86	0.79	ปาน กลาง
4. นักเรียน มีโอกาสรวมกลุ่มทำ กิจกรรมทั้งในและนอกสถานที่ ร่วมกัน	4.04	0.77	มาก	2.96	1.33	ปาน กลาง	3.86	1.28	มาก
5. นักเรียนมีความเคารพในสิทธิ และยอมรับในบทบาทหน้าที่ ของตนเอง	4.35	0.92	มาก	4.15	0.95	มาก	3.48	0.75	ปาน กลาง
6. นักเรียนให้เกียรติการแสดง ความคิดเห็นของเพื่อนในชั้น เรียนด้วยความยุติธรรม	3.29	0.99	ปาน กลาง	4.19	0.78	มาก	3.71	0.64	มาก

ตารางที่ 4.23 (ต่อ)

ด้านการจัดบรรยากาศและ สภาพแวดล้อมที่เป็น ประชาธิปไตย	ระดับการมีส่วนร่วม								
	ศาสนาพุทธ			ศาสนาอิสลาม			ศาสนาคริสต์		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
7. นักเรียนมีส่วนร่วมในการให้ คำแนะนำและคำปรึกษาแก่ เพื่อนร่วมห้องเกี่ยวกับประชา- ธิปไตย	3.21	1.28	ปาน กลาง	3.94	0.99	มาก	4.71	0.46	มาก ที่สุด
8. นักเรียนมีความเต็มใจในการ ช่วยเหลือเพื่อนร่วมชั้น	3.48	1.27	ปาน กลาง	3.21	1.33	ปาน กลาง	4.38	0.50	มาก
9. นักเรียนมีส่วนร่วมในการคัด สินการคัดเลือกนักเรียนที่ได้รับ รางวัลต่างๆ ในโรงเรียน	3.98	0.83	มาก	3.87	1.02	มาก	3.71	0.84	มาก
รวม	3.60	0.46	มาก	3.57	0.45	มาก	3.75	0.39	มาก

จากตารางที่ 4.23 พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย
ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย โดยรวม นับถือศาสนาพุทธ, อิสลาม
และคริสต์ อยู่ในระดับมาก

เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ นับถือศาสนาพุทธ พบว่า นักเรียนมีความเคารพในสิทธิและ
ยอมรับในบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือนักเรียนมีโอกาสรวมกลุ่มทำ
กิจกรรมทั้งในและนอกสถานที่ร่วมกัน และนักเรียนมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำและคำปรึกษา
แก่เพื่อนร่วมห้องเกี่ยวกับประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

นับถือศาสนาอิสลาม พบว่า นักเรียนให้เกียรติการแสดงความคิดเห็นของเพื่อนในชั้นเรียน
ด้วยความยุติธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือนักเรียนมีความเคารพในสิทธิและยอมรับใน
บทบาทหน้าที่ของตนเอง และนักเรียนมีโอกาสรวมกลุ่มทำกิจกรรมทั้งในและนอกสถานที่ร่วมกัน
มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

นับถือศาสนาคริสต์ พบว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่เพื่อน
ร่วมห้องเกี่ยวกับประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือนักเรียนมีความเต็มใจในการ
ช่วยเหลือเพื่อนร่วมชั้น และนักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมใน
ห้องเรียนให้มีความเป็นประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

ตอนที่ 4 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา ที่มีเพศ ชั้นปี และศาสนา ต่างกัน

ตารางที่ 4.24 แสดงผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา ตามเพศ

การมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย	ระดับการมีส่วนร่วม				Z	p - value
	ชาย		หญิง			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการจัดองค์การบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย	3.75	0.51	3.66	0.46	1.05	0.296
2. ด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย	3.52	0.46	3.70	0.49	-2.16*	0.032
3. ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย	3.51	0.29	3.68	0.33	-3.12**	0.002
4. ด้านการบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย	3.63	0.47	3.60	0.44	0.48	0.635
รวม	3.60	0.25	3.66	0.29	-1.17	0.245

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.24 พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยตามเพศ โดยรวม ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อเปรียบเทียบรายด้าน พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย ด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านการจัดองค์การบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย ด้านการบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 4.25 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา ตามชั้นปี

การมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p - value
1. ด้านการจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย	ระหว่างกลุ่ม	0.481	2	0.241	1.042	0.356
	ภายในกลุ่ม	31.634	137	0.231		
	รวม	32.115	139			
2. ด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย	ระหว่างกลุ่ม	0.060	2	0.030	0.128	0.880
	ภายในกลุ่ม	32.344	137	0.236		
	รวม	32.404	139			
3. ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย	ระหว่างกลุ่ม	1.549	2	0.774	8.182***	0.000
	ภายในกลุ่ม	12.966	137	0.095		
	รวม	14.515	139			
4. ด้านการบรรยายภาพและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย	ระหว่างกลุ่ม	0.028	2	0.014	0.067	0.935
	ภายในกลุ่ม	28.058	137	0.205		
	รวม	28.086	139			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	0.190	2	0.095	1.247	0.291
	ภายในกลุ่ม	10.434	137	0.075		
	รวม	10.628	139			

*** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

จากตารางที่ 4.25 พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยโดยรวม ที่มีชั้นปีต่างกัน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อเปรียบเทียบรายด้าน พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ส่วนด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย ด้านการจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย ด้านการบรรยายภาพและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธี LSD (Least Significant Difference)

ตารางที่ 4.26 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตยตามชั้นปี

ชั้นปี	$\bar{X}$	มัธยมศึกษาปีที่ 4	มัธยมศึกษาปีที่ 5	มัธยมศึกษาปีที่ 6
		3.51	3.68	3.78
มัธยมศึกษาปีที่ 4	3.51	-	0.16*	0.26*
มัธยมศึกษาปีที่ 5	3.68		-	0.10
มัธยมศึกษาปีที่ 6	3.78			-

จากตารางที่ 4.26 พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของนักเรียนที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย ตามชั้นปีเป็นรายคู่ พบว่า กลุ่มชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย มากกว่ากลุ่มชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

กลุ่มชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย มากกว่ากลุ่มชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

ส่วนกลุ่มอื่นไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ 4.27 แสดงผลการวิเคราะห์ความแปรปรวนการมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา ตามศาสนา

การมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p - value
1. ด้านการจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย	ระหว่างกลุ่ม	0.024	2	0.012	0.052	0.950
	ภายในกลุ่ม	32.091	137	0.234		
	รวม	32.115	139			
2. ด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย	ระหว่างกลุ่ม	0.532	2	0.266	1.144	0.322
	ภายในกลุ่ม	31.872	137	0.233		
	รวม	32.404	139			
3. ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย	ระหว่างกลุ่ม	2.433	2	1.217	13.797***	0.000
	ภายในกลุ่ม	12.082	137	0.088		
	รวม	14.515	139			
4. ด้านการบรรยายภาพและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย	ระหว่างกลุ่ม	0.499	2	0.249	1.239	0.293
	ภายในกลุ่ม	27.587	137	0.201		
	รวม	28.086	139			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	0.522	2	0.261	3.542*	0.032
	ภายในกลุ่ม	10.101	137	0.074		
	รวม	10.628	139			

* แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

*** แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

จากตารางที่ 4.27 พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยโดยรวม ที่มีศาสนาต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อเปรียบเทียบรายด้าน พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ส่วนด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย ด้านการจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย ด้านการบรรยายภาพและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าคะแนนเฉลี่ยเป็นรายคู่ โดยวิธี LSD (Least Significant Difference)

ตารางที่ 4.28 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา โดยรวม ตามศาสนา

ศาสนา	$\bar{X}$	ศาสนาพุทธ	ศาสนาอิสลาม	ศาสนาคริสต์
		3.59	3.64	3.77
ศาสนาพุทธ	3.59	-	0.05	0.18*
ศาสนาอิสลาม	3.64		-	0.13
ศาสนาคริสต์	3.77			-

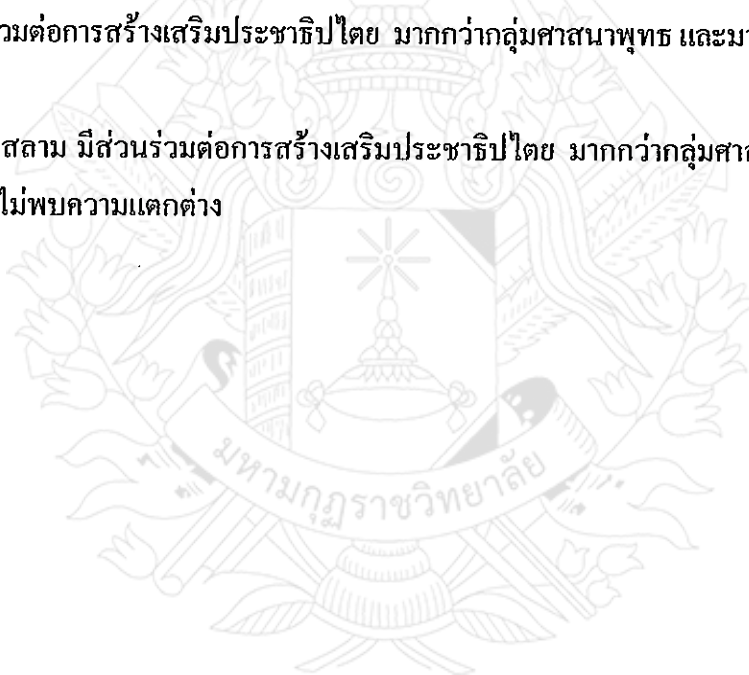
จากตารางที่ 4.28 พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของนักเรียนที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา โดยรวม ตามศาสนาเป็นรายคู่ พบว่า กลุ่มศาสนาคริสต์ มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย มากกว่ากลุ่มศาสนาพุทธ ส่วนกลุ่มอื่นไม่พบความแตกต่าง

ตารางที่ 4.29 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่การมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตยตามศาสนา

ศาสนา	$\bar{X}$	ศาสนาพุทธ	ศาสนาอิสลาม	ศาสนาคริสต์
		3.48	3.68	3.84
ศาสนาพุทธ	3.48	-	0.20*	0.36*
ศาสนาอิสลาม	3.68		-	0.16*
ศาสนาคริสต์	3.84			-

จากตารางที่ 4.29 พบว่า เมื่อทดสอบความแตกต่างของการมีส่วนร่วมของนักเรียนที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย ตามศาสนาเป็นรายคู่ พบว่า กลุ่มศาสนาคริสต์ มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย มากกว่ากลุ่มศาสนาพุทธ และมากกว่ากลุ่มศาสนาอิสลาม

กลุ่มศาสนาอิสลาม มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย มากกว่ากลุ่มศาสนาพุทธ ส่วนกลุ่มอื่น ไม่พบความแตกต่าง

ตอนที่ 5 ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการส่งเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา

ตารางที่ 4.30 แสดงค่าความถี่ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาการส่งเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา

ลำดับที่	ปัญหา	ความถี่
1.	1. ด้านการจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย	
	การจัดระบบให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินโรงเรียนยังน้อยไป	9
2.	สมาคมศิษย์เก่ามีการประชุมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาโรงเรียนน้อย	7
รวม		16
1.	2. ด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย	
	นักเรียนบางส่วนยังไม่มีส่วนร่วมในการทำงานอย่างฉันทันมิตร	7
2.	โรงเรียนจัดรายวิชาเลือกยังไม่หลากหลายในการสนองความถนัด ความสามารถและความสนใจของนักเรียน	12
รวม		19
1.	3. ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย	
	นักเรียนบางส่วนยังไม่มีส่วนร่วมในการดำเนินการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน	12
2.	นักเรียนบางส่วนยังไม่มีส่วนร่วมในการส่งเสริมประชาธิปไตยในห้องเรียน	18
รวม		30
1.	4. ด้านการบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย	
	นักเรียนบางส่วนยังไม่มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน	11
2.	นักเรียนบางส่วนยังไม่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจ วางแผนดูแลบริเวณ โรงเรียน อาคารสถานที่	15
รวม		26

จากตารางที่ 4.30 พบว่า ปัญหาการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา มากที่สุดคือด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย เรื่องนักเรียนบางส่วนยังไม่มีส่วนร่วมในการดำเนินการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน, นักเรียนบางส่วนยังไม่มีส่วนร่วมในการส่งเสริมประชาธิปไตยในห้องเรียน รองลงมา ด้านการบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย เรื่องนักเรียนบางส่วนยังไม่มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน, นักเรียนบางส่วนยังไม่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจวางแผนดูแลบริเวณ โรงเรียน อาคารสถานที่ และปัญหาน้อยคือด้านการจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย เรื่องการจัดระบบให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินโรงเรียนยังน้อยไป, สมาคมศิษย์เก่ามีการประชุมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาโรงเรียนน้อย

ตารางที่ 4.31 แสดงค่าความถี่แนวทางแก้ไขการส่งเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วง
ชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา

ลำดับที่	แนวทางแก้ไข	ความถี่
	1. ด้านการจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย	
1.	โรงเรียนควรมีการจัดระบบให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินโรงเรียน	9
2.	โรงเรียนควรส่งเสริมให้สมาคมศิษย์เก่ามีการประชุมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาโรงเรียนให้มากขึ้น	9
รวม		18
	2. ด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย	
1.	โรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน	9
2.	โรงเรียนควรจัดรายวิชาเลือกให้หลากหลายเพื่อการสนองความถนัดความสามารถและความสนใจของนักเรียน	12
รวม		21
	3. ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย	
1.	โรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน	12
2.	โรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมประชาธิปไตยในห้องเรียนของตนเอง	20
รวม		32
	4. ด้านการบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย	
1.	โรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน	14
2.	โรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น คัดสินใจ วางแผนดูแลบริเวณโรงเรียน อาคารสถานที่	15
รวม		29

จากตารางที่ 4.31 พบว่า แนวทางแก้ไขการส่งเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา มากที่สุดคือด้านการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย เรื่อง โรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการ

ดำเนินการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน, โรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมประชาธิปไตยในห้องเรียนของตนเอง รองลงมาด้านการบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย เรื่องโรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน โรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจวางแผนดูแลบริเวณโรงเรียน อาคารสถานที่ และปัญหาน้อยคือด้านการจัดองค์การบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย เรื่องโรงเรียนควรมีการจัดระบบให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินโรงเรียน โรงเรียนควรส่งเสริมให้สมาคมศิษย์เก่ามีการประชุมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาโรงเรียนให้มากขึ้น

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา” นั้น ผู้วิจัยขอเสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย กลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิจัย สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ตามลำดับดังนี้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ที่มี เพศ ชั้นปี และศาสนา ต่างกัน เพื่อศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขการมีส่วนร่วมของนักเรียนที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา กำหนดของขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 140 คน ใช้การสุ่มตามลำดับชั้น (Stratified Random Sampling) ใช้การสุ่มแบบเป็นสัดส่วน ใช้วิธีเทียบบัญญัติไตรยางค์ และทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้สร้าง โดยทำการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ มาเป็นแนวทางในการจัดทำแบบสอบถาม แบ่งโครงสร้างของแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการสร้างเสริมประชาธิปไตย ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา เป็นลักษณะคำถามแบบปลายเปิด (Open form) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น โดยอิสระ

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า Z - test ค่า F - test และเมื่อปรากฏว่า ค่า F มีนัยสำคัญทางสถิติ จึงทดสอบความแตกต่างค่าคะแนนเฉลี่ยรายคู่ โดยใช้วิธี LSD (Least Significant Difference)

5.1 สรุปผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา” นั้น พอสรุปได้ดังนี้

5.1.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 140 คน จำแนกตามตัวแปร ดังต่อไปนี้

1) จำแนกตามเพศ พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีจำนวนทั้งสิ้น 84 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 และเป็นเพศชาย มีจำนวนทั้งสิ้น 56 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00

2) จำแนกตามชั้นปี พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่อยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีจำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 49.28 และอยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีจำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 33.58 อยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 มีจำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 17.14 น้อยที่สุด

3) จำแนกตามศาสนา พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีจำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 47.14 และนับถือศาสนาอิสลาม มีจำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 37.86 นับถือศาสนาคริสต์ มีจำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 15.00 น้อยที่สุด

5.1.2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา ดังนี้

1) ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา โดยรวม ทั้ง 4 ด้าน พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย และด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย ด้านการบรรยายและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

5.1.3 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา จำแนกตามเพศชั้นปี และศาสนา ดังนี้

1) ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา จำแนกตามเพศ พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย โดยรวมทั้ง 4 ด้าน เพศชาย และเพศหญิง อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เพศชาย พบว่า ด้านการจัดองค์การบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย และด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด เพศหญิง พบว่า ด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย และด้านการบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

2) ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา จำแนกตามชั้นปี พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย โดยรวมทั้ง 4 ด้าน มัธยมศึกษาปีที่ 4, มัธยมศึกษาปีที่ 5 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า ด้านการจัดองค์การบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย, ด้านการบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย และด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด มัธยมศึกษาปีที่ 5 พบว่า ด้านการจัดองค์การบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมาคือด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย และด้านการบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด มัธยมศึกษาปีที่ 6 พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย และด้านการจัดองค์การบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

3) ผลการวิเคราะห์ระดับการมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา จำแนกตามศาสนา พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย โดยรวมทั้ง 4 ด้าน นับถือศาสนาพุทธ, อิสลาม และคริสต์ อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน นับถือศาสนาพุทธ พบว่า ด้านการจัดองค์การบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด

รองลงมาคือด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย, ด้านการบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย และด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด นับถือศาสนาอิสลาม พบว่า ด้านการจ้ดองค์การบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย และด้านการบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด นับถือศาสนาคริสต์ พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย และด้านการจ้ดองค์การบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

5.1.4 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา ที่มีเพศ ชั้นปี และศาสนา ต่างกัน ดังนี้

1) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา ตามเพศ พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย ตามเพศ โดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อเปรียบเทียบรายด้าน พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย ด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนด้านการจ้ดองค์การบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย ด้านการบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา ตามชั้นปี พบว่า นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย โดยรวม ที่มีชั้นปีต่างกัน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อเปรียบเทียบรายด้าน พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ส่วนด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย ด้านการจ้ดองค์การบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย ด้านการบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3) ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา ตามศาสนา พบว่า

นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย โดยรวม ที่มีศาสนาต่างกัน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อเปรียบเทียบรายด้าน พบว่า ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ส่วนด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย ด้านการจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย ด้านการบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5.1.5 ผลการรวบรวมข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหา และแนวทางแก้ไขการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา

นักเรียน โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลาได้เสนอปัญหาการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา ดังนี้

1. ด้านการจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย เรื่องการจัดระบบให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน โรงเรียนยังน้อยไป, สมาคมศิษย์เก่ามีการประชุมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาโรงเรียนน้อย
2. ด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย เรื่องนักเรียนบางส่วนยังไม่มีส่วนร่วมในการทำงานอย่างฉันทันทีมิตร, โรงเรียนจัดรายวิชาเลือกยังไม่หลากหลายในการสนองความถนัดความสามารถและความสนใจของนักเรียน
3. ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย เรื่องนักเรียนบางส่วนยังไม่มีส่วนร่วมในการดำเนินการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน, นักเรียนบางส่วนยังไม่มีส่วนร่วมในการส่งเสริมประชาธิปไตยในห้องเรียน
4. ด้านการบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย เรื่องนักเรียนบางส่วนยังไม่มีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน, นักเรียนบางส่วนยังไม่มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจ วางแผนดูแลบริเวณโรงเรียน อาคารสถานที่

นักเรียน โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลาได้เสนอได้เสนอแนวทางแก้ไขการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา ดังนี้

1. ด้านการจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย เรื่องโรงเรียนควรมีการจัดระบบให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน, โรงเรียนควรส่งเสริมให้สมาคมศิษย์เก่ามีการประชุมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาโรงเรียนให้มากขึ้น

2. ด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย เรื่อง โรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน, โรงเรียนควรจัดรายวิชาเลือกให้หลากหลายเพื่อการสนองความถนัด ความสามารถและความสนใจของนักเรียน

3. ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย เรื่อง โรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน, โรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมประชาธิปไตยในห้องเรียนของตนเอง

4. ด้านการบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย เรื่อง โรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน, โรงเรียนควรส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจ วางแผนดูแลบริเวณโรงเรียน อาคารสถานที่

5.2 อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา” ผู้วิจัยได้นำผลที่พบจากการวิจัย มาอธิบายเชื่อมโยงกับทฤษฎี แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในประเด็นดังต่อไปนี้

5.2.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของนักเรียนที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ดังนี้

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อยู่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 และนับถือศาสนาพุทธ มากที่สุด นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยโดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่านักเรียนส่วนมากมีส่วนร่วมในการสร้างเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ทั้งการจัดองค์การบริหาร การจัดการเรียนการสอน การจัดกิจกรรม และการบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย ร่วมกับทางโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิ่นเพชร เดชสุวรรณ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการสอนในการพัฒนาและเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า “บทบาทผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการสอนในการพัฒนาและเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน ทั้งสามด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างประชาธิปไตย ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เสริมสร้างประชาธิปไตย และด้านการพัฒนาประชาธิปไตยในชุมชน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉิมภัทร ศรีหงส์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษา

ความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางสังคม การบรรลู่ตามขั้นพัฒนาการ และพฤติกรรมประชาธิปไตยของวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2522 ของโรงเรียนลาดปลาเค้าพิทยาคม และโรงเรียนมัธยมวัดหนองจอก จำนวน 97 คน ผลการศึกษาพบว่า “นักเรียนมีพฤติกรรมประชาธิปไตยในระดับมาก” แต่ขัดแย้งกับงานวิจัยของ พระดิเรก นุ่นกล้า และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การสำรวจการสร้างเสริมประชาธิปไตยแก่พระภิกษุ สามเณร ที่ศึกษาอยู่ในวิทยาลัยสงฆ์ภาคทักษิณ จังหวัด นครศรีธรรมราช พบว่า “การสร้างเสริมประชาธิปไตย แก่พระภิกษุ สามเณร อยู่ในระดับน้อย”

ด้านการจัดองค์การบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย พบว่า เมื่อจำแนกตามเพศ ชั้นปี และศาสนา โดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า นักเรียนได้ร่วมกับทางโรงเรียนในการจัดองค์การบริหารคณะกรรมการนักเรียนในรูปแบบประชาธิปไตยพื้นฐาน เช่น การเลือกตั้งประธานนักเรียน และคณะกรรมการนักเรียน จึงทำให้อยู่ในระดับมาก รวมทั้งครูก็ได้ปลุกฝังนักเรียนให้มีความเป็นประชาธิปไตยเป็นประจำ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนภูมิโครงสร้างการบริหารสถานนักเรียน โดยกำหนดลักษณะงานและขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อภิปรายได้ว่า ครูได้ปลุกฝังให้นักเรียนมีการจัดระบบการบริหารสถานนักเรียน และให้อำนาจหน้าที่ของประธานนักเรียนในการแสดงความคิดเห็นเรื่องต่าง ๆ และเชื่อว่า โรงเรียนมีการจัดระบบให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินโรงเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด อภิปรายได้ว่า นักเรียนบางส่วนยังคิดเห็นว่าโรงเรียนได้จัดระบบการประเมินโรงเรียนโดยไม่ได้ให้นักเรียนได้รับรู้และมีส่วนร่วมด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นาวี รังสิวารักษ์ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ครูกับบทบาทการสร้างเสริมประชาธิปไตย ได้กล่าวถึงบทบาทของครูกับการสร้างสรรค์ประชาธิปไตยว่า การอบรมความรู้พื้นฐานในการปกครองระบอบประชาธิปไตยวิธีที่ดีที่สุดคือ จะต้องปลุกฝังความรู้ความคิดดังกล่าวกันแต่เยาว์วัย หรือที่เรียกว่า “การปลุกฝังประชาธิปไตยในสายเลือด” จึงจะทำให้นักเรียนหรือเด็กเป็นพลเมืองหรือผู้ใหญ่ที่มีบุคลิกภาพของความเป็นนักประชาธิปไตยในวันข้างหน้าอย่างแท้จริง ซึ่งการปลุกฝังดังกล่าวครูสามารถทำได้ดีที่สุด ในด้านการฝึกอบรมให้เด็กเกิดการเรียนรู้ในทางปฏิบัติ การจะปลุกฝังบุคลิกภาพของความเป็นนักประชาธิปไตยกันอย่างจริงจัง ๆ จัง ๆ นั้น นอกเหนือจากต้องเริ่มให้ความรู้ ความเข้าใจกันตั้งแต่อายุยังน้อย ๆ แล้ว ก็ต้องฝึกฝนให้เกิดการเรียนรู้ในทางปฏิบัติควบคู่กันไปด้วย โดยเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงออกในทางปฏิบัติ เช่น การเปิดโอกาสให้มีการเลือกหัวหน้าชั้นเรียน หัวหน้านักเรียนในโรงเรียนซึ่งล้วนเป็นการปลุกฝังค่านิยมความเป็นประชาธิปไตยให้กับเด็กนักเรียนทั้งสิ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปัสณธร เดชสุวรรณ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทผู้บริหารและผู้บริหารสอนในการพัฒนาและเสริมสร้างประชาธิปไตย

ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า “บทบาทผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการสอนในการพัฒนาและเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน ทั้งสามด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างประชาธิปไตย ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เสริมสร้างประชาธิปไตย และด้านการพัฒนาประชาธิปไตยในชุมชน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก”

ด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย เมื่อจำแนกตามเพศ ชั้นปี และศาสนา โดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า โรงเรียนได้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทในหน้าที่ต่าง ๆ ในห้องเรียนทั้งหัวหน้าห้อง คณะกรรมการ และเลขา โดยครูจัดการเรียนการสอนแบบเป็นกันเองและเปิดให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นตลอดเวลา เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นกลุ่มและสามารถปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อภิปรายได้ว่า เมื่อครูได้สั่งงานและให้นักเรียนทำงานเป็นกลุ่ม นักเรียนจะแบ่งหน้าที่กันรับผิดชอบและปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทนั้นอย่างเต็มที่ แต่ข้อว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในการร่วมกันทำงานอย่างฉันทมิตร มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด อภิปรายได้ว่า มีนักเรียนบางส่วนที่ยังไม่เข้าในการทำงานด้วยหลักประชาธิปไตย ไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการทำงานร่วมกับผู้อื่นนัก ดังนั้นผู้บริหาร ควรต้องเน้นการสร้างเสริมประชาธิปไตยให้นักเรียนกลุ่มนี้ให้มากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิ่นเพชร เดชสุวรรณ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการสอนในการพัฒนาและเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า “บทบาทผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการสอนในการพัฒนาและเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน ทั้งสามด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างประชาธิปไตย ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เสริมสร้างประชาธิปไตย และด้านการพัฒนาประชาธิปไตยในชุมชน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก”

ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย เมื่อจำแนกตามเพศ ชั้นปี และศาสนา โดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า โรงเรียนมีการส่งเสริมให้นักเรียนดำเนินการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน ให้นักเรียนบำเพ็ญประโยชน์ตามสถานที่สาธารณะ จัดนิทรรศการหรือกิจกรรมอื่น ๆ เนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ เป็นประจำ เข้าร่วมกิจกรรมเดินรณรงค์ในนโยบายต่าง ๆ ที่หน่วยงานขอความร่วมมือ และส่งเสริมประชาธิปไตยในห้องเรียน โดยให้นักเรียนมีบทบาทอย่างเต็มที่ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในการร่วมกิจกรรมเดินรณรงค์ในนโยบายต่าง ๆ ที่หน่วยงานขอความร่วมมือ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อภิปรายได้ว่า นักเรียนได้ร่วม

กิจกรรมเดินรณรงค์ต่าง ๆ ที่หน่วยงานเช่นจังหวัด เทศบาลจัดขึ้นเป็นประจำ แต่เชื่อว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด อภิปรายได้ว่า นักเรียนบางส่วนยังไม่ให้ความสำคัญกับการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียนนัก เพราะคิดว่าไม่ใช่เพื่อนของตนเอง ดังนั้นผู้บริหาร ครูต้องเร่งสร้างเสริมประชาธิปไตยให้กับนักเรียนกลุ่มนี้ให้มากขึ้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีทูล ธานี ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมของโรงเรียนแบ่งเป็นกิจกรรมนอกห้องเรียน คือ กิจกรรมกลุ่ม ปฏิบัติงานที่รับผิดชอบกำหนด กิจกรรมหน้าเสาธง กิจกรรมอาหารกลางวัน กิจกรรมในห้องเรียนคือการปกครอง การเสนอข่าวเหตุการณ์ และการเรียนการสอนทุกกลุ่ม ประสพการณ์ พฤติกรรมของนักเรียน ด้านการยอมรับ สามัคคีธรรมและปัญญาธรรมในระดับมาก ปัญหาในด้านการจัดกิจกรรมคือ ปัญหาเกี่ยวกับบุคลากร ผู้บริหาร ครูและนักเรียน ปัญหาด้านงบประมาณ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิ่นเพชร เดชสุวรรณ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทผู้บริหารและผู้นำนโยบายในการพัฒนาและเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและผู้นำนโยบายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า “บทบาทผู้บริหารและผู้นำนโยบายในการพัฒนาและเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน ทั้งสามด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างประชาธิปไตย ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เสริมสร้างประชาธิปไตย และด้านการพัฒนาประชาธิปไตยในชุมชน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก” แต่ขัดแย้งกับงานวิจัยของ ปรีวัตร สิงห์แก้ว ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา : ศึกษากรณี มหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต” ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต อยู่ในระดับน้อย โดยระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มากที่สุด คือ ในประเด็นที่ว่า การเมือง การปกครองในระดับชาติมีความขัดแย้งกันมาก รองลงมาคือ มีความรู้สึกโกรธ เมื่อพบเห็นการแจกเงินหรือซื้อเสียง และน้อยที่สุดคือ การเคยเป็นผู้นำในการหาเสียงให้กับผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการร่วมชุมนุมเดินขบวนขับไล่เจ้าหน้าที่ของรัฐ สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ อายุ, คณะที่ศึกษาและชั้นปีที่ศึกษา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ไม่เกินระดับ 0.05 โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้คือ มหาวิทยาลัยควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัยให้ทั่วถึง ในช่วงที่มีการเลือกตั้ง และเพื่อให้ศึกษานักศึกษาเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองควรมีการจัดตั้งชมรมประชาธิปไตยขึ้นภายใน

มหาวิทยาลัย เพื่อเป็นสื่อกลางเผยแพร่การเมือง การปกครองแบบประชาธิปไตยในมหาวิทยาลัยต่อไป

ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย เมื่อจำแนกตามเพศ ชั้นปี และศาสนา โดยรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก อภิปรายได้ว่า โรงเรียนมีการให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น คัดลึนใจ วางแผนดูแลบริเวณ โรงเรียน อาคารสถานที่ จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้มีความเป็นประชาธิปไตย เคารพในสิทธิและยอมรับในบทบาทหน้าที่ เคารพในสิทธิและยอมรับในบทบาทหน้าที่ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า นักเรียนมีความเคารพในสิทธิและยอมรับในบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด อภิปรายได้ว่า นักเรียนได้รับการส่งเสริมบทบาทหน้าที่ตามหลักประชาธิปไตยทำให้นักเรียนส่วนใหญ่จะเคารพสิทธิของตนเองและผู้อื่นในโรงเรียน และปฏิบัติตามตามบทบาทหน้าที่ของตนเอง แต่ข้อว่า นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด อภิปรายได้ว่า การจัดการเรียนการสอนนั้นเป็นหน้าที่ของโรงเรียน คณะครู ดังนั้นนักเรียนจึงมีส่วนร่วมน้อย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิ่นเพชร เดชสุวรรณ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการสอนในการพัฒนาและเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานสวนหลวง กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า “บทบาทผู้บริหารและผู้ปฏิบัติการสอนในการพัฒนาและเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน ทั้งสามด้าน คือ ด้านการจัดการเรียนการสอนที่เสริมสร้างประชาธิปไตย ด้านการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เสริมสร้างประชาธิปไตย และด้านการพัฒนาประชาธิปไตยในชุมชน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก” แต่ขัดแย้งกับงานวิจัยของ สมัด ชินบุตร ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีสถานศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาพบว่า “ระดับการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา ในด้านอุดมการณ์ หรืออุดมคติของประชาธิปไตย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สำหรับด้านการเมืองการปกครองแบบประชาธิปไตย โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และด้านวิถีชีวิตแบบประชาธิปไตยโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง”

5.2.2 ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของนักเรียนที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา ที่มีเพศ ชั้นปี และศาสนา ต่างกัน ดังนี้

ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของนักเรียนที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา พบว่า นักเรียน

ระดับช่วงชั้นที่ 4 มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย ที่มีเพศ และชั้นปี ต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย โดยรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งขัดแย้งกับสมมติฐานข้อที่ 1 ที่ตั้งไว้ว่านักเรียนที่มีเพศ ต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย แตกต่างกัน และขัดแย้งสมมติฐานข้อที่ 2 ที่ตั้งไว้ว่านักเรียนที่มีชั้นปี ต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย แตกต่างกัน ส่วนที่มีศาสนาต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานข้อที่ 3 ที่ตั้งไว้ว่านักเรียนที่มีศาสนา ต่างกัน มีส่วนร่วมต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตย แตกต่างกัน ที่เป็นดังนั้นอาจอธิบายได้ว่า นักเรียน ที่มีเพศ ชั้นปี แม้จะต่างกันแต่ก็เข้าใจหลักประชาธิปไตยเท่ากัน ปฏิบัติตามบทบาทในโรงเรียนเหมือน ๆ กัน ไม่ว่าจะเป็นประธานนักเรียน คณะกรรมการ หัวหน้าห้อง สมาชิกของห้องเรียน เป็นต้น จึงไม่ทำให้พบความแตกต่าง ส่วนนักเรียนที่มีศาสนาแตกต่างกันนั้น มีความแตกต่างกัน ที่เป็นดังนั้นอธิบายได้ว่า การนับถือศาสนา มีส่วนทำให้นักเรียนเข้าใจบทบาทของตนเองไม่เท่ากัน จึงทำให้การปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของตนเอง ได้ทำเท่ากัน จึงทำให้พบความแตกต่าง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรีวิตร สิงห์แก้ว ได้ทำการศึกษาเรื่อง “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา : ศึกษากรณี มหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต” ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ วิทยาเขตรังสิต อยู่ในระดับน้อย โดยระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่มากที่สุด คือ ในประเด็นที่ว่า การเมือง การปกครองในระดับชาติมีความขัดแย้งกันมาก รองลงมาคือ มีความรู้สึกโกรธ เมื่อพบเห็นการแจกเงินหรือซื้อเสียง และน้อยที่สุดคือ การเคยเป็นผู้นำในการหาเสียงให้กับผู้สมัครสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร และการร่วมชุมนุมเดินขบวนขับไล่เจ้าหน้าที่ของรัฐ สำหรับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง คือ อายุ, คณะที่ศึกษาและชั้นปีที่ศึกษา มีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมืองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ไม่เกินระดับ 0.05 โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้คือ มหาวิทยาลัยควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการเลือกตั้งภายในมหาวิทยาลัยให้ทั่วถึง ในช่วงที่มีการเลือกตั้ง และเพื่อให้ศึกษานักศึกษาเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองควรมีการจัดตั้งชมรมประชาธิปไตยขึ้นภายในมหาวิทยาลัย เพื่อเป็นสื่อกลางเผยแพร่การเมือง การปกครองแบบประชาธิปไตยในมหาวิทยาลัยต่อไป

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของนักเรียนที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา โดยรวม อยู่ในระดับมาก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ดังนี้

1. ด้านการจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย ผู้บริหารโรงเรียน คณะกรรมการการศึกษา ครู คุรุ คุรุรักษาระดับมากไว้และส่งเสริมการจัดระบบบริหารให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน และส่งเสริมให้สมาคมศิษย์เก่ามีการประชุมเพื่อส่งเสริมการพัฒนาโรงเรียนให้มากขึ้น

2. ด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย ผู้บริหาร โรงเรียน คณะกรรมการการศึกษา ครู คุรุ คุรุรักษาระดับมากไว้และส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการทำงาน และควรจัดรายวิชาเลือกให้หลากหลายเพื่อการสนองความถนัด ความสามารถและความสนใจของนักเรียน

3. ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย ผู้บริหาร โรงเรียน คณะกรรมการการศึกษา ครู คุรุ คุรุรักษาระดับมากไว้และส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการดำเนินการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน และส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการส่งเสริมประชาธิปไตยในห้องเรียนของตนเอง

4. ด้านการบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย ผู้บริหาร โรงเรียน คณะกรรมการการศึกษา ครู คุรุ คุรุรักษาระดับมากไว้และส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน และส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจวางแผนดูแลบริเวณโรงเรียน อาคารสถานที่

5.3.2 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของนักเรียนที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรศึกษาความคิดเห็นของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดระบบให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมิน โรงเรียน ของโรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา

2. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการร่วมกันทำงานอย่างฉันทันทีมีตรของนักเรียน โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา

3. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของนักเรียนที่มีต่อการดำเนินการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียนของโรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา

4. ควรศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนที่ชี้คนักเรียนเป็นศูนย์กลางของโรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา

บรรณานุกรม

1. หนังสือทั่วไป

กนก วงษ์ตระหง่าน. การเมืองในระบอบประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528.

การปกครอง กระทรวงมหาดไทย, กรม. การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2548.

การพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย, กรม. การมีส่วนร่วมขององค์กรชุมชน/ผู้นำ/ประชาชนในการพัฒนาประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : สำนักส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพชุมชน, 2548.

กิจการพลเรือนทหารบก, กรม. แนวคำบรรยายนโยบายที่ 66/23 และ 65/25 (ฉบับปรับปรุงแก้ไข) ชุด ปชส. (ฉก.) บก.ท.. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ ป.สัมพันธ์พาณิชย์, 2527.

วิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ, กรม. ประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542.

..... สื่อการเรียนรู้กระบวนการเลือกตั้งและการเรียนรู้ประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2542.

กมล สมวิเชียร. ประชาธิปไตยกับสังคมไทย. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช, 2516.

กรมพล ทองธรรมชาติ และคณะ. หลักประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.

คำนึ่ง ชัยสุวรรณรักษ์ และธีรพล บุญสร้าง. ประชาธิปไตยในวิถีชีวิตไทย. กรุงเทพมหานคร : หจก. วิเจ พรินติ้ง, 2546.

จรรยา สุภาพ. ระบบการเมืองเปรียบเทียบ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์วัฒนาพานิช, 2535.

..... หลักรัฐศาสตร์. ฉบับปรับปรุงแก้ไขใหม่ ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : บริษัท โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด, 2522.

..... หลักรัฐศาสตร์ภาคพิศดาร แนวทฤษฎีและประยุกต์. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518.

จิร โชค วีระสัย, สุรพล ราชภัณฑารักษ์ และสุรพันธ์ ทับสุวรรณ. รัฐศาสตร์ทั่วไป. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542.

- คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. คู่มือการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา. เล่มที่ 2. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, 2531.
- ชนิตา รัชน์พลเมือง. การศึกษาเพื่อพัฒนาประเทศ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์โอเดียนส โตร์, 2532.
- ซัช กิจกรรม. ประชาธิปไตยและสังคมนิยม : วิวัฒนาการของเอกภาพแห่งหลักการมนุษยนิยม. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2528.
- ชวงค์ ฉายะบุตร. 64 ปี กับการปกครองด้วยการพัฒนาประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น, 2539.
- ดารา ทีปะปาล. สังคมวิทยาการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : อมรการพิมพ์, 2538.
- ทินพันธ์ นาคะตะ. ประชาธิปไตยไทย. กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด สหายบล็อทและการพิมพ์, 2543.
- ธง เอื้อเฟื้อ และสังคม ลากเจริญ. เอกสารประกอบการบรรยาย กระบวนวิชา EA 765 การศึกษากับการพัฒนาทางการเมือง. กรุงเทพมหานคร : บริษัท มิตรภาพการพิมพ์และสตีวดีโอ, 2549.
- ธานินทร์ ศิลป์จารุ. วิจัยและการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ. กรุงเทพมหานคร : บริษัท วี.อินเตอร์พรีนท์, 2550.
- บุญชม ศรีสะอาด. วิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์นการพิมพ์, 2535.
- ประสาร ทองภักดี. หลักการปกครอง (หลักรัฐศาสตร์). กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2525.
- พระธรรมปิฎก. กระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคนสู่ประชาธิปไตย. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : บริษัท สหธรรมมิก จำกัด, 2543.
- ภิญโญ สาธร. รัฐศาสตร์การศึกษา. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2530.
- วิสุทธิ โปธิแทน. ประชาธิปไตยแนวความคิดและตัวแบบประเทศประชาธิปไตยอุดมคติ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2524.
- สงบ เชื้อทอง. รัฐศาสตร์เบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2544.
- ส่งศรี ชมภูวงศ์. การวิจัย. นครศรีธรรมราช : มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 2549.
- สาโรช บัวศรี. ความหมายของประชาธิปไตยในแง่ของการศึกษาพื้นฐานการเมืองและการปกครองของไทย. กรุงเทพมหานคร : กรมการฝึกหัดครู, 2520.

พัฒนาการประชาสัมพันธ, สำนัก. สารคดีเพื่อประชาธิปไตย. กรุงเทพมหานคร : กรมประชาสัมพันธ์, 2548.

สุขุม นวลสกุลและวิศิษฐ์ ทวีเศรษฐ. การเมืองและการปกครองไทย. กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2539.

อมร รักษาศักดิ์. ประชาธิปไตยและรัฐธรรมนูญฉบับประชาชน. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุรัสกาลาดพร้าว, 2542.

_____. ประชาธิปไตยหลายรส. กรุงเทพมหานคร : สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2532.

2. บทความในวารสาร

เขาวรัตน์ คันสยะวิชัย. “ประชาธิปไตย”. มิตรครู. ปีที่ 3 ฉบับที่ 7, (กรกฎาคม 2525) : 45.

นาวิ รังสิวารักษ์. “ครุกับบทบาทการสร้างเสริมประชาธิปไตย”. ครูปริทัศน์. ปีที่ 3 ฉบับที่ 2, (กุมภาพันธ์ 2525) : 102.

วรรณ ช่องดารากุล. “บทบาทของโรงเรียนในการเสริมสร้างบุคลิกภาพประชาธิปไตย”. วารสารแนะแนว. ปีที่ 6 ฉบับที่ 3, (มีนาคม 2537) : 23.

3. วิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/งานวิจัย

เกรียงศักดิ์ สุเมธอมรรัตน์. “ระดับทัศนคติทางการเมืองของปลัดเทศบาล”. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.

ฉิชาภัทร ศรีหงส์. “การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางสังคม การบรรลุลงานตามขั้นพัฒนาการ และพฤติกรรมประชาธิปไตยของวัยรุ่นในกรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2546.

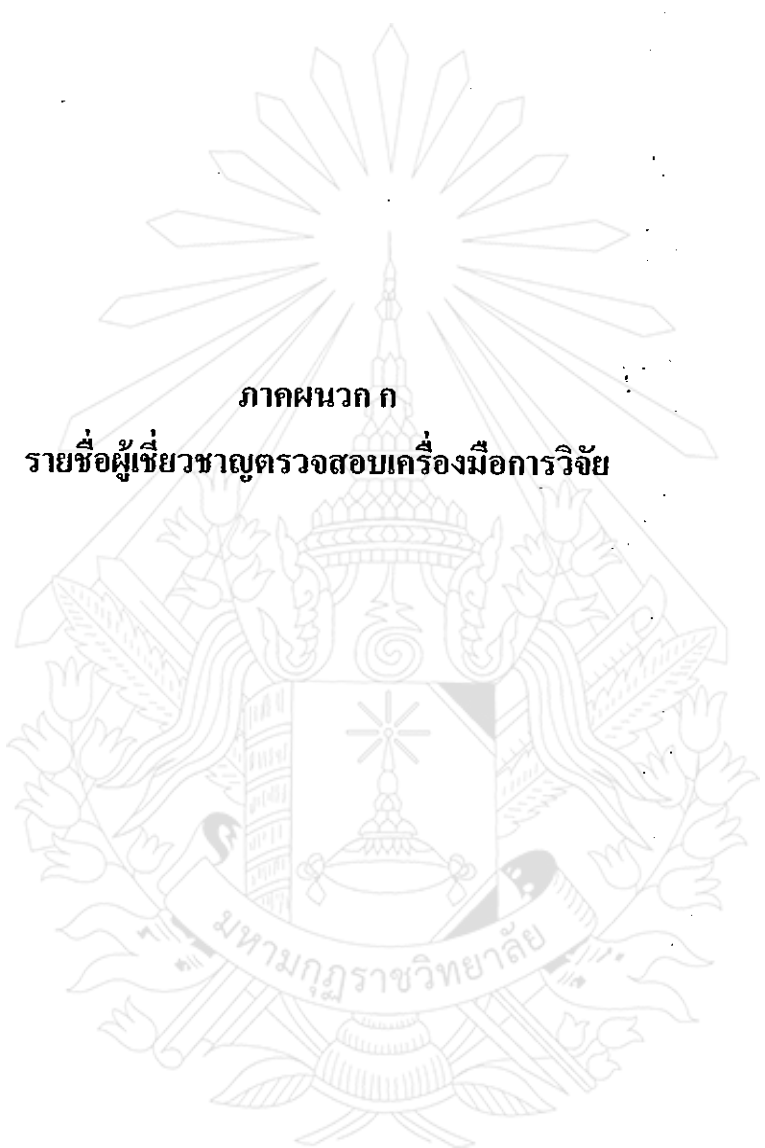
ปรีวัตร สิงห์แก้ว. “การมีส่วนร่วมทางการเมืองของนักศึกษา : ศึกษากรณี มหาวิทยาลัยกรุงเทพวิทยาเขตรังสิต”. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยบูรพา, 2547.

ปีณเณร เฉษฐวรรณ. “บทบาทผู้บริหารและผู้บริหารสอนในการพัฒนาและเสริมสร้างประชาธิปไตยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตสวนหลวง กรุงเทพมหานคร”. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันราชภัฏจันทรเกษม, 2546.

- พระดิเรก นุ่นกล้า และคณะ. “ศึกษาการสำรวจการสร้างเสริมประชาธิปไตยแก่พระภิกษุ สามเณร ที่ศึกษาอยู่ในวิทยาลัยสงฆ์ภาคทักษิณ จังหวัดนครศรีธรรมราช”. รายงานการวิจัย. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย, 2539.
- ศรีทูล ฉาธัญ. “กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาประชาธิปไตยในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่”. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2536.
- สมัค ชินบุตร. “การส่งเสริมประชาธิปไตยในสถานศึกษา : ศึกษาเฉพาะกรณีสถานศึกษาในเขต อำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2545.
- สัญชัย ขจรเวหาสน์. “ทัศนคติทางการเมืองของข้าราชการกระทรวงมหาดไทย : ศึกษาเฉพาะกรณี ปลัดอำเภอที่รับราชการในจังหวัดฉะเชิงเทรา”. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2537.
- สายสุณี ศักรากร. “ความรู้ความเข้าใจในรูปแบบเนื้อหาเรื่องการเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 1 และมัธยมศึกษาปีที่ 3 : ศึกษาเฉพาะกรณี โรงเรียนในอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสาคร”. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2542.
- อรุณ เหมทานนท์. “บุคลิกภาพทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของปลัดอำเภองานส่งเสริมการปกครอง”. สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

1. พระมหาธรรมรัตน์ อริยมุโ

การศึกษา	ศน.ม. (พุทธศาสตร์)
	ศน.ค. (พุทธศาสตร์)
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมา โสกราช

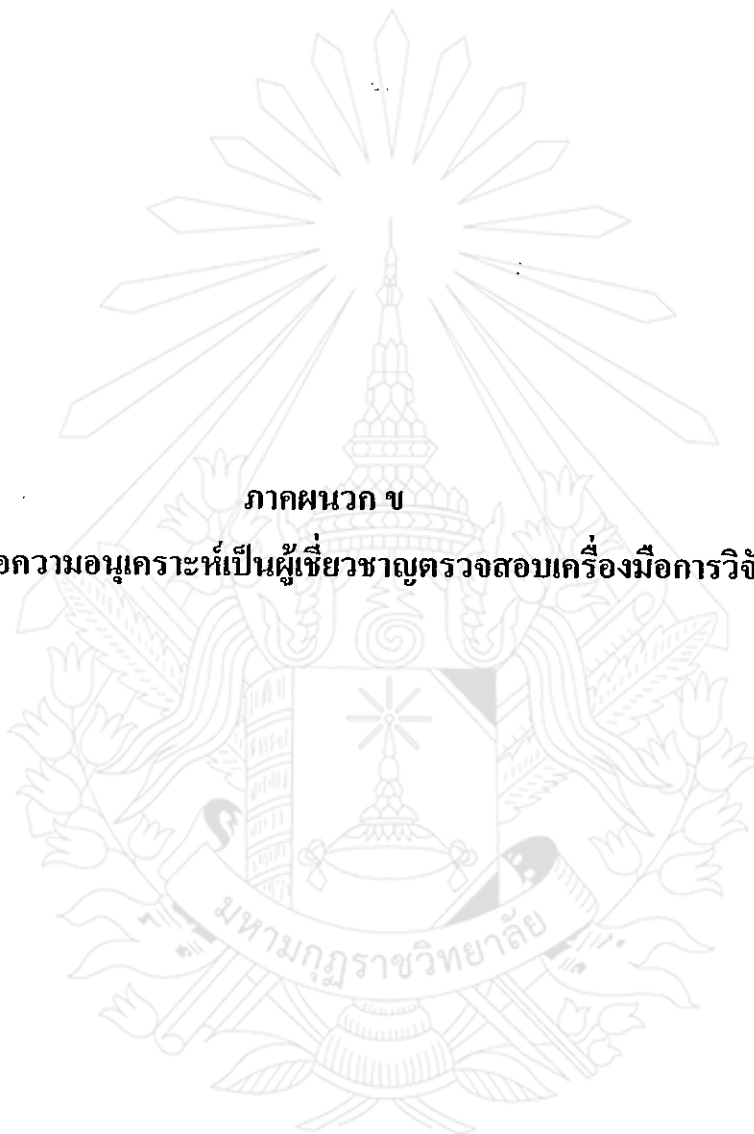
2. ผศ. ดิเรก นุ่นกล้า

การศึกษา	M.A. Sociology
ตำแหน่งปัจจุบัน	อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช อาจารย์พิเศษมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมา โสกราช

3. นายเฉลิม รักษ์กุล

การศึกษา	กศ.ม.(การบริหารการศึกษา)
ตำแหน่งปัจจุบัน	ผู้อำนวยการ โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา

ภาคผนวก ข
หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

ที่ ศธ 6014 (2.5)/ว324

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมราช
ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช
80000

20 พฤศจิกายน 2552

เรื่อง ขอกความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เรียน พระมหาธรรมรัต อริยธมฺโม

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 1 ชุด
2. โครงร่างสารนิพนธ์ จำนวน 1 ชุด

ด้วยนายอรุณ วังจังหวัด นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
รัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอเป็นสาร
นิพนธ์ เรื่อง การมีส่วนร่วมของนักเรียนที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วง
ชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา โดยมี ดร.ประยงค์ ชูรักษ์ อาจารย์
ที่ปรึกษา ซึ่งโครงร่างสารนิพนธ์ได้ผ่านการพิจารณาและอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์จากบัณฑิตวิทยาลัย
เรียบร้อยแล้ว

ในการนี้จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โครงสร้าง
ของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์
ที่ตั้งไว้และเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดดังกล่าวที่แนบเรียนมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาดังกล่าวและขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ
โอกาสนี้

เรียนมาด้วยความนับถือ

(พระมหาธรรมรัต อริยธมฺโม)

รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมราช

ที่ ศธ 6014 (2.5)/ว324

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช
ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช
80000

20 พฤศจิกายน 2552

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร ผศ. ดิเรก นุ่นกล้า

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

จำนวน 1 ชุด

2. โครงร่างสารนิพนธ์

จำนวน 1 ชุด

ด้วยนายอรุณ วังจังหวัด นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
รัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอเป็นสาร
นิพนธ์ เรื่อง การมีส่วนร่วมของนักเรียนที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วง
ชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา โดยมี ดร.ประยงค์ ชูรักษ์ อาจารย์
ที่ปรึกษา ซึ่ง โครงร่างสารนิพนธ์ได้ผ่านการพิจารณาและอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์จากบัณฑิตวิทยาลัย
เรียบร้อยแล้ว

ในการนี้จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โครงสร้าง
ของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์
ที่ตั้งไว้และเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดตั้งเอกสารที่แนบเรียนมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมมาเพื่อ โปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาดังกล่าวและขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ
โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระมหากษัตริย์ อริยธมโม)

รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช

ที่ ศธ 6014 (2.5)/ว324

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
วิทยาเขตศรีธรรมมาโคก
ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช
80000

20 พฤศจิกายน 2552

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย

เจริญพร นายเฉลิม รักษ์กุล

สิ่งที่ส่งมาด้วย 1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

จำนวน 1 ชุด

2. โครงร่างสารนิพนธ์

จำนวน 1 ชุด

ด้วยนายอรุณ วงจังหวัด นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
รัฐศาสตร์การปกครอง มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย กำลังดำเนินการวิจัยเพื่อเสนอเป็นสาร
นิพนธ์ เรื่อง การมีส่วนร่วมของนักเรียนที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วง
ชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา โดยมี ดร.ประยงค์ ชูรักษ์ อาจารย์
ที่ปรึกษา ซึ่ง โครงร่างสารนิพนธ์ ได้ผ่านการพิจารณาและอนุมัติให้ทำสารนิพนธ์จากบัณฑิตวิทยาลัย
เรียบร้อยแล้ว

ในการนี้จึงขอเรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โครงสร้าง
ของเครื่องมือที่นักศึกษาสร้างขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้การวิจัยมีความถูกต้องและสมบูรณ์ตามวัตถุประสงค์
ที่ตั้งไว้และเป็นประโยชน์ทางวิชาการต่อไป รายละเอียดดังเอกสารที่แนบเรียนมาพร้อมนี้

จึงเจริญพรมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาดังกล่าวและขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ
โอกาสนี้

ขอเจริญพร

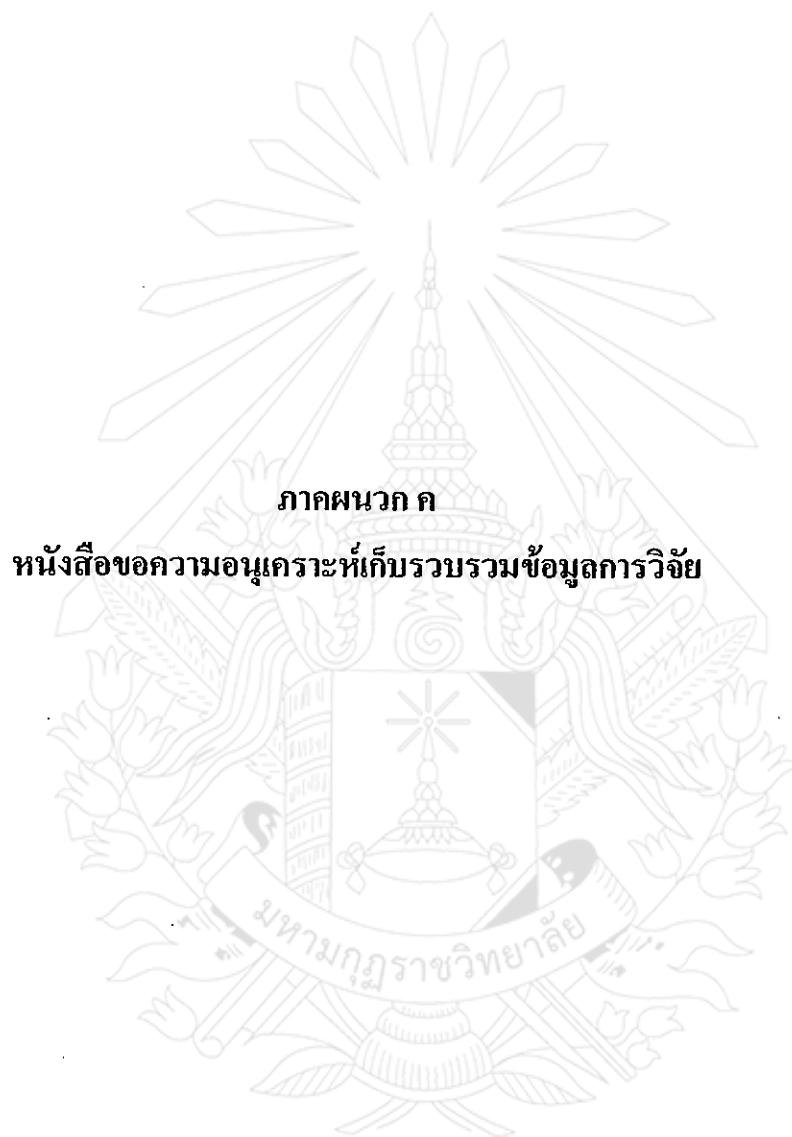
(พระมหาธรรมรัต อริยธมฺโม)

รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคก

งานบัณฑิตศึกษา สำนักงานวิทยาเขตศรีธรรมมาโคก

โทร. 0-7534-0499 ต่อ 102 โทรสาร 0-7535-7968

ภาคผนวก ก

หนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย

ที่ ศธ 6014 (2.5)/ว192

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย
 วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช
 ต.ในเมือง อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช
 80000

2 ธันวาคม 2551

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ข้อมูลเพื่อการวิจัย
 เจริญพร ผู้อำนวยการ โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา
 สิ่งที่ได้รับมาด้วย 1. แบบสอบถาม จำนวน 140 ชุด

ด้วยนายอรุณ วัจจันต์ นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา
 รัฐศาสตร์การปกครอง คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย กำลังดำเนินการวิจัย
 เพื่อเสนอเป็นสารนิพนธ์ เรื่อง การมีส่วนร่วมของนักเรียนที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของ
 นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา(Student's
 Participation Towards Democracy Promotion : A Case Study of 4th Level Student Saba Yoi
 Vittaya School, Saba Yoi District, Songkhla Province) โดยมี ดร.ประยงค์ ชูรักษ์ เป็นประธาน
 อาจารย์ที่ปรึกษา มีความประสงค์ขอข้อมูลจากประชาชนในเขตพื้นที่ของท่านเพื่อใช้เป็นประโยชน์
 ในการศึกษาวิจัย

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดให้ความอนุเคราะห์แก่นักศึกษาด้วยและขออนุโมทนาขอบคุณมา ณ
 โอกาสนี้

ขอเจริญพร

(พระมหาธรรมรัต อริชฎมโม)

รักษาการผู้อำนวยการวิทยาลัยศาสนศาสตร์

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช

งานบัณฑิตศึกษา สำนักงานวิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช

โทร. 0-7534-0499 ต่อ 102 โทรสาร 0-7535-7968

ภาคผนวก ง
ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับโรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา

ประวัติโรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา

โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา ตั้งอยู่เลขที่ 209 หมู่ที่ 1 ตำบลสะบ้าย้อย อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา หลักกิโลเมตรที่ 24 เส้นทางหลวงหมายเลข 4085 (เทพา-ยะหา) อยู่ตรงกันข้ามกับที่ว่าการอำเภอสะบ้าย้อย ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 100 กิโลเมตร เปิดสอนในช่วงชั้นที่ 3 - 4

โรงเรียนตั้งอยู่ในพื้นที่ดินเดิมซึ่งเป็นสาธารณประโยชน์ขององค์การบริหารส่วนตำบลสะบ้าย้อยในเนื้อที่ประมาณ 150 ไร่ ได้รับอนุญาตให้ใช้เป็นที่ตั้งโรงเรียนตามหนังสือจังหวัด สข. ที่ 23/9206 ลงวันที่ 19 มิถุนายน 2515 ที่ดินส่วนนี้เดิมทางราชการได้จัดสรรให้ประชาชนในท้องที่หรือที่อพยพมาจากถิ่นอื่นเข้าทดลองปลูกกาแฟ และถือโอกาสจัดเป็นที่พักอาศัยไปด้วย จึงทำให้เกิดสภาพหมู่บ้านเล็ก หมู่บ้านน้อย เรียกว่า "หมู่บ้านสวนกาแฟ" ต่อมาการทำสวนกาแฟ ขาดความนิยม ประชาชนจึงหันไปประกอบอาชีพอื่น หน่วยงานต่างๆ จึงขอใช้พื้นที่เหล่านี้ นั้นหมายถึงโรงเรียนก็มีสภาพขอใช้พื้นที่แห่งนี้ด้วย อาณาเขต 150 ไร่ ทิศเหนือ ได้ ตะวันตก จัดเป็นที่ดินสาธารณประโยชน์ ส่วนทิศตะวันตกทางหลวงแผ่นดินสาย 4085

ในต้นปีการศึกษา 2514 ประชาชนในท้องที่อำเภอสะบ้าย้อย ได้เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษา ประกอบกับมีความต้องการที่จะให้อำเภอมีโรงเรียนประจำอำเภอเพื่อจะได้ส่งบุตรหลานได้ศึกษาต่อระดับสูงขึ้นจึงพร้อมใจเสนอโครงการผ่านอำเภอ ซึ่งได้รับแรงสนับสนุนจากท่านนายอำเภอ(นายอำนาย สัตยายน) และศึกษาธิการอำเภอ(นายสุกิจ กิตยวัฒน์) ในขณะนั้นเป็นตัวแทนดีเสนอเรื่องราวขอจัดตั้งพร้อมทั้งติดตามผล ประสานงาน จนประสบความสำเร็จ กรมสามัญศึกษาอนุมัติให้จัดตั้งและเปิดทำการสอนตั้งแต่วันที่ 17 พฤษภาคม 2514 เริ่มจากนักเรียน 59 คน ครู 3 คน

ในระยะแรกเปิดเรียนได้รับอนุเคราะห์จากโรงเรียนสะบ้าย้อย(ป.ปลาย)ให้ใช้สถานที่เรียนชั่วคราวโดยมีนายสุกิจ กิตยวัฒน์ ศึกษาธิการอำเภอ รักษาการในตำแหน่งครูใหญ่ ส่วนครูผู้สอนได้รับการสนับสนุนจากองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา ให้ครูฝ่ายประถมศึกษา สังกัดหมวดการศึกษา อำเภอสะบ้าย้อย มาช่วยทำการสอน

ปีการศึกษา 2515 กรมสามัญศึกษาได้ส่งนายจรงค์ สำเภา มาดำรงตำแหน่งครูใหญ่และได้จัดสรรอัตรากำลังครูพร้อมทั้งงบประมาณก่อสร้างอาคารเรียน 216 ก จัดสร้างในเนื้อที่ดินดังกล่าว นอกจากนี้

ประชาชนได้ร่วมบริจาควัสดุและแรงงานก่อสร้างอาคารเรียนชั่วคราวแผ่ขนาด 4 ห้องเรียนให้ 1 หลัง ในพื้นที่โรงเรียนแล้วเสร็จในปีการศึกษา 2516 เปิดใช้การใน

วันที่ 11 ตุลาคม 2516 ดังนั้นโรงเรียนจึงถือว่าวันที่ 11 ตุลาคม ของทุกปี เป็นวันคล้ายวันเปิดสถาบันแห่งนี้ได้จัดให้มีการทำบุญโรงเรียนเป็นประจำต่อเนื่องมา

ในปีการศึกษา 2525 ประชาชนเป็นผู้ปกครองนักเรียนมีความต้องการที่จะให้บุตรหลานได้ศึกษาต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายมากขึ้น โรงเรียนจึงได้ดำเนินการเปิดสอนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายขึ้น กรมสามัญศึกษาจึงอนุญาตให้เปิดทำการสอนได้ในปีการศึกษา 2526 จำนวน 2 ห้องเรียน แบบสหศึกษา ในปีการศึกษานี้มีนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น 546 คน ชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย 90 คน รวม 636 คน ครู-อาจารย์ 40 คน ได้อนุมัติโรงเรียนตำแหน่งผู้บริหารให้เป็นตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน วันที่ 5 กุมภาพันธ์ 2534 กรมสามัญศึกษาอนุมัติให้เปิดสาขาโรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยา ณ ถ้ำตลอด ตำบลเขาแดง อำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา อยู่ห่างจากโรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยาประมาณ 20 กิโลเมตร และในวันที่ 5 สิงหาคม 2534 นายบรรจง พงศ์ศาสตร์ รองอธิบดีกรมสามัญศึกษาในสมัยนั้นมาเปิดโรงเรียนอย่างเป็นทางการและในปีการศึกษา 2536 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยาได้รับการแต่งตั้งเป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาใหม่ชื่อ "โรงเรียนเขาแดงกุลศวิทย" "

ในปีการศึกษา 2535 โรงเรียนได้รับการคัดเลือกจากกระทรวงศึกษาธิการให้เป็นสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลพระราชทานมัธยมศึกษาขนาดเล็ก

ในปีการศึกษา 2542 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยาได้รับการอนุมัติจากกรมสามัญศึกษา เข้าโครงการ "School Net" ชื่อเว็บไซต์ www.thai.net/saba

ในปีการศึกษา 2543 โรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยาได้จัดตั้งชมรมศิษย์เก่า ขึ้น โดยมี นายพินิจ แก้วเกาะสะบ้า ดำรงตำแหน่งประธานชมรมศิษย์เก่า และจัดตั้งชมรมผู้ปกครอง-ครู โดยมี นางกนิษฐา ศรีศักดิ์ ดำรงตำแหน่งประธานชมรมผู้ปกครอง-ครูและ โรงเรียนมีคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานชุดแรก จำนวน 15 คน โดยมีนายธีรพงษ์ พรหมรัตน์ เป็นประธาน 26 มีนาคม 2544 โรงเรียนได้รับเกียรติบัตร "โรงเรียนจัดกิจกรรมสร้างความเข้าใจและสานสัมพันธ์กับชุมชนดีเด่นของจังหวัดสงขลา" (โครงการตามนโยบายเร่งรัดพัฒนาจังหวัดชายแดนภาคใต้)

ปัจจุบันโรงเรียนสะบ้าย้อยวิทยาได้มุ่งเน้นพัฒนาศักยภาพโรงเรียนในด้านต่างๆ โดยเฉพาะทางด้าน ICT ได้มีการนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นอย่างดี จนโรงเรียนได้รับการคัดเลือกให้เข้าสู่โครงการ "1 อำเภอ 1 โรงเรียนในฝัน" และนับเป็นโรงเรียนแรกของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 3 ที่ผ่านการประเมินเป็นโรงเรียนต้นแบบในฝัน ซึ่งสร้างความภูมิใจให้กับชาวสะบ้าย้อยเป็นอย่างยิ่งที่มีโรงเรียนที่ดีให้ลูกหลานได้ศึกษาเล่าเรียนและมีคุณภาพเทียบเท่ากับโรงเรียนชื่อดังอื่นๆ ทั่วประเทศ

ภาคผนวก จ
แบบสอบถาม และคำ IOC

แบบสอบถาม

เรื่อง

การมีส่วนร่วมของนักเรียนที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4

โรงเรียนสละบายวิทยุ อำเภอสละบาย จังหวัดสงขลา

คำชี้แจง แบบสอบถามชุดนี้ จัดทำขึ้นเพื่อทราบระดับการมีส่วนร่วมของนักเรียนที่มีต่อการ สร้างเสริมประชาธิปไตย ของนักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 นักเรียนเป็นบุคคลหนึ่งที่ ได้รับเลือกให้ตอบแบบสอบถาม การตอบแบบสอบถามจะไม่ส่งผลใดๆ ต่อนักเรียน ผู้วิจัยรับรองว่าจะเก็บข้อมูลส่วนบุคคลไว้เป็นความลับ ฉะนั้น ขอให้ นักเรียนตอบแบบสอบถามตามความเป็นจริงและตอบให้ครบทุกข้อคำถาม คำตอบของนักเรียนจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาวิจัย เพื่อนำผลมาใช้ในการสร้างเสริมประชาธิปไตยแก่นักเรียน ในด้านการจัดองค์กรบริหาร ด้านการจัดการ เรียน การสอน ด้านการจัดกิจกรรม และด้านการจัดบรรยากาศและ สภาพแวดล้อมในโรงเรียนต่อไป

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือด้วยดี

(นายอรุณ วัจจันท์)

นักศึกษาระดับปริญญาโทรัฐศาสตร์การปกครอง

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรม โศกราช

มหาวิทยาลัย

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน หน้าข้อความที่เป็นจริง

สำหรับผู้วิจัย

1. เพศ

ชาย หญิง

1

2. ชั้นปี

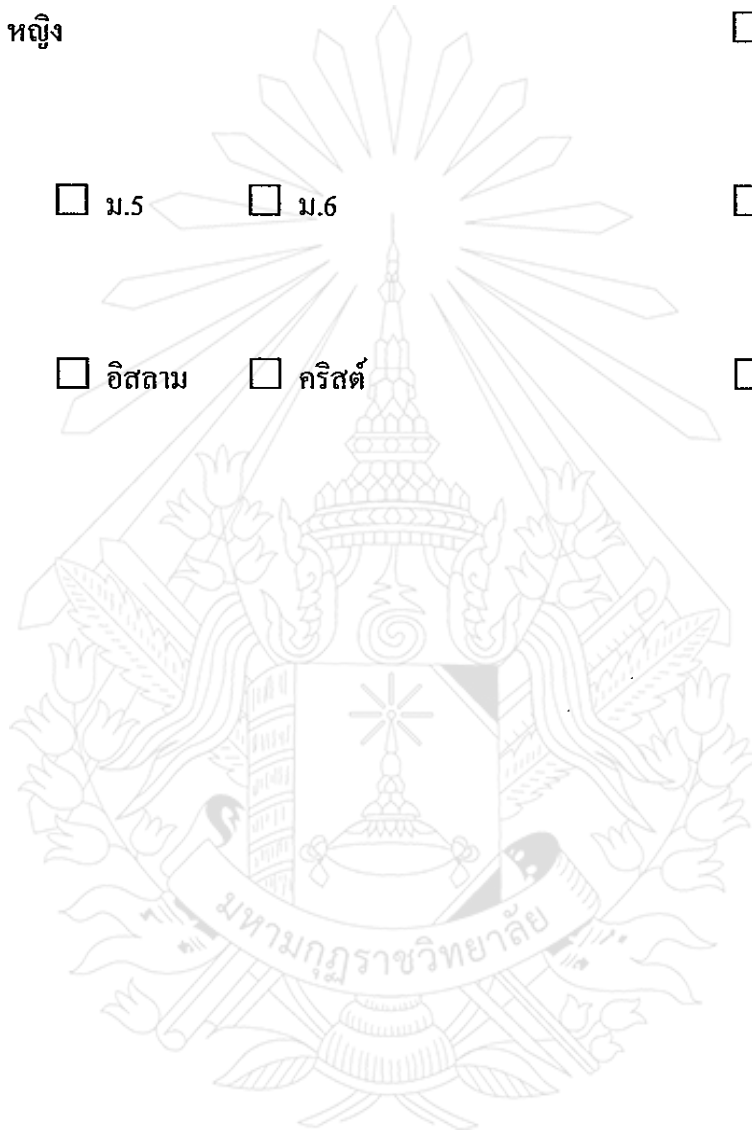
ม.4 ม.5 ม.6

2

3. ศาสนา

พุทธ อิสลาม คริสต์

3

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริมประชาธิปไตยของ
นักเรียนระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสะบาย้อยวิทยา อำเภอสะบาย้อย จังหวัดสงขลา

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับระดับการมีส่วนร่วม

ข้อที่	การมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริม ประชาธิปไตย	ระดับการมีส่วนร่วม					สำหรับ ผู้วิจัย
		มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด	
1.	ด้านการจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็น ประชาธิปไตย						
	1.1 นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนภูมิ โครงสร้างการบริหารสถานักเรียน โดย กำหนดลักษณะงานและขอบเขตหน้าที่ ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน						☐ 4
	1.2 โรงเรียนมีก่อดองรับความคิดเห็นของ นักเรียนดีไว้อย่างทั่วถึงและเด่นชัด						☐ 5
	1.3 โรงเรียนมีการจัดระบบให้นักเรียนมีส่วน ร่วมในการประเมินโรงเรียน						☐ 6
	1.4 นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดบทบาท หน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา						☐ 7
1.5 โรงเรียนมีสมาคมศิษย์เก่า ซึ่งมีส่วน ส่งเสริมพัฒนาโรงเรียน และจัดให้มีการ ประชุมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง						☐ 8	
2.	ด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็น ประชาธิปไตย						
	1.6 โรงเรียนได้จัดรายวิชาเลือกที่หลากหลาย เพื่อสนองความถนัด ความสามารถ และ ความสนใจของนักเรียน						☐ 9

ข้อที่	การมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริม ประชาธิปไตย	ระดับการมีส่วนร่วม					สำหรับ ผู้วิจัย
	1.7 นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นกลุ่ม และสามารถปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้ อย่างเหมาะสม						☐ 10
	1.8 นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ ปัญหาทางการเรียน						☐ 11
	1.9 เมื่อมีการอภิปรายที่เป็นข้อคิดเห็นนักเรียน ให้เสียงข้างมากในการตัดสินใจ						☐ 12
	1.10 นักเรียนมีส่วนร่วมในการร่วมกันทำงาน อย่างฉันทันมิตร						☐ 13
	1.11 นักเรียนยึดกฎเกณฑ์ กติกา ที่กำหนดและ ยึดหยุ่นได้ตามเหตุผลและสถานการณ์						☐ 14
	1.12 นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลงาน ของตนเองและของกลุ่ม						☐ 15
3.	ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชา - ธิปไตย						
	1.13 นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินการ เลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน						☐ 16
	1.14 นักเรียนมีส่วนร่วมในการบำเพ็ญ ประโยชน์ตามสถานที่สาธารณะใน ท้องถิ่น						☐ 17
	1.15 นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดนิทรรศการ หรือกิจกรรมอื่น ๆ เนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ เป็นประจำต่อเนื่องทุกปี						☐ 18
	1.16 นักเรียนมีส่วนร่วมในการร่วมกิจกรรม เดินรณรงค์ในนโยบายต่าง ๆ ที่หน่วย งานขอความร่วมมือ						☐ 19
	1.17 นักเรียนมีส่วนร่วมในการส่งเสริม ประชาธิปไตยในห้องเรียน						☐ 20

ข้อที่	การมีส่วนร่วมที่มีต่อการสร้างเสริม ประชาธิปไตย	ระดับการมีส่วนร่วม					สำหรับ ผู้วิจัย
	1.18 นักเรียนให้ความร่วมมือกับหน่วยงาน อื่น ๆ ในการเข้าร่วมกิจกรรมพิเศษต่าง ๆ						☐ 21
4.	ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ เป็นประชาธิปไตย						
	1.19 นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจ วางแผนดูแลบริเวณ โรงเรียน อาคารสถานที่						☐ 22
	1.20 นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียน การสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง						☐ 23
	1.21 นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมในห้องเรียนให้มี ความเป็นประชาธิปไตย						☐ 24
	1.22 นักเรียน มีโอกาสรวมกลุ่มทำกิจกรรม ทั้งในและนอกสถานที่ร่วมกัน						☐ 25
	1.23 นักเรียนมีความเคารพในสิทธิและ ยอมรับในบทบาทหน้าที่ของตนเอง						☐ 26
	1.24 นักเรียนให้เกียรติการแสดงความคิดเห็น ของเพื่อนในชั้นเรียนด้วยความยุติธรรม						☐ 27
	1.25 นักเรียนมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำ และคำปรึกษาแก่เพื่อนร่วมห้องเกี่ยวกับ ประชาธิปไตย						☐ 28
	1.26 นักเรียนมีความเต็มใจในการช่วยเหลือ เพื่อนร่วมชั้น						☐ 29
	1.27 นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คัดเลือกนักเรียนที่ได้รับรางวัลต่างๆ ใน โรงเรียน						☐ 30

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางแก้ไขการส่งเสริมประชาธิปไตย
 ของนักเรียน ระดับช่วงชั้นที่ 4 โรงเรียนสละบาย้อยวิทยา อำเภอสละบาย้อย จังหวัดสงขลา

ปัญหา	แนวทางแก้ไข
1. ด้านการจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย	1. ด้านการจัดองค์กรบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย ....
2. ด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย	2. ด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย ....
3. ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย	3. ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมประชาธิปไตย ....
4. ด้านการบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย	4. ด้านการบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เป็นประชาธิปไตย ....

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือด้วยดี

จากการหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัยโดยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง

(IOC : Index of Congruency)

จากผู้เชี่ยวชาญผู้ตรวจสอบเครื่องมือวิจัยจำนวน 3 ท่าน

ข้อ	ข้อความ	ผลการตัดสินใจ				
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	IOC	การแปลผล
1.	ด้านการจัดองค์การบริหารให้มีลักษณะเป็นประชาธิปไตย					
	1.1 นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนภูมิโครงสร้างการบริหารสถานักเรียน โดยกำหนดลักษณะงานและขอบเขตหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจน	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	1.2 โรงเรียนมีกล่อมรับความคิดเห็นของนักเรียนดี ทั่วถึงทั่วถึงและเด่นชัด	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	1.3 โรงเรียนมีการจัดระบบให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินโรงเรียน	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	1.4 นักเรียนมีส่วนร่วมในการกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
1.5 โรงเรียนมีสมาคมศิษย์เก่า ซึ่งมีส่วนส่งเสริมพัฒนาโรงเรียน และจัดให้มีการประชุมอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง	
2.	ด้านการจัดการเรียนการสอนให้เป็นประชาธิปไตย					
1.6 โรงเรียนได้จัดรายวิชาเลือกที่หลากหลายเพื่อสนองความถนัด ความสามารถ และความสนใจของนักเรียน	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง	

ข้อ	ข้อความ	ผลการตัดสินใจ				
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	IOC	การแปลผล
	1.7 นักเรียนมีส่วนร่วมในการทำงานเป็นกลุ่มและสามารถปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	1.8 นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแก้ปัญหาทางการเรียน	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	1.9 เมื่อมีการอภิปรายที่เป็นข้อคิดเห็น นักเรียนใช้เสียงข้างมากในการตัดสินใจ	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	1.10 นักเรียนมีส่วนร่วมในการร่วมกันทำงานอย่างฉันทันมิตร	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	1.11 นักเรียนยึดกฎเกณฑ์ กติกา ที่กำหนด และยึดหยุ่นได้ตามเหตุผลและสถานการณ์	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	1.12 นักเรียนมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานของตนเองและของกลุ่ม	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
3.	ด้านการจัดกิจกรรมเพื่อสร้างเสริมประชาธิปไตย					
	1.13 นักเรียนมีส่วนร่วมในการดำเนินการเลือกตั้งคณะกรรมการนักเรียน	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	1.14 นักเรียนมีส่วนร่วมในการบำเพ็ญประโยชน์ตามสถานที่สาธารณะในท้องถิ่น	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	1.15 นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดนิทรรศการหรือกิจกรรมอื่น ๆ เนื่องในวันสำคัญต่าง ๆ เป็นประจำต่อเนื่องทุกปี	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง

ข้อ	ข้อความ	ผลการตัดสินใจ				
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	IOC	การแปลผล
	1.16 นักเรียนมีส่วนร่วมในการร่วมกิจกรรม เดินรณรงค์ในนโยบายต่าง ๆ ที่ หน่วยงานขอความร่วมมือ	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	1.17 นักเรียนมีส่วนร่วมในการส่งเสริม ประชาธิปไตยในห้องเรียน	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	1.18 นักเรียนให้ความร่วมมือกับหน่วย งานอื่น ๆ ในการเข้าร่วมกิจกรรม พิเศษต่าง ๆ	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
4.	ด้านการจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม ที่เป็นประชาธิปไตย					
	1.19 นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงความ คิดเห็น ตัดสินใจ วางแผนดูแลบริเวณ โรงเรียน อาคารสถานที่	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	1.20 นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดการเรียน การสอนที่ยึดนักเรียนเป็นศูนย์กลาง	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	1.21 นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมในห้องเรียน ให้มีความเป็นประชาธิปไตย	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	1.22 นักเรียน มีโอกาสรวมกลุ่มทำกิจกรรม ทั้งในและนอกสถานที่ร่วมกัน	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	1.23 นักเรียนมีความเคารพในสิทธิและ ยอมรับในบทบาทหน้าที่ของตนเอง	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	1.24 นักเรียนให้เกียรติการแสดง ความคิดเห็นของเพื่อนในชั้นเรียนด้วย ความยุติธรรม	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง

ข้อ	ข้อความ	ผลการตัดสินใจ				
		คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	IOC	การแปลผล
	1.25 นักเรียนมีส่วนร่วมในการให้คำแนะนำและคำปรึกษาแก่เพื่อนร่วมห้องเกี่ยวกับประชาธิปไตย	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	1.26 นักเรียนมีความเต็มใจในการช่วยเหลือเพื่อนร่วมชั้น	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	1.27 นักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินการคัดเลือกนักเรียนที่ได้รับรางวัลต่างๆ ในโรงเรียน	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง
	รวม	+1	+1	+1	1	สอดคล้อง

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - สกุล : นายอรุณ ว่างจังหวัด
วัน / เดือน / ปีเกิด : 18 ธันวาคม พ.ศ. 2504
สถานที่ที่อยู่ปัจจุบัน : บ้านเลขที่ 197 หมู่ที่ 7 ตำบลนาสาร
อำเภอพระพรหม จังหวัดนครศรีธรรมราช

การศึกษา

พ.ศ.2546 : ครุศาสตรบัณฑิต (พลศึกษา)
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ตำแหน่ง/สถานที่ทำงาน

พ.ศ. 2546 - ปัจจุบัน : ตำแหน่งครูผู้สอน
โรงเรียนบ้านคอดมุดอ ตำบลจะแหน อำเภอสะบ้าย้อย
จังหวัดสงขลา

